

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 14.11.2000
COM(2000) 726 τελικό

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΣΚΟΠΟΥΣΑΝ ΣΤΗΝ
ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1996-1999**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

του αξιότιμου κ. Chris Patten, CH

**Μέλους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,
υπευθύνου για τις εξωτερικές σχέσεις**

Οι αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε μια εποχή κατά την οποία η Επιτροπή θέτει νέες προτεραιότητες για την παγίωση και ανάπτυξη αυτών των αρχών, η παρούσα έκθεση προσφέρει μια χρήσιμη επισκόπηση των διαφόρων δραστηριοτήτων που υποστηρίζονται από την Ένωση μέσω της «Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία» (ΕΠΑΔΔ). Μεταξύ 1996 και 1999, μόνον από την ΕΠΑΔΔ, διετέθησαν για έργα σε ολόκληρο τον κόσμο, 300 περίπου εκατ. ευρώ. Στο ποσό αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται τα ποσά που διετέθησαν από άλλους τομείς του προϋπολογισμού της ΕΕ όπως, π.χ., εκείνα που προορίζονται για την αναπτυξιακή συνεργασία και τη συνεργασία με συνδεδεμένες χώρες.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα κράτη μέλη και οι εταίροι μας στην κοινωνία των πολιτών ζήτησαν να υπάρχει μεγαλύτερη διαφάνεια και υπευθυνότητα στη διάθεση των κοινοτικών κονδυλίων. Η παρούσα έκθεση ανταποκρίνεται στο αίτημα ακριβώς αυτό. Κάνει μια λεπτομερή οικονομική ανάλυση του πού και πώς διατέθηκαν τα χρήματα. Περαιτέρω, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα έργα ως παραδείγματα, η έκθεση δίνει μια εικόνα της συγκεκριμένης δράσης που υποστηρίζεται με την κοινοτική χρηματοδότηση. Ασχολείται, επίσης, και με τους λόγους για τους οποίους προωθήθηκαν συγκεκριμένες δράσεις, επισύροντας την προσοχή στο βασικό ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τόσο στη χάραξη πολιτικής, όσο και στην αύξηση των διαθέσιμων πόρων.

Από την έκθεση αυτή των δραστηριοτήτων μας, καθίσταται σαφές ότι η ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με μη κυβερνητικές οργανώσεις και την κοινωνία των πολιτών αποτελεί μείζονα προτεραιότητα για την Ένωση. Αντίθετα με ορισμένους άλλους τομείς της κοινοτικής δράσης, οι ΜΚΟ αποτελούν τους βασικούς εταίρους υλοποίησης έργων στα πλαίσια της ΕΠΑΔΔ. Χωρίς την ουσιαστική τους συνεισφορά, οι περισσότερες από τις δραστηριότητες που περιγράφονται στην παρούσα έκθεση δεν θα μπορούσαν ποτέ να υλοποιηθούν. Εκτός από αυτή την εταιρική σχέση, ένας θεμελιώδης στόχος της ΕΕ είναι η υποβολή της ανάπτυξης μιας εύρωστης και πλουραλιστικής κοινωνίας πολιτών σε ολόκληρο τον κόσμο.

Δεύτερον, όσον αφορά την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων μεταξύ 1996 και 1999, διαπιστώνεται ότι σε ορισμένους τομείς η χρηματοδότηση αυξήθηκε κατακόρυφα. Για παράδειγμα, η προτεραιότητα που δίνεται από την Ένωση στην προαγωγή της ευαισθητοποίησης και της επαγγελματικής επάρκειας στον τομέα των ανθρώπινων δικαιωμάτων αντανακλάται στη μεγάλη αύξηση των έργων με αντικείμενο την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Ομοίως, η αύξηση της βοήθειας για την ενδυνάμωση των νομικών συστημάτων αντανακλά μια προϊούσα παροχή έμφασης στον τομέα της δόμησης θεσμών και κράτους δικαίου. Όπου ορισμένες δραστηριότητες χαρακτηρίζονται από εμφανή μείωση στους διατεθέντες πόρους το 1999, όπως τα έργα εκείνα που περιλαμβάνονται στο τμήμα «ομάδες στόχοι», το γεγονός αυτό αντιπροσωπεύει μια εξελικτική πορεία από έργα που επικεντρώνονταν σε ειδικές κατηγορίες ατόμων προς την κατεύθυνση μέσων που εγγυώνται καλύτερα την προστασία τους μέσω μεγαλύτερων, θεματικών προγραμμάτων.

Η παρούσα έκθεση μπορεί να αποτελέσει σημαντική προσφορά στο διάλογο για θέματα και δραστηριότητες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα μεταξύ της Επιτροπής και των εταίρων της. Πάνω απ' όλα, η έκθεση δείχνει ότι η ζήτηση που θα αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα υπερβαίνει πάντοτε την ικανότητά της για χρηματοδότηση πολλών αξιόλογων έργων. Παρ' όλα αυτά, με τη βοήθεια εκθέσεων όπως αυτή, θα μπορούμε να χαράζουμε καλύτερα τη στρατηγική μας για τη βέλτιστη εκμετάλλευση των πόρων μας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Θεματική επισκοπήση	10
1.1.	ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ	10
1.1.1.	Δημοκρατική μετάβαση και εκλογές	10
1.1.2.	Κοινοβουλευτικές δραστηριότητες.....	12
1.1.3.	Το νομικό σύστημα, η δικαστική εξουσία και η θανατική ποινή	15
1.1.4.	Νομική συνδρομή για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα	17
1.1.5.	Δημόσιοι φορείς και προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	19
1.1.6.	Διαφάνεια στη δημόσια διοίκηση	21
1.2.	ΠΛΟΥΡΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ	24
1.2.1.	Ελευθερία της έκφρασης και των μέσων ενημέρωσης.....	24
1.2.2.	Εκπαίδευση και δημόσια συνειδητοποίηση του θέματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	26
1.2.3.	Ίσες ευκαιρίες και μη ύπαρξη διακρίσεων	29
1.3.	ΔΟΜΗΣΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ.....	35
1.3.1.	Πρόληψη και επίλυση διαφορών	35
1.3.2.	Μέτρα για την προσαγωγή στη δικαιοσύνη ατόμων που διέπραξαν σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του ανθρωπιστικού δικαίου	37
1.3.3.	Εθνικές προσπάθειες για την υπαγωγή των ενόπλων δυνάμεων στις πολιτικές αρχές 40	
1.3.4.	Παρακολούθηση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	42
1.4.	ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΓΙΑ ΟΜΑΔΕΣ-ΣΤΟΧΟΥΣ.....	45
1.4.1.	Ομάδες που απαιτούν ειδική προστασία	45
(α)	Χειραφέτηση των γυναικών.....	45
(β)	Παιδιά	48
(γ)	Εθνικές μειονότητες	51
(δ)	Ιθαγενείς πληθυσμοί.....	53
(ε)	Πρόσφυγες και εκτοπισμένα άτομα	56
(στ)	Κρατούμενοι	58
(ζ)	Θύματα βασανιστηρίων.....	60
1.4.2.	Ομάδες προτεραιότητας για προστασία και ανάπτυξη συνειδητοποίησης	63
(α)	Δημοσιογράφοι και επαγγελματικά στελέχη των μέσων ενημέρωσης	63

(β)	Δικαστές, δικηγόροι και προσωπικό δικαστηρίων και φυλακών	65
(γ)	Στρατιωτικοί, αστυνομικοί και δυνάμεις ασφαλείας	67
2.	Γεωγραφική συνοψη.....	70
2.1.	Χώρες ΑΚΕ, συμπεριλαμβανομένης της Νότιας Αφρικής και της Νιγηρίας	70
2.2.	Λατινική Αμερική	73
2.3.	Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβίας, Νέα Ανεξάρτητα Κράτη και Μογγολία	76
2.4.	Χώρες Meda και Τουρκία.....	80
2.5.	Ασία.....	84
3.	Διαδικαστικές πτυχές	87
α)	Συντονισμός μεταξύ υπηρεσιών	88
β)	Οργάνωση υπηρεσιών της Επιτροπής.....	89
γ)	Πρόσκληση υποβολής προτάσεων.....	91
δ)	Ad-hoc έργα (επικεντρωμένα έργα).....	92
ε)	Μικροέργα	92
στ)	Συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς.....	92
ζ)	Πολυετή προγράμματα.....	93
η)	Κονδύλια κινήτρων	94
θ)	Τεχνική βοήθεια	94

Εισαγωγή

Στην παρούσα έκθεση γίνεται μια επισκόπηση των δραστηριοτήτων για την προστασία και την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, οι οποίες χρηματοδοτήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση μεταξύ 1996 και 1999. Εξετάζονται οι βασικές θεματικές προτεραιότητες και οι περιφερειακές στρατηγικές της δράσης αυτής, ενώ αναλύονται ορισμένες διαδικαστικές πτυχές. Επιπλέον, περιλαμβάνεται και μια εκτίμηση των επιδόσεων της Επιτροπής στον τομέα αυτό.

• Ιστορικό

Η παρούσα είναι η τέταρτη έκθεση αυτού του είδους και περιγράφει τους κύριους άξονες δράσης που ακολουθήθηκαν στη χρήση των διαθέσιμων πόρων κατά τα οικονομικά έτη 1996, 1997, 1998 και 1999 στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία (Κεφάλαιο Β7-70 του προϋπολογισμού της ΕΕ). Η περίοδος που αξιολογείται από την έκθεση αυτή είναι ασυνήθως μακρά, πράγμα το οποίο μπορεί να εξηγηθεί από διάφορους παράγοντες.

Πρώτο, τα υπό ανασκόπηση έτη αποτέλεσαν περίοδο σημαντικών αλλαγών για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην πορεία μετάβασής της από οικονομική οντότητα σε πολιτικό φορέα και στην ανάπτυξη της πολιτικής της για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η συνθήκη του Άμστερνταμ αποτέλεσε μια σημαντική πρόοδο στην πολιτική αυτή, επανεπιβεβαιώνοντας ότι η Ένωση «στηρίζεται στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου» και τονίζοντας τη σπουδαιότητα της συνέπειας με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Το 1998 υπήρξε ένα έτος με ιδιαίτερες προκλήσεις για την Επιτροπή όσον αφορά τη χρήση των γραμμών του προϋπολογισμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία. Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου σχετικά με την έλλειψη νομικής βάσης για τις δράσεις της Επιτροπής στον τομέα, μεταξύ άλλων, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων οδήγησε στην αναστολή της εφαρμογής του κεφαλαίου Β7-70 τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 1998.¹ Η εφαρμογή επαναλήφθηκε μόνον έπειτα από διαθεσμική συμφωνία που επιτεύχθηκε στα τέλη Ιουλίου 1998. Το 1999, δύο βασικές εξελίξεις επηρέασαν τη διαχείριση των κονδυλίων ΕΕ που προορίζονται για την υποστήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας: η υιοθέτηση νέας νομικής βάσης και η αλλαγή της Επιτροπής με την επακολουθήσασα αναδιάρθρωση των υπηρεσιών της. Τον Απρίλιο του 1999, το Συμβούλιο εξέδωσε δύο κανονισμούς (975/99 και 976/99), που αποτελούν τη νομική βάση για όλες τις δραστηριότητες τις σχετικές με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό στα πλαίσια του κεφαλαίου Β7-70 του προϋπολογισμού της ΕΕ. Η νέα Επιτροπή άρχισε να αναδιοργανώνεται διοικητικά, με την ανάθεση, για πρώτη φορά, σε ένα και μόνο επίτροπο της ευθύνης για την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη δημιουργία μιας αναδιοργανωμένης μονάδας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό που καλύπτει όλες τις περιοχές του κόσμου.

¹ Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου C-106/96 της 12 Μαΐου 1998

- **Αντιδράσεις στην προηγούμενη έκθεση**

Κατά τη σύνταξη του παρόντος κειμένου, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της τα σχόλια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που περιέχονται στο ψήφισμα A4-0381/97 και στην έκθεση του αντιπροέδρου του Κοινοβουλίου Imbeni ('έκθεση Imbeni')², τα οποία διαμορφώνουν ένα αριθμό συστάσεων σχετικά με την εκτίμηση και την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της Επιτροπής στην προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας. Στο παρόν κείμενο, γίνεται μια σοβαρή προσπάθεια ανταπόκρισης σε πολλές από αυτές τις συστάσεις. Πρώτον, με την περιγραφή βασικών έργων σε βάθος στο θεματικό τμήμα, η Επιτροπή επιδιώκει να παράσχει μια ένδειξη του ποιες πρωτοβουλίες υπήρξαν πιο επιτυχείς και γιατί, αντί του να παράσχει απλώς «έναν κατάλογο καλών έργων». Δεύτερον, η "ανακεφαλαίωση των δραστηριοτήτων στο θεματικό και το γεωγραφικό τμήμα" κατά το δυνατόν αποφεύχθηκε, αντ' αυτού δε, στο γεωγραφικό τμήμα γίνεται μια πιο αναλυτική επισκόπηση των περιφερειακών στρατηγικών και του βάρους που δίνεται σε συγκεκριμένες δραστηριότητες. Τρίτον, για πρώτη φορά στα πλαίσια αυτής της έκθεσης, εξετάστηκαν αναλυτικά εκτιμήσεις για τη δράση της Επιτροπής. Θα πρέπει να καταστεί σαφές, εντούτοις, ότι δεν έγινε δυνατή η κάλυψη όλων των προτάσεων Imbeni στο θέμα αυτό, γιατί το προσωπικό της Επιτροπής δεν ήταν επαρκές για ένα τέτοιο έργο. Παρ' όλα αυτά, η Επιτροπή συμεριζεται την πεποίθηση του κ. Imbeni ότι πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερη πρόοδος στην επισταμένη αξιολόγηση των έργων.

Ένα από τα αιτήματα που υπέβαλε το Κοινοβούλιο ήταν να διασαφηνιστεί ο ρόλος της παρούσας έκθεσης και των προηγούμενων εκθέσεων της Επιτροπής που συντάχθηκαν σύμφωνα με το ψήφισμα του Συμβουλίου του Νοεμβρίου του 1991 για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και την ανάπτυξη. Το παρόν κείμενο καλύπτει όλα τα έργα που χρηματοδοτήθηκαν στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία (Κεφάλαιο B7-70) σε οποιαδήποτε τρίτη χώρα, ενώ οι εκθέσεις σύμφωνα με το από τον Νοέμβριο του 1991 ψήφισμα του Συμβουλίου κάλυπταν δραστηριότητες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό μόνο σε αναπτυσσόμενες χώρες, χρηματοδοτούμενες τόσο από το κεφάλαιο B7-70, όσο και από μέσα συνεργασίας (όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης και τα σχετικά μέρη του προϋπολογισμού της ΕΕ που αναφέρονται στις σχέσεις με τις διάφορες περιοχές ή χώρες). Στην ουσία, η παρούσα έκθεση αναφέρεται στο τμήμα εκείνο του ψηφίσματος του Συμβουλίου του 1991 που αφορά το κεφάλαιο B7-70.

Η παρούσα έκθεση καλύπτει μόνον έργα, τα οποία χρηματοδοτούνται από την Επιτροπή ως τμήμα της εξωτερικής δράσης της Κοινότητας. Δεν καλύπτει άλλες δραστηριότητες εξωτερικών σχέσεων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό, ούτε εξετάζει δραστηριότητες ή ενέργειες για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο εσωτερικό της Κοινότητας. Ομοίως, δεν περιγράφει πόρους που σχετίζονται με μέσα συνεργασίας της ΕΕ με τρίτες χώρες, δράση που αποτελεί επίσης σημαντική συνεισφορά στην προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοκρατικών αρχών. Η παρούσα έκθεση είναι συμπληρωματική της ετήσιας έκθεσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο τον Οκτώβριο του 1999. Ενώ το παρόν κείμενο ασχολείται με δραστηριότητες που χρηματοδοτήθηκαν στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή από το 1996 έως

² Έκθεση του Κοινοβουλίου για την έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των μέτρων που αποσκοπούν στην προαγωγή του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών (για το 1995) (COM (96) 0672 – C4 – 0095/97), της 2ας Δεκεμβρίου 1997, A4-0381/97, Εισηγητής: Κος Renzo Imbeni.

το 1999, η ετήσια έκθεση της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχει μεγαλύτερο εύρος. Εντούτοις, και οι δύο εκθέσεις έχουν τους ίδιους στόχους: να ενισχύσουν τη διαφάνεια, τη συνέπεια και τη συνοχή των πολιτικών της Ένωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

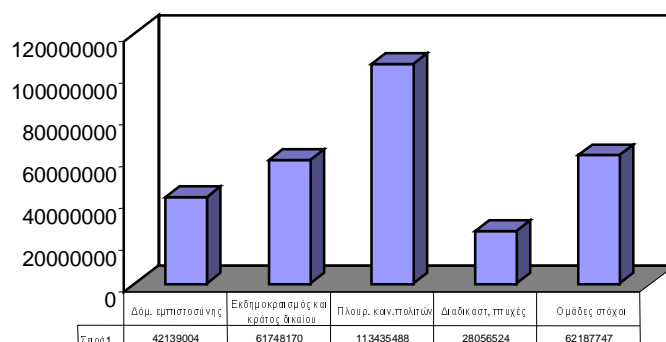
- **Κοινοτική δράση υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, από πολλά χρόνια, έχει δεσμευθεί στον αγώνα του σεβασμού και της προαγωγής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών. Η Ένωση διαθέτει τώρα ένα σημαντικό νομικό πλαίσιο για την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην εξωτερική της πολιτική και αναγνωρίζει ότι έχει να παίξει σημαντικό ρόλο ως διεθνής παράγοντας στον τομέα αυτό. Η Κοινότητα εφαρμόζει ενεργά τη δέσμευσή της για προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας υποστηρίζοντας τις δραστηριότητες διεθνών, περιφερειακών και μη κυβερνητικών οργανώσεων εξειδικευμένων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας. Ένα σημαντικό μέτρο για την ενδυνάμωση της δέσμευσής της ήταν η πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 1994 να εντάξει μια σειρά από γραμμές του προϋπολογισμού που αφορούν ειδικά την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ίδιο κεφάλαιο (B7-707) με τίτλο «Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία». Χάρη, κυρίως, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Κοινότητα διαθέτει τώρα σημαντικούς πόρους για την υποστήριξη των πολιτικών και των διακηρύξεών της. Το 1987, ο διαθέσιμος προϋπολογισμός για δραστηριότητες ειδικά για τα ανθρώπινα δικαιώματα ήταν μόλις 200.000 ευρώ ενώ, στα τέλη του 1999, το μέγεθος αυτό είχε αυξηθεί κατακόρυφα στα 100 εκατ. Ευρώ.

Οι κανονισμοί του Συμβουλίου 975 και 976 καλύπτουν δραστηριότητες που αποσκοπούν στην προαγωγή και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υποστηρίζοντας την πορεία του εκδημοκρατισμού, και στην υποστήριξη μέτρων για την πρόληψη συγκρούσεων.

Στην παρούσα έκθεση εξετάζονται δράσεις προτεραιότητας τόσο από θεματικής, όσο και από γεωγραφικής πλευράς. Στους καλυπτόμενους θεματικούς τομείς περιλαμβάνονται ο εκδημοκρατισμός και το κράτος δικαίου, η προαγωγή της κοινωνίας των πολιτών, η πρόληψη συγκρούσεων, καθώς και πρωτοβουλίες για «ομάδες στόχους». Σε κάθε τομέα, αναλύονται οι λόγοι της κοινοτικής παρέμβασης σε ένα συγκεκριμένο πεδίο, ενώ εξετάζονται τα έργα από πλευράς στόχων, δραστηριοτήτων και επιτευγμάτων.

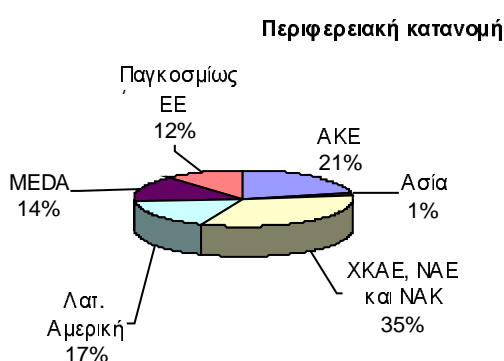
Θεματική διαίρεση

Euros

Εκδημοκρατισμός και κράτος δικαίου:	61.748.170
Πλουραλιστική κοινωνία πολιτών:	113.435.488
Δόμηση εμπιστοσύνης για αποκατάσταση της ειρήνης:	42.139.004
Ομάδες στόχοι:	62.187.747
Διαδικαστικές πτυχές:	28.056.524
ΣΥΝΟΛΟ	307.566.933

Στη γεωγραφική σύνοψη εξετάζονται οι περιφερειακές στρατηγικές και η χρήση των κονδυλίων στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και τις Δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβίας, στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, στα Νέα Ανεξάρτητα Κράτη και τη Μογγολία (ΧΚΑΕ, ΝΑΕ και ΝΑΚ), σε χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού συμπεριλαμβανομένων της Νότιας Αφρικής και της Νιγηρίας ΑΚΕ, στη Λατινική Αμερική, στη Μεσόγειο και την Τουρκία, καθώς και στην Ασία.

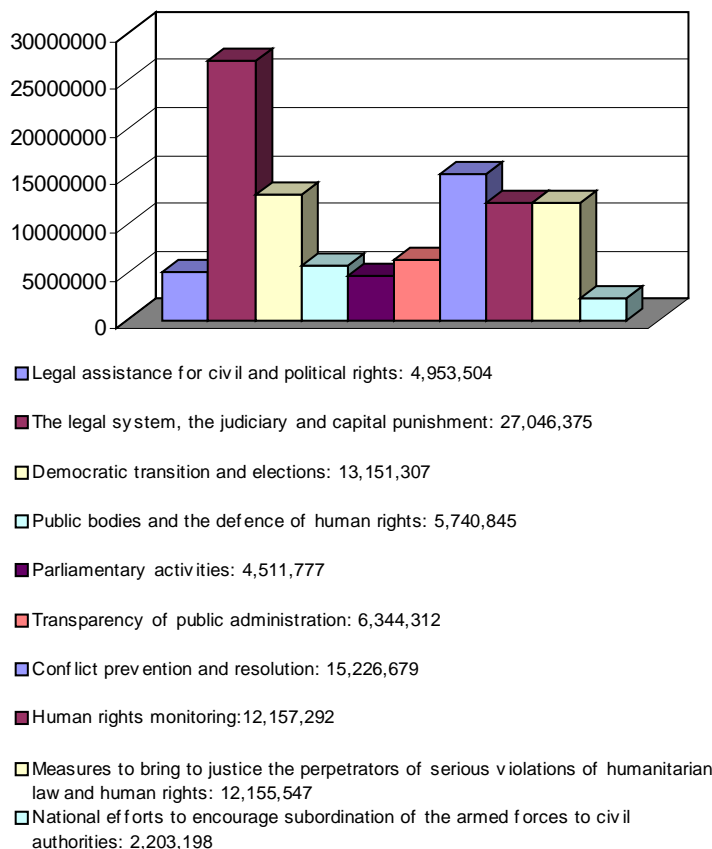
Το διάγραμμα αυτό παρέχει μια γεωγραφική κατανομή σύμφωνα με τις πολυπεριφερειακές διασταυρώσεις που προβλέπονται στο παράρτημα του προϋπολογισμού.

Το τρίτο μέρος ασχολείται με τις διαδικαστικές πτυχές της χρηματοδότησης τέτοιων δράσεων, ενώ στο τέταρτο μέρος, γίνεται μια συνολική αξιολόγηση των δραστηριοτήτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η έκθεση στοχεύει σε μια ολοκληρωμένη επισκόπηση των διαφόρων δραστηριοτήτων που χρηματοδοτήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση τα τελευταία τέσσερα χρόνια, στα πλαίσια της ενεργού προώθησης από μέρους της του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας.

ΜΕΡΟΣ 1

1. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

1.1. ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

1.1.1. Δημοκρατική μετάβαση και εκλογές

- **Ιστορικό**

Το άρθρο 21 της Παγκόσμιας Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα απαιτεί οι εκλογές να είναι ελεύθερες, γνήσιες και να διεξάγονται περιοδικά. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει τονίσει τη σημασία της υποστήριξης της πορείας προς τον εκδημοκρατισμό και, συγκεκριμένα, «κοινοτικών μέτρων για την υποστήριξη των εκλογικών διαδικασιών και της δυνατότητας ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής παρακολούθησης των εκλογών»³ Το 1997, το Κοινοβούλιο δημιούργησε ειδική γραμμή στον προϋπολογισμό για συνδυασμένες προσπάθειες υποστήριξης των εκλογικών διαδικασιών και βελτίωσης του συντονισμού,⁴ η οποία προορίζεται πρωταρχικά για δραστηριότητες σχετικές με την προετοιμασία αποστολών παρακολούθησης εκλογών. Παρ' όλα αυτά, οι δραστηριότητες υποστήριξης των εκλογικών διαδικασιών συνεχίζουν να χρηματοδοτούνται και από άλλες περιφερειακές γραμμές.⁵

³ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου A4-0410/98, παρ. 93

⁴ Γραμμή προϋπολογισμού B7-709: Υποστήριξη και επιτήρηση εκλογικών διαδικασιών

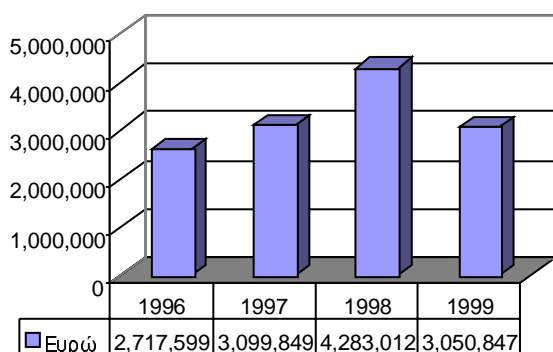
⁵ B7-7702, B7-703, B7-705, B7-7000, B7-706P και B7-701

Κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν την παροχή κοινοτικής υποστήριξης για την πορεία του εκδημοκρατισμού, συγκεκριμένα για τις εκλογικές διαδικασίες και την ισότιμη συμμετοχή του κόσμου στις διαδικασίες αυτές.⁶ Η ΕΕ δίνει προτεραιότητα στην ανάπτυξη επαγγελματικής μεθοδολογίας, διοικητικής μέριμνας και κατάρτισης και στην αύξηση της προβολής της υποστήριξης της Ένωσης. Έπειτα από αίτημα του Κοινοβουλίου, η Επιτροπή ετοίμασε ανακοίνωση για «την αξιολόγηση της συμμετοχής της ΕΕ στις αποστολές παρακολούθησης εκλογών τα τελευταία χρόνια, με σκοπό την ενίσχυση της ικανότητας της ΕΕ στην επιτυχή προαγωγή της δημοκρατίας μέσω δράσεων εκλογικής υποστήριξης».⁷ Σε αυτήν προσδιορίζονται διάφοροι τρόποι για την επίτευξη μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας και συντονισμού στις δραστηριότητες της ΕΕ στον τομέα αυτό και καθορίζονται ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές και πλαίσιο για τις μελλοντικές ενέργειες της ΕΕ στον τομέα της εκλογικής συνδρομής και παρακολούθησης. Η ανακοίνωση αναγνωρίζει την ανάγκη ύπαρξης μόνιμου γραφείου εκλογών στην Επιτροπή και μιας στρατηγικής της ΕΕ για τις εκλογές που να βασίζεται στην ανάγκη για συνεργασία και συντονισμό με άλλες διεθνείς οργανώσεις.

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Η ΕΕ υποστήριξε προγράμματα εκπαίδευσης πολιτών με στόχο την ενημέρωση των πολιτών, ιδιαίτερα των γυναικών, για τη συμμετοχή στις εκλογές, τα δικαιώματά τους ως ψηφοφόρων και τον τρόπο χρήσης νομικών μέσων για την προάσπιση αυτών των δικαιωμάτων. Η Επιτροπή υποστήριξε επίσης σειρές μαθημάτων κατάρτισης σε θέματα παρατήρησης και παρακολούθησης εκλογών για τη δημιουργία μιας σωστά εκπαιδευμένης δεξαμενής παρατηρητών εκλογών· κατάρτιση για αστυνομικούς και δημοσιογράφους σχετικά με τις εκλογές· εκπαίδευση σε θέματα δημοκρατικών κοινοβουλευτικών διαδικασιών για πολιτικούς και κοινοβουλευτικό προσωπικό. Η στενή συνεργασία μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για τα Μέσα Ενημέρωσης οδήγησε στην ανάπτυξη μεθόδου ποσοτικής και ποιοτικής μέτρησης της κάλυψης από τα μέσα ενημέρωσης και της πρόσβασης σε αυτά, καθώς και σε αξιολογήσεις των νομικών πλαισίων και των δομών των μέσων ενημέρωσης.

• Διάθεση κονδυλίων

1996 : 2.717.599

1997 : 3.099.849

1998 : 4.283.012

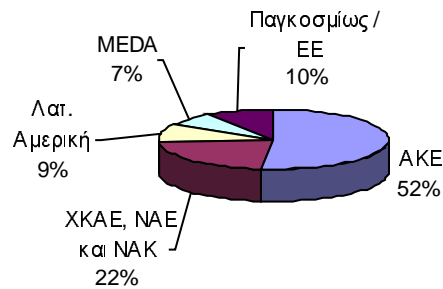
1999 : 3.050.847

ΣΥΝΟΛΟ: 13.151.307

⁶ Κανονισμοί (ΕΚ) αριθ. 975/1999, άρθρο 2.2.στ και 976/1999, άρθρο 3.2.στ του Συμβουλίου

⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής για την παροχή βοήθειας και την παρατήρηση εκλογών από την ΕΕ της 11 Απριλίου 2000, COM (2000) 191 τελικό

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Παρατήρηση εκλογών – κοινή ευρωπαϊκή προσέγγιση**

Το 1999, η Επιτροπή χορήγησε 990.000 ευρώ στον Σουηδικό Οργανισμό Διεθνούς Ανάπτυξης για την υλοποίηση του πρωτοποριακού αυτού έργου προώθησης κοινών ευρωπαϊκών προτύπων για την παρατήρηση εκλογών.⁸ Στοχεύει στην ανάπτυξη κοινής προσέγγισης για τις δραστηριότητες κατάρτισης των εκλογικών παρατηρητών πριν από την ανάληψη της αποστολής τους, η οποία να προσφέρει μια εκσυγχρονισμένη μεθοδολογία στον τομέα αυτό. Ένα σημαντικό στοιχείο αυτής της διεργασίας είναι η έκδοση εγχειριδίου παρατήρησης εκλογών, το οποίο καλύπτει όλες τις πτυχές βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αποστολών.

Κοινό πρότυπο για παρατήρηση εκλογών, εκσυγχρονισμένη κατάρτιση και ολοκληρωμένη ιστοσελίδα

Στους πρόσθετους στόχους περιλαμβάνεται η κατάρτιση άνω των 200 παρατηρητών ως εξειδικευμένης ευρωπαϊκής ομάδας έτοιμης για την ανάληψη επιτόπιων αποστολών, με τονισμό της σπουδαιότητας του καθορισμού κατευθυντήριων γραμμών για μια τυποποιημένη τελική, μετά την αποστολή, συνέντευξη και αξιολόγηση των παρατηρητών.

Η ολοκληρωμένη κατάρτιση των παρατηρητών είναι μια ευκαιρία να δοκιμαστεί το θεωρητικό πλαίσιο που αναπτύσσεται στο εγχειρίδιο και να αναδειχθούν υψηλής εξειδίκευσης παρατηρητές με κοινή στρατηγική. Ένα άλλο βασικό στοιχείο είναι η ιστοσελίδα για θέματα παρατήρησης εκλογών στην οποία περιλαμβάνονται τακτικά ενημερούμενες πληροφορίες για τους εκπαιδευτές, κατάλογος επαγγελματιών παρατηρητών, ηλεκτρονική έκδοση του εγχειριδίου και πληροφορίες για προηγούμενες αποστολές παρατήρησης εκλογών, καθώς και προβλεπόμενα συμβάντα για επιτόπιες εκθέσεις. Η σελίδα προσφέρει on-line όλες τις σχετικές πληροφορίες που είναι επί του παρόντος διαθέσιμες για τους εκλογικούς εμπειρογνώμονες, τις αντιπροσωπείες της ΕΚ και τις ΜΚΟ.

1.1.2. Κοινοβουλευτικές δραστηριότητες

- **Ιστορικό**

Οι ελεύθερες και τίμιες εκλογές, από μόνες τους, δεν καθιστούν μια χώρα δημοκρατική, ούτε της προσδίδουν την απαιτούμενη πολιτική σταθερότητα για ανάπτυξη της δημοκρατίας. Πρέπει να αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης διεργασίας, η οποία να παγιώνει την πορεία προς

⁸ B7-709, Έργο αριθ. 99-079, ΣΟΔΑ 'Παρατήρηση εκλογών – Μια κοινή ευρωπαϊκή προσέγγιση'

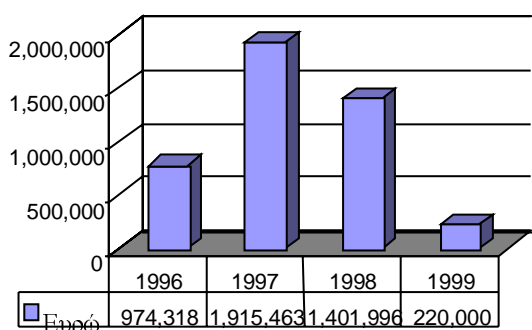
τη δημοκρατία. Σε αυτήν περιλαμβάνεται η διασφάλιση της λειτουργίας των κεντρικών πολιτειακών θεσμών, όπως π.χ. της νομοθετικής εξουσίας, με τον πρέποντα και αποτελεσματικό τρόπο. Όπως ανέφερε η Επιτροπή σε ανακοίνωσή της του 1998, οι νομοθετούντες πρέπει να έχουν τη θεσμική δυνατότητα να σχεδιάζουν, να υλοποιούν και να παρακολουθούν τις πολιτικές που σχετίζονται με τις ανάγκες του κόσμου. Η Κοινότητα θα πρέπει, συνεπώς, να παρέχει υποστήριξη στη νομοθετική εξουσία, ώστε:

“...να μπορούν τα κοινοβούλια να εκτελούν τη διττή τους αποστολή, της αντιστάθμισης της εκτελεστικής εξουσίας με ανεξάρτητο και εποικοδομητικό τρόπο.”⁹

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Οι δράσεις που υποστηρίζονται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία στοχεύουν στην παροχή της δυνατότητας στα μέλη του κοινοβουλίου να ασκούν σωστά το δημοκρατικό τους ρόλο. Στις αναδυόμενες δημοκρατίες, η κατάρτιση εισήγαγε τους νεαρούς κοινοβουλευτικούς στο πολύπλοκο ιστορικό και στις αλληλεξαρτώμενες σχέσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, καθώς και στο ρόλο του κοινοβουλίου σε μια δημοκρατική πολιτεία. Οι βουλευτές καταρτίστηκαν σχετικά με την σωστές νομοθετικές και δημοσιονομικές διαδικασίες, καθώς και για τις μεθόδους ανάπτυξης εταιρικών σχέσεων με την κοινωνία των πολιτών. Τα προγράμματα κατάρτισης συμπληρώθηκαν με τη διοργάνωση επισκέψεων μελέτης και εξάσκησης σε κοινοβούλια με μακρά ιστορία, ενώ ορισμένα προγράμματα αφιερώθηκαν στο θέμα της περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ κοινοβουλίων. Άλλες δραστηριότητες εστιάστηκαν στις επιπτώσεις των διεθνών νομικών πράξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εθνική νομοθεσία. Η υποστήριξη των κοινοβουλίων στις υποανάπτυκτες χώρες περιελάμβανε την παροχή εξοπλισμού στα κτίρια των κοινοβουλίων και την παροχή συνεισφοράς στη διοίκησή τους.

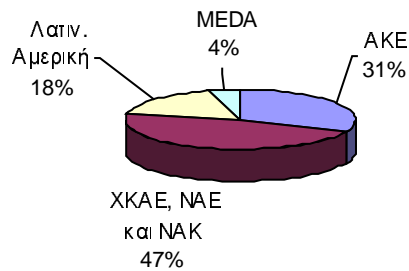
• Διάθεση κονδυλίων

1996 : 974.318
1997 : 1.915.463
1998 : 1.401.996
1999 : 220.000
ΣΥΝΟΛΟ: 4.511.777

⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής της 12^{ης} Μαρτίου 1998, για τον εκδημοκρατισμό, το κράτος δικαίου, το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την καλή διακυβέρνηση: οι προκλήσεις της εταιρικής σχέσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών ΑΚΕ, COM (98) 146 τελικό, άρθρ. 12

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Βοήθεια στο Αιθιοπικό Κοινοβούλιο**

Στα πλαίσια πρωτοβουλίας που αναλήφθηκε από τη Διακοινοβουλευτική Ένωση, το Αιθιοπικό Κοινοβούλιο έλαβε 511.860 ευρώ ως βοήθεια από την Επιτροπή το 1998.¹⁰ Το πρόγραμμα αποσκοπούσε στην ενδυνάμωση της ικανότητας των μελών του Αιθιοπικού Κοινοβουλίου να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις καθ' όλη τη διάρκεια της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας, να ερμηνεύουν το Σύνταγμα και να ασκούν έλεγχο στην κυβέρνηση.

Ενδυνάμωση της ικανότητας του Αιθιοπικού Κοινοβουλίου για άσκηση ελέγχου στην κυβέρνηση

Η ραχοκοκαλιά κάθε κοινοβουλευτικού συστήματος είναι η παροχή πληροφοριών, έτσι το πρόγραμμα ασχολήθηκε κατά πρώτο με το γενικό ζήτημα της διαχείρισης κοινοβουλευτικών πληροφοριών και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς της.

Το πρόγραμμα περιελάμβανε την παροχή των αναγκαίων τεχνολογικών πόρων για υποστήριξη αυτής της διαδικασίας και συνεισφορά προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της αποδοτικότητας. Ο εκσυγχρονισμός του χειρισμού των πληροφοριών και των ανακοινώσεων περιελάμβανε τη βελτίωση των μέσων τεκμηρίωσης (κυρίως, εξοπλισμός για τη βιβλιοθήκη του κοινοβουλίου) και την εισαγωγή νέας τεχνολογίας πληροφοριών στις κοινοβουλευτικές διαδικασίες.

Το πρόγραμμα στόχευε επίσης στη βελτίωση των διαθέσιμων ανθρωπίνων πόρων. Προγραμματίστηκαν σειρές μαθημάτων κατάρτισης για τα μέλη του κοινοβουλίου για την ανάπτυξη των τεχνικών τους δεξιοτήτων στη χρήση των νέων εργαλείων, καθώς επίσης και σεμινάρια για την εθνική νομοθεσία και τις τεχνικές της σύνταξης νομικών κειμένων. Επιπλέον, το πρόγραμμα ασχολήθηκε και με άλλες πτυχές της γενικής λειτουργίας της νομοθετικής εξουσίας, συμπεριλαμβανομένης της διοίκησης του κοινοβουλίου, της τήρησης πρακτικών για τις κοινοβουλευτικές συζητήσεις, το πρωτόκολλο και τις σχέσεις με το κοινό και τα μέσα ενημέρωσης.

¹⁰ B7-702, Πρόγραμμα αριθ. ΕΤ/ΕΔ/69/97, Διακοινοβουλευτική Ένωση 'Βοήθεια στο Κοινοβούλιο της Αιθιοπίας'

1.1.3. Το νομικό σύστημα, η δικαστική εξουσία και η θανατική ποινή

• Ιστορικό

Η σχέση μεταξύ κράτους δικαίου και δημοκρατικών αρχών έχει αναγνωριστεί απόλυτα από την ΕΕ. Στην ετήσια έκθεσή της, η ΕΕ αναφέρει ότι η ύπαρξη κράτους δικαίου και προσβάσιμου δικαστικού συστήματος αποτελούν το θεμελιώδες πλαίσιο για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα και ότι «οι κυβερνήσεις και τα στελέχη του δημοσίου πρέπει να ενεργούν σύμφωνα με το νόμο και μέσα στα πλαίσια που τίθενται από το νόμο».¹¹ Η Επιτροπή έχει προσδιορίσει ορισμένα βασικά συστατικά στοιχεία του κράτους δικαίου, στα οποία περιλαμβάνονται η ύπαρξη νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας που να σέβονται απόλυτα τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ύπαρξη ανεξάρτητης δικαστικής εξουσίας, η αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαστική αποκατάσταση και ένα νομικό σύστημα το οποίο να εγγυάται την ισότητα απέναντι στο νόμο.¹²

Κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν ειδικότερα την παροχή κοινοτικής υποστήριξης στη διαδικασία του εκδημοκρατισμού μέσω, συγκεκριμένα, της προαγωγής και ενδυνάμωσης του κράτους δικαίου, του σεβασμού και ενδυνάμωσης της ανεξαρτησίας της δικαστικής και νομοθετικής εξουσίας από την εκτελεστική και της υποστήριξης συνταγματικών και νομοθετικών μεταρρυθμίσεων, όπως η κατάργηση της θανατικής ποινής.¹³

Η ΕΕ εργάζεται από πολλά χρόνια με στόχο την κατάργηση της θανατικής ποινής. Στην 55^η σύνοδο της επιτροπής των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ΕΕ κάλεσε τα κράτη μέλη να επικυρώσουν το 2^ο προαιρετικό πρωτόκολλο της ICCPR για την κατάργηση της θανατικής ποινής, με το επιχείρημα ότι η πιθανότητα δικαστικού σφάλματος και η δυσανάλογη χρήση της εναντίον μειονεκτικών ομάδων συνιστούν έναν ισχυρό λόγο ενάντια στη χρήση της.¹⁴ Το Κοινοβούλιο, παλαιός αντίπαλος της θανατικής ποινής, αντιμετώπισε το ζήτημα ως θέμα παγκόσμιου ενδιαφέροντος στην ετήσια έκθεσή του για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η θανατική ποινή είναι μια «απάνθρωπη, μεσαιωνική μορφή τιμωρίας και δεν συνάδει με τις σύγχρονες κοινωνίες».¹⁵ Αν και ο αριθμός των χωρών που διατηρούν τη θανατική ποινή έχει μειωθεί, παραμένει ωστόσο στους ποινικούς κώδικες των μισών σχεδόν από τις χώρες μέλη των ΗΕ. Δεν έχει αποδεδειγμένο προληπτικό αποτέλεσμα, εφαρμόζεται αυθαίρετα, συχνά δε είναι αποτέλεσμα μη ιδιαίτερα άψογης ή δίκαιας δίκης. Σύμφωνα με το Κοινοβούλιο, είναι μεγάλη επιτυχία το ότι όλες οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, οι οποίες είναι υποψήφιες για μέλη της ΕΕ, έχουν ήδη καταργήσει τη θανατική ποινή.

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Η Επιτροπή υποστήριξε την παροχή βοήθειας από διεθνείς και εθνικούς εμπειρογνώμονες στη σύνταξη νέων συνταγματικών διατάξεων και εθνικής νομοθεσίας, μέσω ομάδων εργασίας, σεμιναρίων και συμβουλευτικών υπηρεσιών από εμπειρογνώμονες. Τα προγράμματα είχαν ως στόχο φορείς λήψης αποφάσεων που εμπλέκονται στο δικαστικό και νομικό σύστημα. Μια από τις προτεραιότητες ήταν η δόμηση θεσμών στα πλαίσια του νομικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένης της ανακατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ των

¹¹ Ετήσια έκθεση της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα 1998-1999, υιοθετηθείσα από το Συμβούλιο τον Οκτώβριο του 1999, στο 39

¹² COM (98) 146 τελικό, αυτόθι, στο 4

¹³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 975/1999 του Συμβουλίου, Άρθρο 2.2 (α) & (β)

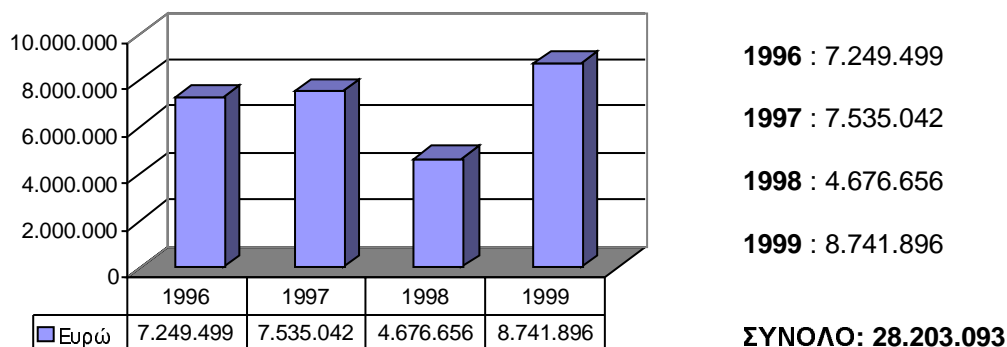
¹⁴ Επιτροπή των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα 55^η σύνοδος, ψήφισμα 1999/61 'Το θέμα της θανατικής ποινής' Δήλωση της ΕΕ

¹⁵ Ετήσια έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα 1999, αυτόθι, στο 29

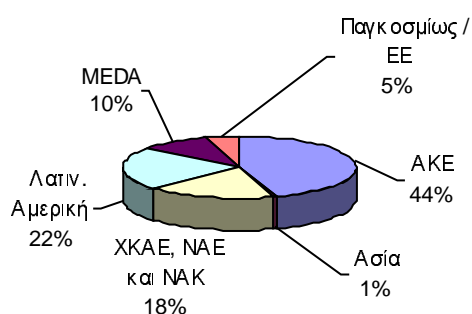
υπουργείων εσωτερικών και των υπουργείων δικαιοσύνης. Υποστηρίχθηκε, επίσης, η δόμηση ικανοτήτων στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής και επαγγελματικής εκπαίδευσης για δικηγόρους, δικαστές και εισαγγελείς, καθώς και στη μεταρρύθμιση των δικαστικών διαδικασιών, των ποινικών κωδίκων και των φυλακών. Στις υποστηριζόμενες δραστηριότητες περιελήφθη, επίσης, και η έκδοση επίσημων εφημερίδων.

Στα χρηματοδοτηθέντα από την Κοινότητα προγράμματα υποστήριξης των διεθνών προσπαθειών για την κατάργηση της θανατικής ποινής περιλαμβάνονταν και εκστρατείες ενημέρωσης σε χώρες όπου η θανατική ποινή συνεχίζει να εφαρμόζεται στην πράξη, καθώς και η παροχή άμεσης συνδρομής σε θανατοποινίτες. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρώπης προώθησαν κοινό πρόγραμμα καλλιέργειας της κοινής γνώμης σε διάφορα θέματα σχετικά με την κατάργηση της θανατικής ποινής στη Ρωσία, την Τουρκία, την Αλβανία και την Ουκρανία. Το πρόγραμμα παρέσχε πληροφορίες σε κοινοβουλευτικούς, σε νομομαθείς και στο ευρύ κοινό για το 2^ο προαιρετικό πρωτόκολλο, καθώς και για τα επιχειρήματα της ποινικής πολιτικής που συνηγορούν κατά της θανατικής ποινής.

• **Διάθεση κονδυλίων**

• **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Ενδυνάμωση των μηχανισμών προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ανεξαρτησίας του δικαστικού συστήματος και της μεταρρύθμισης του νομικού συστήματος στη Ρωσία**

Το 1999, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφώνησαν σχετικά με το τέταρτο κοινό πρόγραμμα για την ενδυνάμωση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του νομικού συστήματος στη Ρωσία.¹⁶ Κατά τα έτη 1998 και 1999, διετέθησαν στα προγράμματα 2.500.000 ευρώ. Πρωταρχικός στόχος των προγραμμάτων ήταν η προώθηση της επικύρωσης και σωστής εφαρμογής των συμβάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα από τη Ρωσική Ομοσπονδία, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας και της Σύμβασης Πλαισίου για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων. Στις δράσεις περιλαμβάνονταν δημοσιεύσεις, καθοδηγητές κατάρτισης και σειρές μαθημάτων διδασκαλίας σχετικά με το περιεχόμενο και τις επιπτώσεις των συμβάσεων, καθώς και η λειτουργία των μηχανισμών προστασίας. Πραγματοποιήθηκαν μελέτες για τη συμβατότητα της ρωσικής νομοθεσίας με τις απαιτήσεις των διεθνών συμβάσεων ενώ, σε σεμινάρια εμπειρογνώμωνων και σε σχετικούς ρωσικούς δημόσιους θεσμούς, παρουσιάστηκαν κείμενα αξιολόγησης. Σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, έλαβαν ενεργό μέρος τοπικοί εμπειρογνώμονες και εταίροι από όλη την Ομοσπονδία.

Βοήθεια για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, δικαστική κατάρτιση και βελτίωση του σωφρονιστικού συστήματος

Ένας άλλος βασικός στόχος ήταν η βελτίωση της λειτουργίας των θεσμών του νομικού συστήματος. Για παράδειγμα, παρέχεται βοήθεια για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στη διοίκηση του Υπουργείου Δικαιοσύνης σε σχέση με τη μεταφορά της ευθύνης διοίκησης των φυλακών στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και

τη μεταρρύθμιση του σωφρονιστικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένης της παροχής κατάρτισης στους υπαλλήλους των φυλακών. Δραστηριότητες σε συνεργασία με το Υπουργείο Εσωτερικών είχαν ως αντικείμενο, μεταξύ άλλων, τη συνεργασία με άλλες υπηρεσίες επιβολής του νόμου κατά τη διάρκεια προκαταρκτικών ποινικών ανακρίσεων. Διαμορφώθηκαν σχήματα διαλόγου και ανταλλαγής απόψεων με τον Γενικό Εισαγγελέα προκειμένου οι μέθοδοι εργασίας του να βρίσκονται σε συμφωνία με τις αρχές του κράτους δικαίου. Ενδυνάμωση της ανεξαρτησίας του δικαστικού συστήματος σημαίνει την παροχή υποστήριξης για δόμηση θεσμών και ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων και τεχνικών. Το Ανώτατο Δικαστήριο βοηθήθηκε λοιπόν όσον αφορά τη λειτουργία του δικαστικού του τμήματος, το οποίο ασχολείται με την οργάνωση και τη διεύθυνση των δικαστηρίων, και τη λειτουργία της Δικαστικής Ακαδημίας, αποστολή της οποίας είναι η επαγγελματική κατάρτιση των δικαστών. Παρέχεται βοήθεια στη σύνταξη των καταστατικών, στη διοίκηση των δικαστηρίων και στη δικαστική κατάρτιση, π.χ. δικαστών κατώτερων δικαστηρίων για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα σε εθνικό επίπεδο.

1.1.4. Νομική συνδρομή για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα

- **Ιστορικό**

Έστω και αν οι νομικοί θεσμοί έχουν διαμορφωθεί σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, για να είναι οι θεσμοί αυτοί μεστοί εννοίας, πλήρεις και εξ ίσου προσβάσιμοι πρέπει να είναι

¹⁶ B7-701, Πρόγραμμα αριθ. 99/073c, Συμβούλιο της Ευρώπης 'Κοινό πρόγραμμα "Ρωσία IV" '

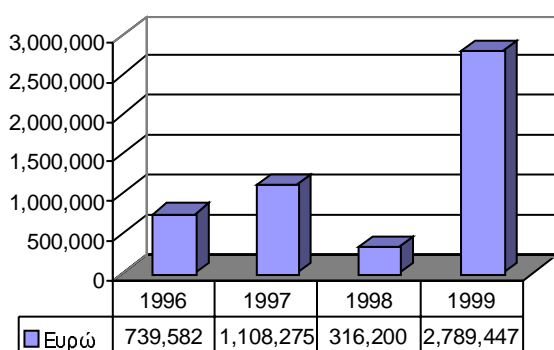
διαθέσιμοι σε όλους τους πολίτες. Το Κοινοβούλιο «επανεπιβεβαίωσε με σταθερότητα την υποστήριξή του στη γενική αρχή ότι όσοι είναι υποκείμενοι σε ποινικές διαδικασίες παραμένουν ελεύθεροι και διατηρούν στο ακέραιο τα δικαιώματά τους».¹⁷

Εκτός από τις διατάξεις για το κράτος δικαίου και τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις, κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν την παροχή κοινοτικής υποστήριξης σε «οργανώσεις που προσφέρουν συγκεκριμένη βοήθεια σε θύματα παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».¹⁸ Για την Επιτροπή, ένα ουσιαστικό στοιχείο του κράτους δικαίου¹⁹ είναι η ύπαρξη νομικού συστήματος που να εγγυάται την ισότητα απέναντι στο νόμο και να παρέχει «αποτελεσματικά και προσβάσιμα μέσα προσφυγής στη δικαιοσύνη»

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Η Κοινότητα προσφέρει νομική συνδρομή σε παγκόσμια κλίμακα στα θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην Ευρώπη, η συνδρομή επικεντρώνεται στη νομική υποστήριξη ατόμων που ζητούν άσυλο και μειονοτήτων όπως οι Roma. Στις χώρες ΑΚΕ, δίνεται έμφαση στην παροχή υποστήριξης σε εθνικά προγράμματα δικαστικής συνδρομής και σε ομάδες εξέτασης δικαστικών περιπτώσεων. Τα προγράμματα στη Λατινική Αμερική περιστράφηκαν επίσης γύρω από τη δικαστική συνδρομή και εστιάστηκαν στο συντονισμό σχεδίων νομικής συνδρομής που υλοποιούνται από οργανώσεις σε ολόκληρη την περιοχή. Στην Ασία, υποστηρίχθηκαν πρωτοβουλίες που προσφέρουν αποκατάσταση στα θύματα βίας ενώ στην περιοχή MEDA, η νομική βοήθεια επικεντρώθηκε σε προβλήματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στο Ισραήλ και στην Παλαιστίνη. Στην ανάληψη κοινοτικής δράσης στην περιοχή αυτή βοήθησαν μια σειρά από διεθνείς οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της επιτροπής του Ελσίνκι και του Ερυθρού Σταυρού, ενώ, επιπλέον, συμμετείχαν και πανεπιστήμια, κέντρα νομικής τεκμηρίωσης και τοπικά κέντρα νομικής βοήθειας.

• Διάθεση κονδυλίων

1996 : 739.582

1997 : 1.108.275

1998 : 316.200

1999 : 2.789.447

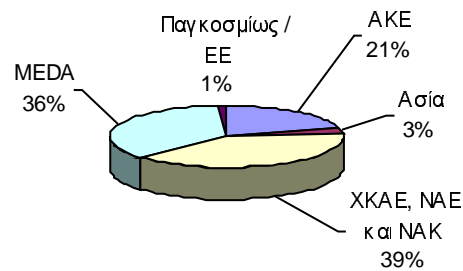
ΣΥΝ. : 4.953.504

¹⁷ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου A4-0468/98, σφ. 18

¹⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 975 του Συμβουλίου, άρθρο 2.1 (στ)

¹⁹ COM (98) 146 τελικό, αυτόθι, στο 4

- Περιφερειακή κατανομή

- Παράδειγμα: Πρόγραμμα νομικής βοήθειας στην Αρμενία

Το 1997, η Επιτροπή χορήγησε 116.108 ευρώ στη Fédération Internationale des Droits de l'Homme για ένα πρόγραμμα νομικής βοήθειας σε θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Αρμενία.²⁰ Στόχος του προγράμματος ήταν η δημιουργία υπηρεσίας νομικής και δικαστικής συνδρομής και συμβουλών, με σκοπό τη βελτίωση της νομικής προστασίας των πολιτών της Αρμενίας. Στήθηκαν τέσσερα νομικά κέντρα στο Yerevan, Gyumri, Vanadzor και Karan, στα οποία ομάδες Αρμενίων νομικών έδιναν πληροφορίες και συμβουλές σε θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Βελτίωση της νομικής προστασίας των πολιτών της Αρμενίας

Επιπλέον, για τον αρμενικό οργανισμό-εταίρο Avangard, προβλέφθηκαν εργαστήρια κατάρτισης για την παροχή εξειδικευμένων γνώσεων σε 40 μέλη του προσωπικού

σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής των διεθνών πράξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε εργαστήριο οκταήμερης διάρκειας παρασχέθηκε κατάρτιση για τις βασικές αρχές και τη διαχείριση ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τους μηχανισμούς αποκατάστασης σε περιπτώσεις παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη διαχείριση πληροφοριών. Στις δραστηριότητες που συνδέονταν με την εγκαθίδρυση των νομικών κέντρων περιλαμβάνονταν και η συλλογή πληροφοριών για παραβιάσεις, η δημιουργία κεντρικής βάσης δεδομένων, η άσκηση πίεσης στις αρχές και η έκδοση φυλλαδίου για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και νομικές περιπτώσεις.

1.1.5. Δημόσιοι φορείς και προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

- Ιστορικό

Μια σχετικώς πρόσφατη καινοτομία στον τομέα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι οι εθνικές επιτροπές και οι συνήγοροι (ombudsmen) του πολίτη. Η 55^η σύνοδος της επιτροπής των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα επέστησε την προσοχή στη σπουδαιότητα της ύπαρξης «αποτελεσματικών, ανεξάρτητων, πλουραλιστικών εθνικών θεσμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα» ενώ, για πρώτη φορά, μια ειδική σύνοδος της επιτροπής αφιερώθηκε στη συμμετοχή εθνικών θεσμών.²¹ Οι φορείς αυτοί συνεργάζονται

²⁰ TACIS D. Πρόγραμμα αριθ. 98-4001, Fédération Internationale des Droits de l'Homme 'Πρόγραμμα νομικής συνδρομής σε θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Αρμενία'

²¹ Επιτροπή των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα 55^η σύνοδος, ψήφισμα 1999/72. 'Εθνικοί θεσμοί για την προαγωγή και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων'

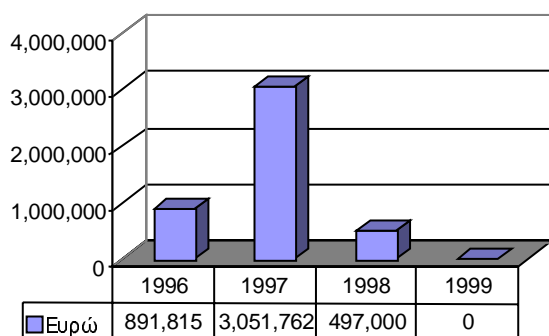
συχνά στενά με εθνικά υπουργεία υπεύθυνα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, όπως τονίζεται στο ψήφισμα της ΕΑΔ, ένας ζωτικός παράγοντας για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας τους είναι η παροχή πρόσθετων πόρων. Στην ειρηνευτική συμφωνία του Ντέιτον έγινε ιδιαίτερη αναφορά στο καθεστώς του θεσμού του συνηγόρου του πολίτη και ιδρύθηκε το Γραφείο του Συνηγόρου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα για τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.

Κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν την παροχή υποστήριξης σε τοπικές, εθνικές, περιφερειακές ή διεθνείς οργανώσεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.²² Η Επιτροπή έχει παρουσιάσει στοιχεία της θετικής, εποικοδομητικής της προσέγγισης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της προτεραιότητας «υποστήριξης τοπικών, εθνικών και περιφερειακών θεσμών που εμπλέκονται στην προαγωγή και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των συνηγόρων του πολίτη και άλλων σε παρόμοιες θέσεις».²³

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, υποστηρίχθηκαν μια σειρά από τοπικές «πρεσβείες της δημοκρατίας». Τα προγράμματα στις χώρες ΑΚΕ περιελάμβαναν μέτρα για την ενίσχυση της περιφερειακής δημοκρατίας, την κατάρτιση συνηγόρων με ημιδικαστική ιδιότητα και την ίδρυση γραφείων για την προαγωγή και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στη Λατινική Αμερική, δόθηκε έμφαση στην ενδυνάμωση των εθνικών επιτροπών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και των περιφερειακών συνηγόρων. Εταίροι υλοποίησης ήταν, συνήθως, εθνικά υπουργεία εσωτερικών ή δικαιοσύνης, τοπικές αυτοδιοικήσεις και τα ίδια τα γραφεία των συνηγόρων του πολίτη.

• Διάθεση κονδυλίων

1996 : 1.035.315

1997 : 3.051.762

1998 : 497.000

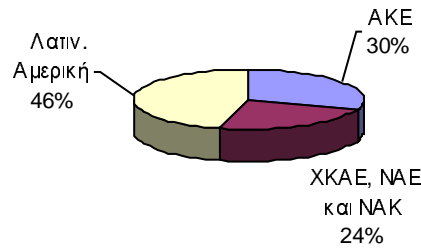
1999 : 0

ΣΥΝΟΛΟ: 4.590.127

²² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 975/1999 του Συμβουλίου, άρθρο 2.1 (ε)

²³ Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την 'Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η εξωτερική διάσταση της πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα: από τη Ρώμη στο Μάαστριχτ και πέραν αυτού', COM (95) 567 τελικό

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Το γραφείο του συνηγόρου στην Αιθιοπία**

Το 1998, σε συνεργασία με το γραφείο του εκπροσώπου της Βουλής των Αντιπροσώπων του Λαού της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Αιθιοπίας, η Επιτροπή διέθεσε 582.355 ευρώ για την πραγματοποίηση μεγάλης διάσκεψης με θέμα «Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Γραφείο Συνηγόρου».²⁴ Τη διάσκεψη συγκάλεσε η Βουλή των Αντιπροσώπων του Λαού για να εκπληρώσει τη συνταγματική επιταγή εγκαθίδρυσης αυτών των δύο θεσμών.

Διδάγματα από τη διεθνή εμπειρία όσον αφορά τους θεσμούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Σκοπός της διεθνούς διάσκεψης ήταν να δοθεί η ευκαιρία σε Αιθίοπες ομοσπονδιακούς και πολιτειακούς νομοθέτες, σε υπαλλήλους φορέων εφαρμογής του νόμου και στην ευρύτερη νομική και πολιτική κοινότητα, να ανταλλάξουν απόψεις με υπαλληλικά στελέχη και

πανεπιστημιακούς από χώρες με εμπειρία στην παροχή προστασίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω εθνικών επιτροπών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και γραφείων συνηγόρου του πολίτη. Στόχος ήταν η υποβοήθηση των Αιθίοπων νομοθετών στη σύνταξη σχεδίου νομοθεσίας. Επίσης, η δημοσιότητα που δόθηκε στο γεγονός αποσκοπούσε στην αύξηση της συνειδητοποίησης των θεμάτων από την αιθιοπική κοινή γνώμη, συνολικά. Θέμα της διάσκεψης ήταν «Οι διεθνείς εμπειρίες από θεσμούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», με ειδική επικέντρωση στο ρόλο της δικαστικής εξουσίας, των επιτροπών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και των συνηγόρων του πολίτη.

1.1.6. Διαφάνεια στη δημόσια διοίκηση

- **Ιστορικό**

Η διαφθορά δεν είναι απλώς ένα ηθικό πρόβλημα: έχει επιπτώσεις στη δημόσια διοίκηση, στρεβλώνει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων και υπονομεύει τη νόμιμη υπόσταση των κυβερνήσεων, αποτελώντας σοβαρή απειλή για τη δημοκρατία. Η διαφάνεια, η υπευθυνότητα και τα αυστηρά μέτρα κατά της διαφθοράς αποτελούν καίρια στοιχεία για μια σωστή διακυβέρνηση και στα οποία δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα πλαίσια της στρατηγικής της Επιτροπής για την προαγωγή θεσμικών και διοικητικών μεταρρυθμίσεων συνδεδεμένων με τον εκδημοκρατισμό και το κράτος δικαίου. Η Επιτροπή εξέθεσε διάφορες μεταρρυθμίσεις οι

²⁴ B7-702, Πρόγραμμα αριθ. ET/ED/5/97, Γραφείο εκπροσώπου του Κοινοβουλίου 'Διάσκεψη για τα ανθρώπινα δικαιώματα και γραφείο συνηγόρου του πολίτη'

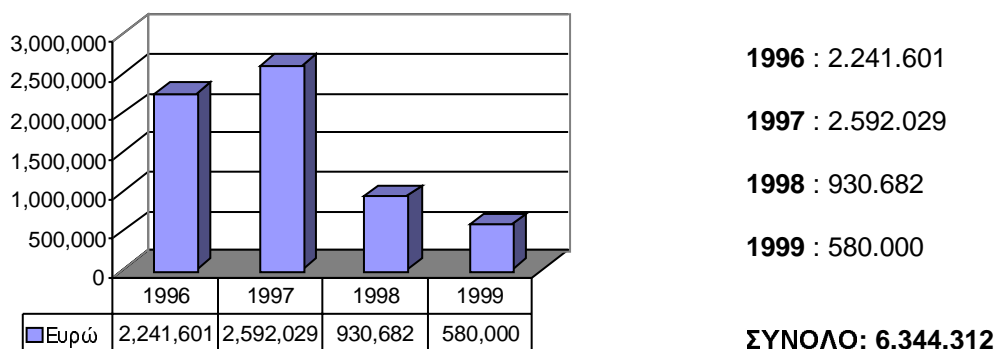
οποίες αξίζουν να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής, συμπεριλαμβανομένης της διοικητικής αποκέντρωσης, μέσω της οποίας μπορεί να αναπτυχθεί η τοπική δημοκρατία σε βασικό επίπεδο, καθιστώντας τους πολίτες «εταίρους της κυβέρνησης αντί άτομα εξαρτώμενα από αυτή», και μέτρων για την πρόληψη της απάτης και της διαφθοράς.²⁵

Το Κοινοβούλιο έχει, και αυτό, καταστήσει σαφές ότι η εκτεταμένη διαφθορά διαβρώνει την αξιοπιστία του κράτους ως προς την ικανότητά του να αναλάβει αποτελεσματική δράση και ότι ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης αυτού του φαινομένου είναι «η υποβοήθηση ενίσχυσης του ανοικτού χαρακτήρα και της διαφάνειας των δημόσιων φορέων».²⁶ Κανονισμοί του Συμβουλίου τονίζουν επίσης ότι οι ενέργειες της Κοινότητας θα πρέπει να στοχεύουν στην προαγωγή της χρηστής διακυβέρνησης, «με την υποστήριξη, ιδιαίτερα, της διοικητικής ευθύνης και την πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς».²⁷

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχου

Στον τομέα αυτό, η Κοινότητα υποστήριξε, κυρίως, πρωτοβουλίες με στόχο τη βελτίωση της υπευθυνότητας σε τοπικό επίπεδο. Στην Ευρώπη, βασικά στοιχεία ήταν προγράμματα σχετικά με την κοινοτική αυτοδιαχείριση και η παροχή κατάρτισης και συνδρομής σε τοπικές δημοκρατικές δομές και τοπικούς αιρετούς άρχοντες στην αυτοδιαχείριση, τη διαφάνεια και την παροχή ενημέρωσης στους πολίτες. Στις χώρες ΑΚΕ, εφαρμόστηκαν πολυπεριφερειακά προγράμματα για τη διαφθορά, τη διαφάνεια και την υπευθυνότητα. Στην περιοχή MEDA, επιδιώχθηκε η προαγωγή της συστήματος της κοινοτικής ηγεσίας και νέων μορφών τοπικής δημοκρατίας ενώ, στην Ασία, εφαρμόστηκαν προγράμματα για την εξέταση της έννοιας «της ιδιότητας του υπεύθυνου πολίτη» και τη συμμετοχή των πολιτών στη διαχείριση των φυσικών πόρων. Στη Λατινική Αμερική, δόθηκε έμφαση σε έρευνα σχετικά με την αποκέντρωση της εξουσίας και τα νέα κινήματα πολιτικών μεταρρυθμίσεων στην περιοχή. Στους εταίρους της Κοινότητας περιλαμβάνονταν, συνήθως, πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα, περιφερειακές ειρηνευτικές ομάδες, κέντρα εκπαίδευσης ενηλίκων, διεθνείς οργανισμοί για τα ανθρώπινα δικαιώματα και υπουργεία.

• Διάθεση κονδυλίων

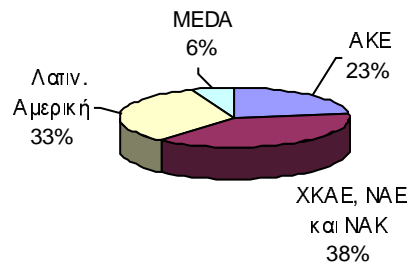

²⁵ COM (98) 146 τελικό, αυτόθι, at 15

²⁶ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου A4-0411/98, op5

²⁷ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 975/1999 του Συμβουλίου, άρθρο 2.2 (δ)

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Διαφάνεια και υπευθυνότητα στη Ζιμπάμπουε**

Υπό το φως σοβαρών διεθνών ανησυχιών για τα υψηλά επίπεδα διαφθοράς στη Ζιμπάμπουε, η Επιτροπή, το 1999, διέθεσε 580.000 ευρώ για την υποστήριξη πρωτοβουλίας της οργάνωσης Transparency International Zimbabwe.²⁸ Το πρόγραμμα αποσκοπεί να εκθέσει και να κάμψει «την εκτεταμένη διαφθορά» στη Ζιμπάμπουε με ιδιαίτερη επικέντρωση στις διεφθαρμένες πρακτικές, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα τη στρέβλωση του επίσημου μηχανισμού λήψης αποφάσεων και σοβαρές επιπτώσεις στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας.

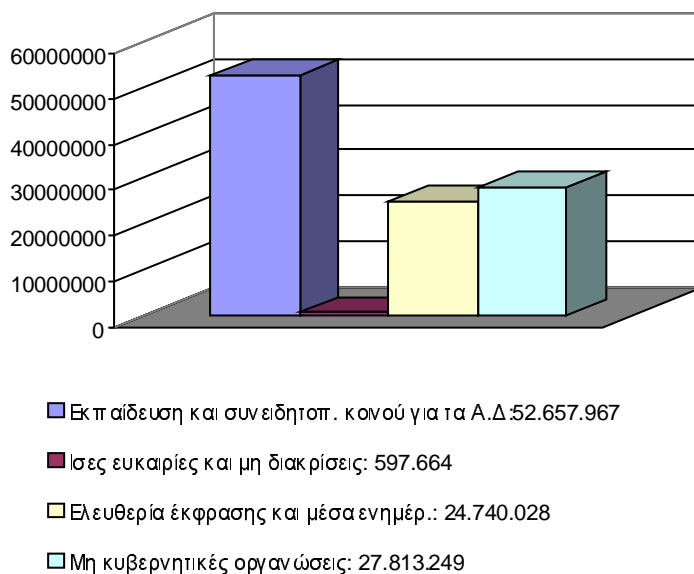
Άσκηση πίεσης για τη δημιουργία μόνιμου και ανεξάρτητου γραφείου καταπολέμησης της διαφθοράς με επαρκείς εξουσίες

Ειδικοί στόχοι του προγράμματος είναι η αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού για τη σοβαρότητα του φαινομένου της διαφθοράς, τις ζημιές που προκαλεί και την ανάγκη εξάλειψής του. Επίσης, το έργο άσκησε πίεση για τη δημιουργία μόνιμου και ανεξάρτητου γραφείου καταπολέμησης της διαφθοράς με επαρκείς εξουσίες για την εφαρμογή κώδικα ηθικής για τους

βουλευτές, τους υπουργούς και ανώτερα κρατικά στελέχη, καθώς και για συνταγματικές μεταρρυθμίσεις για τη δημιουργία και υποστήριξη ύπαρξης διαφάνειας στην κυβέρνηση. Στις επιμέρους δραστηριότητες που οργανώθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος περιλαμβάνονταν η δημιουργία δικτύου ατόμων με τους ίδιους στόχους για συνεργασία με την κυβέρνηση στην εφαρμογή εθνικών προγραμμάτων καταπολέμησης της διαφθοράς που περιγράφονται στο σχέδιο δράσης της Ζιμπάμπουε «Εργαστήριο Εθνικής Ακεραιότητας», η οργάνωση διασκέψεων, σεμιναρίων και εργαστηρίων, η δημιουργία βάσης δεδομένων κατά της διαφθοράς, η καθοδήγηση μαθητών, η έκδοση ενημερωτικού δελτίου και η αποκατάσταση ισχυρών δεσμών με τα μέσα ενημέρωσης για την προώθηση διαφημιστικών εκστρατειών. Τα κεντρικά της Transparency International στο Βερολίνο και τα γραφεία της στη Δανία, αποτέλεσαν την πηγή παροχής διεθνών εμπειρογνομώνων στο θέμα της καταπολέμησης της διαφθοράς.

²⁸ B7-7021, πρόγραμμα αριθ. 99/0007, Transparency International Zimbabwe 'Πρόγραμμα διαφάνειας και ευθύνης (ZIM)'

1.2. ΠΛΟΥΡΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

1.2.1. Ελευθερία της έκφρασης και των μέσων ενημέρωσης

- **Ιστορικό**

Το δικαίωμα του καθενός να εκφράζεται ελεύθερα και να δέχεται και να μεταδίδει πληροφορίες μέσω των μέσων ενημέρωσης αποτελούν θεμελιώδεις ελευθερίες αναγνωρισμένες από το άρθρο 19 της Παγκόσμιας Διακήρυξης. Η παγκόσμια συνδιάσκεψη της Βιέννης υπογράμμισε τη σπουδαιότητα της ελευθερίας του τύπου για την παροχή «αντικειμενικών, υπεύθυνων και αμερόληπτων» πληροφοριών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τυχόν περιορισμοί στην ελευθερία αυτή αποτελούν συμπτώματα σοβαρής κατάχρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ η καταπίεση της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης δείχνει βαθιά έλλειψη σεβασμού προς τη δημοκρατία. Όπως τεκμηριώνεται από οργανώσεις όπως π.χ. η Index on Censorship και από το άρθρο 19, δημοσιογράφοι των έντυπων και ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης αντιμετωπίζουν μια ολοένα αύξουσα λογοκρισία, σκληρή μεταχείριση, ακόμη και εκτελέσεις, κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους.

Όπως σημειώνει η επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την πολιτική σχετικά με τις εξωτερικές υποθέσεις, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την κοινή ασφάλεια και την άμυνα,

“Ο ελεύθερος τύπος αποτελεί ουσιώδες στοιχείο μιας κοινωνίας που λειτουργεί με δημοκρατικό τρόπο. Η ύπαρξη ανεξάρτητων δημοσιογράφων αποτελεί εγγύηση ότι οι κυβερνήσεις και οι θεσμοί διατηρούν αίσθημα ευθύνης για τις πράξεις τους.”²⁹

Κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν την προαγωγή και προστασία της ελευθερίας της γνώμης, της έκφρασης και της συνείδησης³⁰, ενώ η Επιτροπή υπογράμμισε την αύξουσα υποστήριξη της Κοινότητας προς τα μέσα ενημέρωσης «με προγράμματα που αποσκοπούν

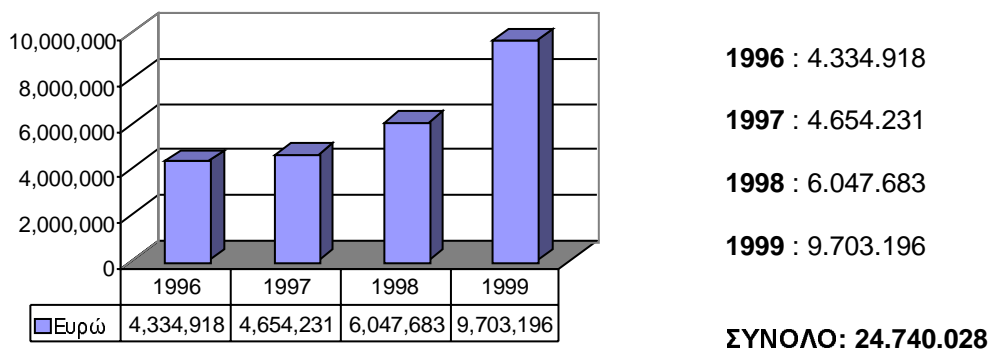
²⁹ Ετήσια έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αυτόθι, at 30
³⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 975/1999 του Συμβουλίου, άρθρο 2.1(j)

στην προαγωγή της ανεξαρτησίας τους και στην αύξηση της συνειδητοποίησης του ρόλου τους στην κοινωνία».³¹

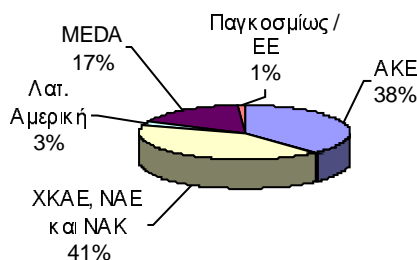
- **Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι**

Μεταξύ 1996 και 1999, η Επιτροπή χρηματοδότησε ενέργειες υποστήριξης της ανάπτυξης ανεξάρτητου έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου, της απόκτησης επαγγελματικής συνείδησης από τα μέσα και της δημιουργία δικτύων ενημέρωσης και διαπεριφερειακών ανταλλαγών πληροφοριών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στα προγράμματα περιλαμβάνονταν η προώθηση υλικού αναφοράς για δημοσιογράφους, προγράμματα κατάρτισης σε θέματα όπως τα μέσα ενημέρωσης και οι εκλογές και ο πλουραλισμός των μέσων, η νομοθεσία για τα μέσα και ο ρόλος των δημοσιογράφων σε καταστάσεις συγκρούσεων. Δόθηκε, επίσης, υποστήριξη για ειδικές δημοσιεύσεις, για την καθιέρωση ινστιτούτων και δικτύων δημοσιογράφων, την παρακολούθηση των μέσων και την επαγγελματική κατάρτιση σε θέματα σχετικά με τα μέσα και την ανάπτυξη. Στις οργανώσεις-εταίρους περιλαμβάνονταν δημοσιογραφικές ενώσεις και ινστιτούτα τύπου, ΜΚΟ για την ελευθερία της έκφρασης, πρακτορεία ειδήσεων, μεμονωμένες εφημερίδες και οργανισμοί ηλεκτρονικής ενημέρωσης.

- **Διάθεση κονδυλίων**

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Πιλοτικό πρόγραμμα IPS-Inter Press Service**

Η προώθηση ισχυρών, διαφοροποιημένων μέσων ενημέρωσης αποτελεί ένα ισχυρό δείγμα δημοκρατικών αξιών. Η προώθηση καλύτερης ενημέρωσης και η ενδυνάμωση της επάρκειας των μέσων ενημέρωσης στις αναπτυσσόμενες χώρες ενισχύει τις παγκόσμιες προσπάθειες για

³¹ COM (95) 567 τελικό, αυτόθι

την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το 1999, με τη διάθεση 497.000 € από την Επιτροπή, το διεθνές ειδησεογραφικό πρακτορείο IPS-Inter Press Service εφάρμοσε ένα πιλοτικό πρόγραμμα για τη δοκιμή τρόπων αύξησης της επαγγελματικής ειδησεογραφίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων και των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.³²

Στις χώρες ΑΚΕ, καθώς επίσης και στην Ασία, το IPS, μαζί με περισσότερες από 100 εθνικές εφημερίδες και ραδιοφωνικούς σταθμούς, σχημάτισαν περιφερειακές ομάδες για την ανταλλαγή ειδησεογραφίας σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Συνδυάζοντας λιγιστούς δημοσιογραφικούς πόρους, μπόρεσαν να προσφέρουν στους αναγνώστες τους ενημερωμένες εικόνες για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περιοχή τους. Η κοινωνία των πολιτών ήταν ένας ζωτικός εταίρος. ΜΚΟ σε κάθε επίπεδο άρχισαν να τροφοδοτούν τις περιφερειακές αυτές υπηρεσίες μέσω ενημέρωσης με δελτία τύπου και αναφορές.

Με την ενίσχυση της επάρκειας των μέσων ενημέρωσης στις αναπτυσσόμενες χώρες ενισχύονται οι διεθνείς προσπάθειες για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Μία από τις βασικές βλέψεις αυτού του προγράμματος ήταν να καταδείξει ότι οι συζητήσεις για τις «παγκόσμιες αξίες» και τις διαφορές που υφίστανται μεταξύ περιοχών ή κοινοτήτων, δεν συνιστούν αποκλειστικά ευρωπαϊκές συλλήψεις, αλλά συλλήψεις που τις συμμερίζονται και χώρες του Νότου. Το κτίσιμο γεφυρών για μεγαλύτερη επικοινωνία με τον τρόπο αυτό αποτελεί πολύτιμη και σπουδαία συνεισφορά στη θεραπεία των διαφορών. Το πρόγραμμα ήταν και υψηλής και χαμηλής τεχνολογίας.

Πάνω από χίλια αποκόμματα τύπου που συνελέγησαν από επιλεγμένα δημοσιεύματα έδειξαν ότι υπάρχει και ζήτηση και ανάγκη για τέτοια ειδησεογραφία. Τα άρθρα δημοσιεύθηκαν σε διεθνώς, συμπεριλαμβανομένων των Zimbabwe Daily News, της Manila Standard και του Jamaican Observer. Το Capital Radio Sri Lanka και οι κρατικοί ραδιοσταθμοί της South African Broadcasting Corporation ήταν μεταξύ εκατοντάδων συμμετασχόντων ραδιοφωνικών σταθμών. Χρησιμοποιήθηκε επίσης το διαδίκτυο για την παροχή ειδήσεων σε εβδομαδιαία βάση και για τη δημιουργία προσβάσιμης βάσης δεδομένων ενημέρωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κατά τη διάρκεια του 1999, σαράντα ασιάτες και αφρικανοί δημοσιογράφοι, καθώς και δημοσιογράφοι από την Καραϊβική, εκπαιδεύτηκαν από επαγγελματίες συντάκτες του IPS στη δημοσιογραφία για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με κάποια έμφαση μάλιστα στο θέμα από την πλευρά των δύο φύλων. Οι δημοσιογράφοι αυτοί έγραψαν πάνω από 250 άρθρα τον τελευταίο χρόνο. Προσωπικότητες κύρους στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως η Υπατος Αρμοστής των ΗΕ Μαίρη Ρόμπινσον και η Βιρμανή αγωνίστρια της δημοκρατίας Aung San Suu Kyi συνέγραψαν άρθρα, τα οποία δημοσιεύθηκαν ταυτόχρονα σε μεγάλες εφημερίδες.

1.2.2. Εκπαίδευση και δημόσια συνειδητοποίηση του θέματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

- **Ιστορικό**

Η εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ένα βασικό εργαλείο στη διάχυση γνώσης για την ύπαρξη και δυνατότητα εφαρμογής προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και δημοκρατικών κανόνων. Αυτό αναγνωρίστηκε στο πρόγραμμα δράσης της διακήρυξης της Βιέννης, το οποίο αναγνώρισε την εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα ως μείζονα

³² B7-702, Πρόγραμμα αριθ. ACP/CO/74/98, IPS 'Renforcer l'information de la société civile'

προτεραιότητα. Η Γενική Συνέλευση των ΗΕ, καθιερώνοντας τη Δεκαετία για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα το 1994, κάλεσε τις διεθνείς οργανώσεις να αυξήσουν τη συμμετοχή τους στον τομέα αυτό.³³ Η εκπαίδευση και η κατάρτιση είναι οι ακρογωνιαίοι λίθοι της δράσης της Κοινότητας στην προώθηση μιας πλουραλιστικής κοινωνίας. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε την Επιτροπή «να λάβει μέτρα για την αύξηση της συνειδητοποίησης των νεαρών Ευρωπαίων... με σκοπό την προώθηση μιας γνήσιας εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα».³⁴ Ομοίως, το Συμβούλιο, ως ένα από τους στόχους της Κοινότητας θέτει την παροχή τεχνικής και οικονομικής βοήθειας με σκοπό «την υποστήριξη για ενίσχυση της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της συνειδητοποίησης στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».³⁵

- **Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι**

Μεταξύ 1996 και 1999, η Επιτροπή χρηματοδότησε μια μεγάλη σειρά δικτύων ενημέρωσης και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, με στόχο την προαγωγή της συνειδητοποίησης από το κοινό της αξίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας και των δραστηριοτήτων της Επιτροπής, και την αύξηση των εξειδικευμένων γνώσεων των επαγγελματιών ενασχολούμενων με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα επικεντρώθηκε στην αντιμετώπιση ειδικών αναγκών σε διάφορες περιοχές.

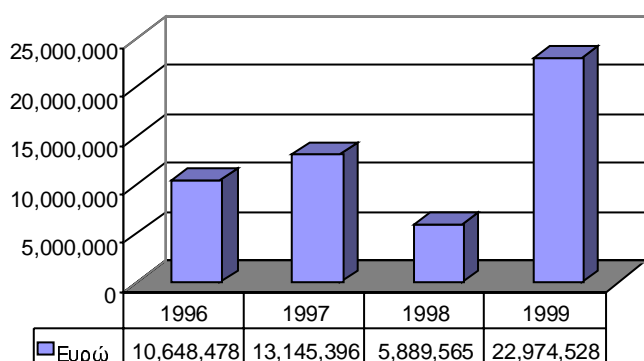
Τα προγράμματα στην Ανατολική Ευρώπη κάλυψαν την ανάγκη εκπαίδευσης των πολιτών στο θέμα του εκδημοκρατισμού και επαγγελματικής κατάρτισης των πολιτικών, των στρατιωτικών και των αστυνομικών. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε, επίσης, στην ανάπτυξη της συνειδητοποίησης των δικαιωμάτων των μειονοτήτων. Στην Αφρική, εκτός από τα προγράμματα για τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα μέσα ενημέρωσης, υποστηρίχθηκαν και προγράμματα σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής περιφερειακών νομικών πράξεων, όπως η Αφρικανική Χάρτα. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα στη Λατινική Αμερική τοποθετήθηκαν στη σύνδεση που υπάρχει μεταξύ ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ανάπτυξης και στο ρόλο της κοινωνίας των πολιτών σε καταστάσεις συγκρούσεων. Στην Ευρώπη, οι δράσεις περιελάμβαναν προγράμματα ανώτερης εκπαίδευσης, κατάρτισης των προασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συμπόσια ειδικών. Στη Μέση Ανατολή, τα προγράμματα επικεντρώθηκαν σε ευάλωτες ομάδες όπως οι γυναίκες και τα παιδιά, ενώ, στην περιοχή αυτή, υποστηρίζονται και φόρα για ενδοκοινοτική εκπαίδευση και διαλογικές συζητήσεις. Στους φορείς υλοποίησης περιλαμβάνονταν τοπικοί ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενώσεις νομομαθών και δικηγόρων, ιδρύματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, θρησκευτικές ομάδες, ιατρικές ενώσεις, πανεπιστήμια και εθνικά υπουργεία για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

³³ Ψήφισμα 49/184 της 23ης Δεκεμβρίου 1994 της Γενικής Συνέλευσης των ΗΕ

³⁴ Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου 'TITLE' A4-0223/96, παρ.120,

³⁵ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 975/1999 του Συμβουλίου, άρθρο 2.1(ζ)

- Διάθεση κονδυλίων

1996 : 10.648.478

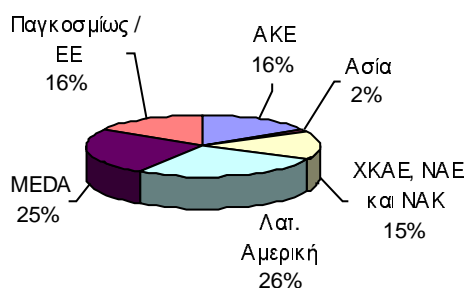
1997 : 13.145.396

1998 : 5.889.565

1999 : 22.974.528

ΣΥΝΟΛΟ: 52.657.967

- Περιφερειακή κατανομή

- Παράδειγμα: Ευρωπαϊκός μεταπτυχιακός τίτλος (μάστερ) στα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό

Μια μεγάλη συνεισφορά της ΕΕ στους στόχους της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελεί το ευρωπαϊκό «μάστερ» για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό (EMA).³⁶ Η Επιτροπή, το 1999, διέθεσε για το πρόγραμμα 1.811.320 ευρώ. Καθιερωθέν το 1997 σε συνεργασία με 15 μεγάλα πανεπιστήμια, ένα από κάθε κράτος μέλος της ΕΕ, το «μάστερ» αυτό αποτελεί τον μοναδικό περιφερειακό κύκλο σπουδών για τα ανθρώπινα δικαιώματα παγκοσμίως. Το πρώτο μισό του δεκάμηνου κύκλου πραγματοποιείται στη Βενετία της Ιταλίας, όπου τους σπουδαστές διδάσκουν επισκέπτες πανεπιστημιακοί καθηγητές από τα συνεργαζόμενα πανεπιστήμια. Στο δεύτερο μισό, οι σπουδαστές πηγαίνουν σε ένα από τα δεκαπέντε πανεπιστήμια, ανάλογα με την ερευνητική τους εξειδίκευση. Το EMA δημιουργήθηκε με στόχο την κατάρτιση ειδικών για ανάληψη εργασίας σε διεθνείς οργανισμούς, εθνικά θεσμικά όργανα και ΜΚΟ. Για την αντιμετώπιση των αναγκών τέτοιων οργανισμών, τα προγράμματα εκπαίδευσης πρέπει να συνδυάζουν τον κύκλο των ακαδημαϊκών μαθημάτων με εργασία για τα ανθρώπινα δικαιώματα επιτόπου. Ένα σημαντικό, επομένως, στοιχείο του EMA είναι η στην πράξη προσανατολισμένη λειτουργική του προσέγγιση.

³⁶ Β7-704, Πρόγραμμα αριθ. 99/069, Πανεπιστήμιο της Πάδοβα «Δραστηριότητες υποστήριξης του προγράμματος για ευρωπαϊκό μεταπτυχιακό τίτλο στα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό»

Εκτός από την παρεχόμενη υψηλού επιπέδου ακαδημαϊκή κατάρτιση, οι σπουδαστές, οι οποίοι έχουν ποικίλο επιστημονικό υπόβαθρο (νομικά, πολιτικές επιστήμες, ιστορία, φιλοσοφία), διδάσκονται και από εξειδικευμένα στελέχη διεθνών οργανισμών και ΜΚΟ, ενώ το ΕΜΑ προσφέρει και κατάρτιση επιτόπου. Για παράδειγμα, τα τελευταία τρία χρόνια, οι σπουδαστές πήγαν «σε αποστολή» στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, όπου συναντήθηκαν με εκεί εργαζόμενο προσωπικό από ΔΚΟ, ΜΚΟ, νομικούς και κρατικούς υπαλλήλους που συμμετέχουν στην προσπάθεια ανοικοδόμησης της δημοκρατίας και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το Γραφείο του Υπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα υπέγραψε επίσημο μνημόνιο συμφωνίας με το πρόγραμμα, ενώ η UNESCO, το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο ΟΣΣΕ συνδέθηκαν με αυτό.

Τα προγράμματα εκπαίδευσης πρέπει να συνδυάζουν τον κύκλο των ακαδημαϊκών μαθημάτων με εργασία για τα ανθρώπινα δικαιώματα επιτόπου

Αυτό είναι το πρώτο βήμα για την ανάπτυξη διεθνούς δικτύου ειδικών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, αποτελούμενου όχι μόνο από αποφοίτους, αλλά και από πανεπιστημιακούς και επιτόπου εργαζομένους, οι οποίοι συμμετέχουν στην κατάρτιση. Ο επίτροπος για τις εξωτερικές σχέσεις, Chris Patten χαρακτήρισε το πρόγραμμα του μάστερ ως «μια εξαιρετική επένδυση».³⁷

Με την ευκαιρία της 50ής επετείου της Παγκόσμιας Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύτηκε για περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης, και τη διασφάλιση της συνέχισης του προγράμματος του «μάστερ». Περαιτέρω, η έκθεση της επιτροπής των σοφών, η καλούμενη «Ατζέντα 2000», καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το ΕΜΑ είναι «καινοτόμο και επιτυχημένο».³⁸

1.2.3. Τρεις ευκαιρίες και μη ύπαρξη διακρίσεων

- **Ιστορικό**

Το δικαίωμα στη μη ύπαρξη διακρίσεων είναι βασικό στοιχείο του κανονιστικού πλαισίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως εκτίθεται στις δύο συμβάσεις των ΗΕ, τη σύμβαση για την απόλυση όλων των μορφών διακρίσεων έναντι των γυναικών και τη σύμβαση για την απόλυση όλων των μορφών φυλετικών διακρίσεων, στην ευρωπαϊκή σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και στη σύμβαση του ΙΛΟ αριθ. 111. Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η προάσπιση της βασικής αρχής της μη ύπαρξης διακρίσεων αποτελεί τον πυρήνα της αντίληψής της για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία. Όπως υπογραμμίζεται στην ετήσια έκθεση της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα:

«Μεταξύ των κοινών αξιών της ΕΕ περιλαμβάνεται και η σταθερή πίστη ότι η διαφορετικότητα είναι ένα από τα θεμέλια στα οποία στηρίζεται η Ένωση».³⁹

Το άρθρο 13 της συνθήκης του Άμστερνταμ περιλαμβάνει διατάξεις που καθιστούν δυνατή την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων. Το Κοινοβούλιο έχει εκφράσει πολλάκις

³⁷ Δήλωση του Επιτρόπου Patten στο φόρουμ συζητήσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα της ΕΕ, Βρυξέλλες, 30 Νοεμβρίου 1999, έκθεση για τη διάσκεψη διαθέσιμη στο http://europa.eu.int/comm/dg1a/human_rights/intro.

³⁸ 'Leading by Example: A Human Rights Agenda for the European Union for the Year 2000', Comité des Sages, European University Institute, 1998, at 22

³⁹ Ετήσια έκθεση της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα 1999, αυτόθι, στο 14

τη δέσμευσή του στην αρχή των ίσων δικαιωμάτων και της μη ύπαρξης διακρίσεων και έχει τονίσει ότι «η ίση αξία όλων των ανθρώπων, ανεξάρτητα από φύλο, φυλή, μόρφωση ή σεξουαλικές προτιμήσεις, είναι για τους περισσότερους από εμάς ένα αυταπόδεικτο γεγονός».⁴⁰ Οι κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και των πρακτικών της μη διάκρισης, συμπεριλαμβανομένων και μέτρων για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.⁴¹

Σε διάφορες προτάσεις της Επιτροπής έχουν ενταχθεί γενικές ρήτρες κατά των διακρίσεων ενώ, τον Νοέμβριο του 1999, έπειτα από ευρείες διαβουλεύσεις με κράτη μέλη, ΜΚΟ, κοινωνικούς εταίρους και το Κοινοβούλιο, η Επιτροπή υιοθέτησε ένα νέο πακέτο κατά των διακρίσεων με βάση το άρθρο 13 της συνθήκης της ΕΕ. Το πακέτο καλύπτει διακρίσεις για λόγους φυλετικής και εθνικής καταγωγής, θρησκείας και πίστης, ανικανότητας, ηλικίας και σεξουαλικών προτιμήσεων.⁴² Ως μέρος των ευρύτερων δραστηριοτήτων της για την καταπολέμηση των διακρίσεων, η Επιτροπή έχει ξεκινήσει έναν ιδιαίτερα σοβαρό αγώνα κατά του ρατσισμού. Η Επιτροπή, το 1998, υιοθέτησε σχέδιο δράσης για το ρατσισμό, με το οποίο σκοπεύει να εντάξει τον αγώνα κατά του ρατσισμού ως αντικειμενικό στόχο σε όλες τις κοινοτικές δράσεις και πολιτικές.⁴³ Για την προώθηση της διεργασίας αυτής, συστήθηκε ομάδα εργασίας στην οποία συμμετέχουν διάφορες υπηρεσίες της Επιτροπής με σκοπό την ανάπτυξη μιας συνεκτικής στρατηγικής και την προώθηση κοινών πρωτοβουλιών.

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Οι βασικές αξίες της ισότητας των ευκαιριών και της μη εφαρμογής διακρίσεων αποτελούν, κατά συνέπεια, θεμελιώδεις επιταγές στο έργο της Κοινότητας και εκφράζονται στους περισσότερους τομείς της δράσης της Επιτροπής, κυρίως στους τομείς των δικαιωμάτων των γυναικών, των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και της εκπαίδευσης. Στις συγκεκριμένες δραστηριότητες που υποστηρίζονται σε αυτόν τον τομέα περιλαμβάνονται προγράμματα κατάρτισης για την ισότητα των ευκαιριών, η προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των ηλικιωμένων, προγράμματα βοήθειας προς τους μετανάστες και τους πρόσφυγες καθώς και βελτίωσης της διαβίωσης τοπικών κοινοτήτων Roma, και δραστηριότητες υποστήριξης της Παγκόσμιας Συνδιάσκεψης κατά του Ρατσισμού. Στις υποστηριζόμενες ομάδες περιλαμβάνονται τοπικές ενώσεις κοινοτήτων και φόρα γυναικών, διεθνείς ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανάπτυξη και περιφερειακοί διακρατικοί οργανισμοί.

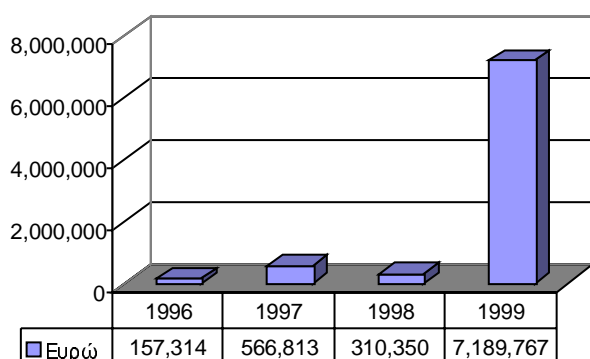
⁴⁰ Ετήσια έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου 1999, αυτόθι, στο 12

⁴¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 976/1999 του Συμβουλίου, άρθρο 3 (i)

⁴² Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ορισμένα κοινοτικά μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων COM (1999) 564 τελικό

⁴³ Ανακοίνωση της Επιτροπής για ένα "Πρόγραμμα δράσης κατά του ρατσισμού" COM (98) 183 τελικό

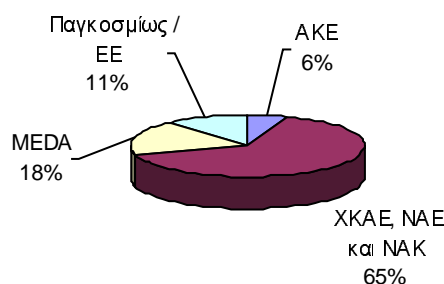
- Διάθεση κονδυλίων

1996 : 157.314
 1997 : 566.813
 1998 : 310.350
 1999 : 7.189.767

ΣΥΝΟΛΟ: 8.224.244

- Περιφερειακή κατανομή

- Παράδειγμα: Δικαιώματα των εχόντων ειδικές ανάγκες στη Μαδαγασκάρη

Το 1999, η Επιτροπή διέθεσε 765.000 ευρώ για πρόγραμμα με στόχο τη διασφάλιση της δυνατότητας διεκδίκησης των δικαιωμάτων τους σε άτομα με ειδικές ανάγκες στη Μαδαγασκάρη σε συνεργασία με την οργάνωση Handicap International.⁴⁴ Το πρόγραμμα στόχευε στην παροχή δυνατότητας πρόσβασης στα δικαιώματά τους σε άτομα με ειδικές ανάγκες μέσω της δημιουργίας και προώθησης μιας εθνικής ένωσης, της ανάπτυξης της συνειδητοποίησης του κοινού σε όλη τη Μαδαγασκάρη και της ενδυνάμωσης της οργανωτικής και λειτουργικής επάρκειας τοπικών ενώσεων ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Ανάπτυξη του σεβασμού της γνώμης των ατόμων με ειδικές ανάγκες και δημιουργία οργανωμένου εθνικού κινήματος

Στα προσδοκώμενα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα του προγράμματος περιλαμβάνονται η δημιουργία εθνικού γραφείου για τα άτομα με ειδικές ανάγκες για την ενημέρωση των εχόντων ειδικές ανάγκες σχετικά με τα δικαιώματά τους, η ανάληψη ρόλου από ειδικούς σε εθνικό επίπεδο για την προάσπιση των δικαιωμάτων των εχόντων ειδικές ανάγκες και η δημιουργία αντιπροσωπευτικών ενώσεων σε όλες τις επαρχίες της Μαδαγασκάρης.

⁴⁴ B7-7020, Πρόγραμμα αριθ. 99/0350, Handicap International 'Accès aux droits de personnes en situation de handicap'

Άλλα προσδοκώμενα αποτελέσματα είναι η αύξηση του σεβασμού της γνώμης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, η οργάνωση εθνικών και περιφερειακών εκδηλώσεων από ενώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες, η δημιουργία δικτύων ενώσεων ικανών για την κατάρτιση προγραμμάτων σε περιφερειακό επίπεδο, η παροχή ειδικά καταρτισμένων εκπαιδευτών για την καταπολέμηση των διακρίσεων και η κατάρτιση τέτοιων εκπαιδευτών, καθώς και η δημιουργία καλύτερων ευκαιριών για τις οικογένειες των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Στις συγκεκριμένες δραστηριότητες περιλαμβάνονται μια σειρά σεμιναρίων, εργαστηρίων ανταλλαγής απόψεων, κύκλων μαθημάτων κατάρτισης, η έκδοση εγχειριδίων οδηγιών και η τεκμηρίωση για έρευνα και κατάρτιση σχετικά με τα δικαιώματα των εχόντων ειδικές ανάγκες, τέλος δε η προώθηση σχετικού οπτικοακουστικού υλικού. Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτείται και από τη UNICEF, καθώς και από την πρεσβεία των ΗΠΑ στη Μαδαγασκάρη.

1.2.4 Μη κυβερνητικές οργανώσεις

- **Ιστορικό**

Χωρίς τη συνεισφορά μη κυβερνητικών οργανώσεων, δεν θα μπορούσαν να έχουν γίνει οι μεγάλες πρόοδοι που έγιναν στην ανάπτυξη και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοκρατικών κανόνων τα τελευταία 50 χρόνια. Όπως αναφέρει ενδεικτικά η Rachel Brett, ένας βασικός ρόλος των ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι:

«η ανάπτυξη πολιτιστικού περιβάλλοντος για τα ανθρώπινα δικαιώματα καθιστώντας γνωστά στους ανθρώπους τα δικαιώματά τους, τις ευθύνες τους για την μη παραβίαση των δικαιωμάτων των άλλων και τις δυνατότητες θεραπείας»⁴⁵

Το Κοινοβούλιο έχει τονίσει πολλάκις τη σπουδαιότητα των ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ζήτησε τη δημιουργία φόρουμ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το οποίο θα μπορούσε να δώσει την ευκαιρία σε ειδικούς από ΜΚΟ να υποβάλουν προτάσεις σχετικά με τη διάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις πολιτικές της ΕΕ.⁴⁶ Το πραγματοποιηθέν το Νοέμβριο του 1999 φόρουμ συζήτησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα της ΕΕ αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης εταιρικών σχέσεων μεταξύ της Ένωσης και ΜΚΟ. Σε αυτό συμμετείχαν αντιπρόσωποι από μεγάλες ΜΚΟ, συμπεριλαμβανομένων της Διεθνούς Αμνηστίας, του Παρατηρητηρίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και της Διεθνούς Επιτροπής Νομομαθών, ενώ το παρακολούθησαν και προσωπικότητες από ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, συμπεριλαμβανομένου του αντιπροέδρου του Κοινοβουλίου Imbeni και του επιτρόπου Patten, κράτη μέλη και τον ακαδημαϊκό κόσμο.⁴⁷ Τα αποτελέσματα του φόρουμ εξετάζονται περαιτέρω στο Μέρος 4 του παρόντος εγγράφου.

Κανονισμοί του Συμβουλίου αναφέρουν σαφώς ότι αντικειμενικός στόχος της Κοινότητας είναι η υποστήριξη «τοπικών, εθνικών, περιφερειακών ή διεθνών θεσμών, συμπεριλαμβανομένων και ΜΚΟ, που ασχολούνται με την προστασία, προώθηση ή προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Οι κανονισμοί καθορίζουν περαιτέρω ως επιλέξιμους εταίρους για χρηματοδότηση «μη κυβερνητικές οργανώσεις...οργανώσεις με

⁴⁵ Brett, R. 'Μη κυβερνητικοί παράγοντες στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων' σε μια εισαγωγή στη διεθνή προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Hanski & Suski (eds.) Åbo Akademi University, 1998 at 327

⁴⁶ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου A4-0409/98, op 13.

⁴⁷ Έκθεση διασκέψεως διαθέσιμη στο http://europa.eu.int/comm/dg1a/human_rights/intro.

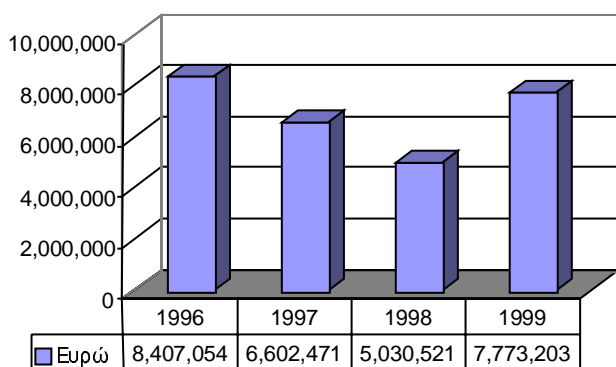
βάση κοινότητες και οργανισμούς του ιδιωτικού ή δημόσιου τομέα».⁴⁸ Για την Επιτροπή, οι ΜΚΟ, οι εθελοντικές οργανώσεις και τα ιδρύματα είναι «οι κινητήριοι μοχλοί της δημοκρατίας μας», δεδομένου ότι παίζουν πλέον ουσιαστικό ρόλο ως ενδιάμεσοι στην ανταλλαγή πληροφοριών και γνώμων μεταξύ κυβέρνησης και πολιτών και στη «διαμόρφωση πολιτών με δυνατότητες κριτικής εξέτασης των κυβερνητικών ενεργειών»⁴⁹ Η υποστήριξη και ενίσχυση τέτοιων οργανώσεων είναι, κατά συνέπεια, στις βασικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Όπως αναγνωρίζεται στην ετήσια έκθεση της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η παρεχόμενη υποστήριξη σε ΜΚΟ, καθώς και για την ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών σε όλο τον κόσμο, είναι σημαντική. Η Επιτροπή έχει καταβάλει προσπάθειες για «την ενίσχυση του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών και των ΜΚΟ ως συμμετεχόντων, φορέων προώθησης και δικαιούχων ...»⁵⁰ Στις δραστηριότητες μεταξύ 1996 και 1999, περιλαμβάνονταν κατά κανόνα η αύξηση της αποτελεσματικότητας του έργου και η «δόμηση ικανοτήτων» των ΜΚΟ, η ίδρυση ή ενδυνάμωση συνδικαλιστικών ενώσεων, ΜΚΟ εξειδικευμένων, π.χ., στα δικαιώματα των γυναικών ή στο εργασιακό δίκαιο και, τέλος, τοπικές πρωτοβουλίες όπως κέντρα νεότητας και κέντρα παροχής συμβουλών στους πολίτες.

Με την εγκαθίδρυση δικτύων ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ ΜΚΟ, επιτυγχάνεται η εκμετάλλευση των αυξημένων δυνατοτήτων που προσφέρονται από τις νέες τεχνολογίες όπως το Internet. Η κατάρτιση στο θέμα της προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η υποβοήθηση στην άσκηση διαχειριστικού ελέγχου αποτελούν σημαντικά στοιχεία ενίσχυσης του επαγγελματισμού στην κοινότητα των ΜΚΟ. Στους εταίρους υλοποίησης περιλαμβάνονται εθνικές συνδικαλιστικές ενώσεις, σύνδεσμοι πολιτών και ενώσεις καταναλωτών, ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια, καθώς και ΜΚΟ, από μικρές και τοπικές μέχρι καθιερωμένες διεθνείς οργανώσεις. Ένας χρήσιμος μηχανισμός χρηματοδότησης ΜΚΟ είναι μέσω μικροέργων και δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας για την προώθηση της δημοκρατίας, τις οποίες καθορίζουν και διαχειρίζονται αντιπροσωπεΐες της Επιτροπής, ειδικά στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, της πρώην Γιουγκοσλαβίας, της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της Κίνας.

• Διάθεση κονδυλίων

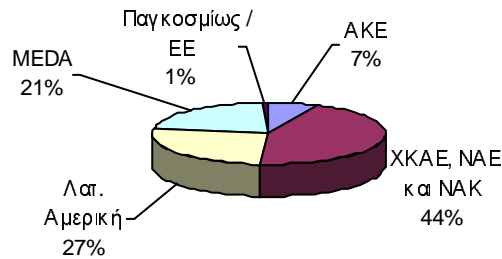

⁴⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 975/1999 του Συμβουλίου, άρθρο 2.1 (ε)

⁴⁹ 'La promotion du rôle des associations et fondations en Europe', Ανακοίνωση της Επιτροπής, COM (97) 241 τελικό

⁵⁰ Ετήσια έκθεση της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα 1999, αυτόθι, at 14

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Τεχνική βοήθεια σε ρωσικές ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα**

Το κέντρο ερευνών της Μόσχας για τα ανθρώπινα δικαιώματα (MCHR), το οποίο συντονίζεται από το Ίδρυμα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την Κοινωνία των Πολιτών που εδρεύει στη Μόσχα, έχει διασυνδέσεις με ανεξάρτητες ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το κέντρο ιδρύθηκε το 1993 και το 1996 χρηματοδοτήθηκε με 58.540 ευρώ από την Επιτροπή για το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας του.⁵¹ Καθώς οι περισσότερες οργανώσεις που εργάζονται για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Ρωσία εδρεύουν στη Μόσχα, βασικός στόχος του κέντρου είναι η προώθηση των δραστηριοτήτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλες τις περιοχές της Ρωσίας. Στα πλαίσια της ενίσχυσης επίσημων, αλλά και ανεπίσημων, ομάδων ΜΚΟ, το κέντρο υποστηρίζει απευθείας ακτιβιστές σε περιοχές όπου δεν υπάρχουν ανεπτυγμένες ΜΚΟ, π.χ., δικηγόρους, πανεπιστημιακούς, δημοσιογράφους, ομάδες για τα δικαιώματα των γυναικών, προασπιστές των δικαιωμάτων των καταναλωτών, περιβαλλοντολόγους, κλπ.

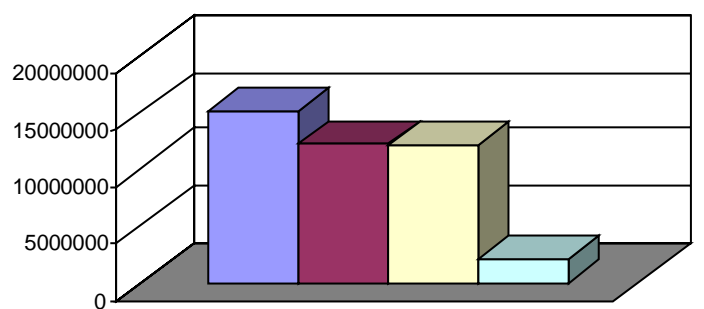
Απευθείας υποστήριξη δραστηριοτήτων όταν δεν υπάρχουν ΜΚΟ

Το πρόγραμμα προσέφερε επίσης τεχνική βοήθεια σχετικά με τις δημοκρατικές αρχές και το κράτος δικαίου σε επαγγελματικούς φορείς στις υπόψη περιοχές. Για παράδειγμα, εκπρόσωποι του Γραφείου του Κρατικού

Εισαγγελέα βρίσκονται σε επαφή με το κέντρο σε τακτική βάση. Ένας άλλος σημαντικός ρόλος του κέντρου είναι η διάχυση πληροφοριών στην κοινότητα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Εκδίδει ένα διμηνιαίο περιοδικό «Τα ανθρώπινα δικαιώματα στη Ρωσία» και τακτικά ενημερωτικά δελτία για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η επιτυχία του προγράμματος επιβεβαιώθηκε όταν στο κέντρο απονεμήθηκε το βραβείο ΕΕ-ΗΠΑ για τη δημοκρατία και την κοινωνία των πολιτών.

⁵¹ TACIS D. Πρόγραμμα αριθ.97-0234, Ίδρυμα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την Κοινωνία των Πολιτών "Τεχνική βοήθεια σε ρωσικές περιφερειακές ΜΚΟ"

1.3. ΔΟΜΗΣΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

■ Πρόληψη και επίλυση διαφορών: 15.226.679

■ Παρακολούθηση Α.Δ.: 12.157.292

□ Μέτρα για την προσαγωγή στη δικαιοσύνη των δραστών σοβαρών παραβιάσεων του ανθρωπιστικ. δικαίου και των Α.Δ.: 12.155.547

□ Εθνικές προσπάθειες για την ενθάρρυνση της υπαγωγής των ενόπλων δυνάμεων στις πολιτικές αρχές: 2.203.198

1.3.1. Πρόληψη και επίλυση διαφορών

- **Ιστορικό**

Από το 1990, η φύση των ένοπλων συγκρούσεων έχει αλλάξει, εν μέρει λόγω της λήξης του ψυχρού πολέμου, της διάβρωσης των εθνικών κρατών και, όπως εξηγεί ο ΟΟΣΑ,

“...της αύξησης της αμφισβήτησης σε τοπικό επίπεδο των επικρατούντων πολιτικών συστημάτων με βάση την εθνικότητα και τη θρησκεία της αύξησης των αρνητικών αποτελεσμάτων της παγκοσμιοποίησης όπως η μετανάστευση, η κοινωνική αποσάθρωση και η εκτόπιση”.⁵²

Η Επιτροπή έχει τονίσει με έμφαση ότι το κλειδί για το χειρισμό των συγκρούσεων είναι η ταχεία αντίδραση και η «ενεργός πρόληψη» μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής εστιασμένων μέτρων.⁵³ Η Επιτροπή διαθέτει διάφορα μέσα μη στρατιωτικής διαχείρισης κρίσεων συμπεριλαμβανομένης της παροχής τεχνικής και οικονομικής βοήθειας σε περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς, ΜΚΟ, εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές και επίσημες υπηρεσίες, οργανώσεις με βάση τις κοινότητες και ιδρύματα και φορείς του ιδιωτικού ή του δημόσιου τομέα. Υποστήριξη στους παράγοντες αυτούς διαχείρισης κρίσεων παρέχουν και άλλα μέσα γεωγραφικής συνεργασίας όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης για τις χώρες ΑΚΕ και άλλα σχετικά μέσα του κεφαλαίου Β7 του προϋπολογισμού της ΕΕ. Κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν ρητά την ανάληψη κοινοτικής δράσης μέσω ενεργειών που στοχεύουν στην πρόληψη συγκρούσεων και την αντιμετώπιση των συνεπειών τους, συμπεριλαμβανομένης της δόμησης ικανοτήτων και της έγκαιρης προειδοποίησης, μέτρων δόμησης εμπιστοσύνης, προαγωγής του ανθρωπιστικού δικαίου και υποστήριξης

⁵² ΟΟΣΑ Διεύθυνση Αναπτυξιακής Συνεργασίας, Άτυπη ειδική ομάδα DAC για τις συγκρούσεις, την ειρήνη και την αναπτυξιακή συνεργασία. Προτάσεις για σχεδιαζόμενο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας.

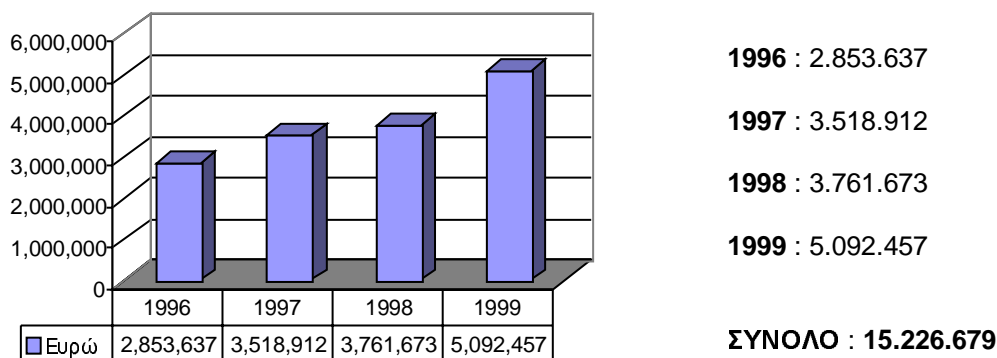
⁵³ COM (95) 567 τελικό

διεθνών, περιφερειακών ή τοπικών οργανώσεων που ασχολούνται με την πρόληψη συγκρούσεων.⁵⁴

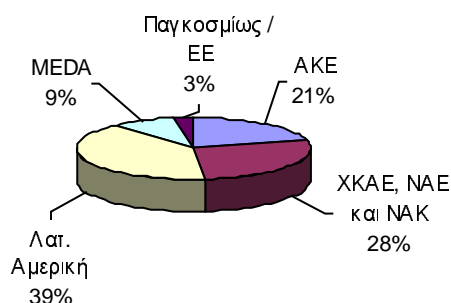
• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Οι ΜΚΟ και οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών έπαιζαν πάντοτε σημαντικό ρόλο στην πρόληψη και μετάπλαση των βίαιων συγκρούσεων. Η πρόληψη και επίλυση διαφορών απαιτούν μια συντονισμένη προσέγγιση και, κατά συνέπεια, ένα ισχυρό, δραστήριο δίκτυο μεταξύ όλων των οργανώσεων που εμπλέκονται στο θέμα. Μεταξύ 1996 και 1999, η Επιτροπή υποστήριξε πολλές ειρηνευτικές πρωτοβουλίες σε όλο τον κόσμο. Στην πρώην Γιουγκοσλαβία, στις πρωτοβουλίες περιλαμβάνονταν η κοινωνική και οικονομική επανένταξη των προσφύγων, των εκτοπισμένων και των επαναπατριζομένων. Στο Κοσσυφοπέδιο, εγκαθιδρύθηκε ένα μόνιμο φόρουμ διαλόγου μεταξύ Αλβανών και Σέρβων για διευκόλυνση της αποκατάστασης διαλόγου, δημόσια και με διαφάνεια, για τα πλέον ευαίσθητα ζητήματα. Υποστηρίχθηκαν, επίσης, εκστρατείες, σεμινάρια, συζητήσεις και δημοσκοπήσεις της κοινής γνώμης για την ειρήνη, την επίλυση διαφορών, το διάλογο, προσπάθειες διαμεσολάβησης για επανασυμφιλίωση και προγράμματα που διευκολύνουν τη μετάβαση στη δημοκρατία. Η Επιτροπή χρηματοδότησε δημοσιεύσεις για τις ειρηνευτικές πρωτοβουλίες και υποστήριξε την ανάπτυξη ευαισθητοποίησης όσον αφορά την ειρηνευτική διαδικασία.

• Διάθεση κονδυλίων

• Περιφερειακή κατανομή

⁵⁴ Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 975, άρθρο 3.3 (a) – (e)

- **Παράδειγμα: Ειρηνευτικός δεσμός Κύπρου-Ισραήλ/Παλαιστίνης: πρόγραμμα κατάρτισης για την επίλυση διαφορών**

Τέσσερις οργανώσεις εμπλέχθηκαν στο πρόγραμμα αυτό: η Cyprus Peace Centre, Stitching COME, Neve Shalom (Ισραήλ) και PCPD (Παλαιστίνη).⁵⁵ Η συνολική συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 1998 ήταν 100.000 ευρώ. Το πρόγραμμα στόχευε στη σφυρηλάτηση δεσμών ειρηνευτικής συνεργασίας μεταξύ ΜΚΟ που εμπλέκονται ενεργά στην επανασυμφιλίωση μεταξύ ομάδων που είναι σε διαμάχη, δηλ. Παλαιστινίων και Ισραηλινών, και της ελληνικής και τουρκικής κοινότητας στην Κύπρο.

Εντατική κατάρτιση στην επίλυση διαφορών για την προώθηση μιας κοινωνίας πολιτών που να βασίζεται στην ανεκτικότητα

Στους ειδικούς στόχους του προγράμματος περιλαμβάνονταν η αποκατάσταση δεσμών ειρήνης μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ/Παλαιστίνης μέσω βασικών ειρηνευτικών οργανώσεων· η ανταλλαγή και σύγκριση μεθοδολογιών για την επίλυση διαφορών· η ανάπτυξη και δοκιμασία νέων μεθόδων επίλυσης διαφορών που να μπορούν να εφαρμοστούν στη Μέση Ανατολή και στην

Κύπρο· η παροχή κατάρτισης σε νεαρούς Τουρκοκυπρίους και Ελληνοκυπρίους διαμεσολαβητές λόγω της ταχείας αύξησης της ζήτησης για δικαιοδικές επαφές και επανασυμφιλίωση· η παροχή κατάρτισης σε νεαρούς Ισραηλινούς και Παλαιστινίους διαμεσολαβητές από ομάδες επίλυσης διαφορών, καλύπτοντας την ανάγκη που υφίσταται για περισσότερους επαγγελματίες και στις δύο πλευρές· η μετακίνηση νέων ηγετικών στελεχών από την Κύπρο στο Ισραήλ για εντατική κατάρτιση στην επίλυση διαφορών ώστε να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική προώθηση μιας κοινωνίας πολιτών η οποία να βασίζεται στην ανεκτικότητα, στον αμοιβαίο σεβασμό και την κατανόηση.

Στις δραστηριότητες περιλαμβάνονταν κατάρτιση για καθοδηγητές στο πρόγραμμα επίλυσης των δικαιοδικών διαφορών της Κύπρου. Προγράμματα κατάρτισης και εργαστήρια ανταλλαγής απόψεων κάλυψαν προβλήματα επικοινωνίας μέσω διδασκαλίας αποτελεσματικότερων μεθοδολογιών επικοινωνίας, όπως η ανάπτυξη συναισθηματικής κατανόησης για την άλλη πλευρά και η απευθείας ενασχόληση με τη διαφορά. Η ανταλλαγή επισκέψεων μεταξύ των δύο ταραγμένων περιοχών αποκατέστησε συνέργειες μεταξύ των διαφόρων ΜΚΟ για εποικοδομητική αμοιβαία κατανόηση των θεμάτων επίλυσης διαφορών.

1.3.2. Μέτρα για την προσαγωγή στη δικαιοσύνη ατόμων που διέπραξαν σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του ανθρωπιστικού δικαίου

- **Ιστορικό**

Για την αντιμετώπιση των συνεπειών των διαμαχών, η ΕΕ θεωρεί ορισμένα μέτρα ως βασικά στοιχεία πρόληψης, ιδιαίτερα όσον αφορά τους δράστες αδικημάτων βίας. Η ατιμωρησία δημιουργεί ένα κλίμα φόβου, εκτρέφοντας το έδαφος για μεγαλύτερη βία. Ο κίνδυνος ξεσπάσματος νέων συγκρούσεων μειώνεται, όταν οι δράστες σοβαρών παραβιάσεων του ανθρωπιστικού δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προσάγονται στη δικαιοσύνη.

Δεδομένης της σπουδαιότητας που έχει η προσαγωγή των δραστών εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας στη δικαιοσύνη, η ΕΕ δημιούργησε μια ειδική γραμμή στον προϋπολογισμό για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων μέσω ΜΚΟ και άλλων διεθνών

⁵⁵ B7-705, Πρόγραμμα αριθ. 98/MAS10, Cyprus Peace Centre 'Δίκτυο ΜΚΟ για την ειρήνη: ομάδες ανταλλαγής ομάδων επίλυσης διαφορών'

οργανώσεων με στόχο την υποστήριξη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ) και των αξιών του σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Όπως τόνισε η ΕΕ στην 54η Γενική Συνέλευση των ΗΕ, από τη στιγμή της ύπαρξης και πλήρους λειτουργίας του, το ΔΠΔ θα είναι «ένα νέο και ισχυρό εργαλείο για την αντιμετώπιση και αποτροπή των σοβαρότερων εγκλημάτων που αναφέρονται στη διεθνή κοινότητα ως σύνολο, βοηθώντας έτσι στη δημιουργία ενός «κλίματος συμμόρφωσης» με τους θεμελιώδεις διεθνείς κανόνες που προστατεύουν την ανθρώπινη ζωή και αξιοπρέπεια».⁵⁶

Το Θέσπισμα της Ρώμης θέτει τα θεμέλια για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού και αξιόπιστου Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ) το οποίο θα καθιερώνει την ατομική ευθύνη εκείνων που παραβίασαν το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένου και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Το ΔΠΔ θα παίζει σημαντικό ρόλο στην αποτροπή εγκλημάτων πολέμου, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και γενοκτονιών και στην προσαγωγή των δραστών στη δικαιοσύνη. Το ΔΠΔ διαφέρει από τα *ad hoc* δικαστήρια με τη νέα του δικαιοδοσία σε εγκλήματα διεθνούς χαρακτήρα και με την εντολή του που καλύπτει γενοκτονίες και άλλα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που διαπράττονται τόσο σε εσωτερικές, όσο και σε διεθνείς συγκρούσεις. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προέτρεψε τα κράτη μέλη να επικυρώσουν το θέσπισμα και ζήτησε από την Επιτροπή και το Συμβούλιο να καταστήσουν την υπογραφή και επικύρωση του θεσπίσματος βασικό στοιχείο στις διαπραγματεύσεις νέων συμφωνιών με τρίτες χώρες.⁵⁷

Κανονισμοί του Συμβουλίου παρέχουν σαφή έγκριση για υποστήριξη της «δημιουργίας *ad hoc* διεθνών δικαστηρίων και ίδρυσης μόνιμου διεθνούς ποινικού δικαστηρίου».⁵⁸ Για την παροχή ενός κατάλληλου μέσου υποστήριξης του ΔΠΔ, το 1995 δημιουργήθηκε για πρώτη φορά στον προϋπολογισμό από το Κοινοβούλιο η γραμμή Β7-706 (εν συνεχεία Α-3041), η οποία αποσκοπεί στην παροχή υποστήριξης για το ποινικό δικαστήριο των ΗΕ για τη Ρουάντα και την πρώην Γιουγκοσλαβία και για τις προπαρασκευαστικές εργασίες ίδρυσης του ΔΠΔ. Ειδικοί στόχοι της γραμμής του προϋπολογισμού Β7-706 είναι η παροχή τεχνικής βοήθειας σε υφιστάμενα ποινικά δικαστήρια (Ρουάντα, πρώην Γιουγκοσλαβία), η παροχή οικονομικής υποστήριξης στις προκαταρκτικές εργασίες ίδρυσης και λειτουργίας ενός μόνιμου Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και η κατάρτιση του προσωπικού των δικαστηρίων, συμπεριλαμβανομένου του τομέα της εξίσωσης των δικαιωμάτων των δύο φύλων.

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Υποστηρίχθηκαν προγράμματα τα οποία αποσκοπούν στην υπερπήδηση ορισμένων από τα μεγάλα εμπόδια που υφίστανται για την αποτελεσματική λειτουργία των *ad hoc* δικαστηρίων και τα οποία βοηθούν στη διασφάλιση των επόμενων βημάτων της διαδικασίας ίδρυσης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Μεταξύ 1996 και 1999, η Επιτροπή πρόσφερε τεχνική βοήθεια τόσο στα *ad hoc* δικαστήρια, συμπεριλαμβανομένης της παροχής νομικών βοηθών, μιας «πρωτοβουλίας παρακολούθησης εθνικών δικών» και υποστήριξης από πλευράς υπηρεσιών βιβλιοθήκης και πληροφοριών, όσο και βοήθεια στη μονάδα θυμάτων και μαρτύρων.

Οι πρωτοβουλίες αποσκοπούσαν στην αύξηση της συνειδητοποίησης όσον αφορά τις δραστηριότητες των ΔΠΑΓ και ΔΠΑΡ, με επικέντρωση στις εργασίες του Γραφείου του Εισαγγελέα του ΔΠΑΓ και στη δημοσιοποίηση του έργου του ΔΠΑΡ, στη Ρουάντα, π.χ. με

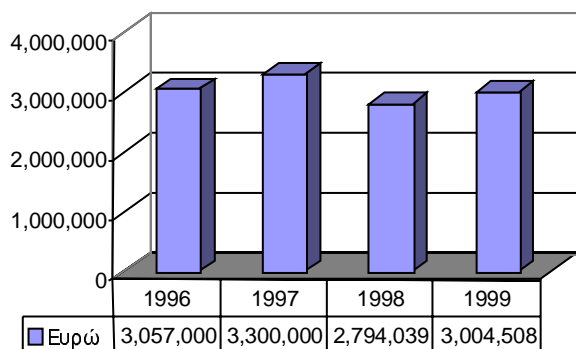
⁵⁶ Δήλωση της ΕΕ στην 3η επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης των ΗΕ, Νέα Υόρκη, 20 Οκτωβρίου 1999

⁵⁷ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Β5-0126

⁵⁸ Κανονισμοί του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 975/1999 άρθρο 2.3.(ε) 976/1999 άρθρο 3.3 (ε)

παροχή πληροφοριών στα μέσα ενημέρωσης σχετικά με το ΔΠΔΡ για τη μείωση της προπαγάνδας που μπορεί να προκαλέσει φαινόμενα βίας στην περιοχή, όπου ο πληθυσμός δεν έχει πρόσβαση σε εναλλακτικές πηγές ενημέρωσης. Άλλα προγράμματα εστιάστηκαν στη σπουδαιότητα του εντοπισμού αγνοουμένων ατόμων και στη δημιουργία μιας προ θανάτου βάσης δεδομένων στο ΒΙΗ και ενός προγράμματος παρακολούθησης εκσκαφής ομαδικών τάφων από ομάδες ιατροδικαστών.

- **Διάθεση κονδυλίων**

1996 : 3.256.000

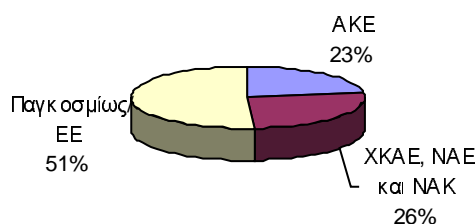
1997 : 3.300.000

1998 : 2.794.039

1999 : 3.201.796

ΣΥΝΟΛΟ: 12.551.835

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία**

Γενικός στόχος του κοινού αυτού προγράμματος με τα ΗΕ είναι η αντιμετώπιση τριών μεγάλων εμποδίων που εμποδίζουν το Διεθνές Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία στην εκπλήρωση της αποστολής του.⁵⁹ Πρώτον, προσπαθώντας να διορθώσει τις εσφαλμένες αντιλήψεις μεγάλου μέρους του πληθυσμού στις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας σχετικά με το έργο του ΔΠΔΓ, δεύτερον, διασφαλίζοντας την ενδεδειγμένη νομική συνδρομή και μια δίκαιη δίκη στους κατηγορουμένους, συμπεριλαμβανομένου και ενός προγράμματος κατάρτισης για τους συνηγόρους και, τέλος, εξασφαλίζοντας ότι οι δικαστές και τα μέλη του προσωπικού του δικαστηρίου είναι ικανοί να διεξαγάγουν αποτελεσματικά τη νομική έρευνα.

⁵⁹ Β7-706, Πρόγραμμα αριθ. 99-076, Ηνωμένα Έθνη "Κοινό πρόγραμμα: Υποστήριξη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για την πρώην Γιουγκοσλαβία"

Υπερπήδηση των μεγάλων εμποδίων στην εκπλήρωση της αποστολής του ΔΠΔΓ

Το πρώτο πρόβλημα αντιμετωπίστηκε με την εξουδετέρωση των στρεβλωμένων πληροφοριών των ιδιαίτερα αντιδραστικών μέσων ενημέρωσης στην περιοχή, τα οποία καλύπτουν τα γεγονότα που έχουν

σχέση με τις ενέργειες του ΔΠΔΓ με ιδιαίτερα αρνητικό τρόπο. Η παρουσία τοπικού προσωπικού αποσκοπούσε στην αποκατάσταση στενών εργασιακών σχέσεων με τους παράγοντες που επηρεάζουν την κοινή γνώμη. Η διαδικασία αυτή δόμησης εμπιστοσύνης καλύπτει επίσης και ειδικές ομάδες-στόχους του πληθυσμού. Το δεύτερο πρόβλημα αντιμετωπίστηκε με την παροχή των αναγκαίων ειδικών γνώσεων σε όλους τους επαγγελματίως ενασχολούμενους με τις δίκες. Το ΔΠΔΓ εργάζεται με συνδυασμό διαφόρων κανόνων ποινικής διαδικασίας, τόσο από το κατ' αντιπαράθεση, όσο και από το ανακριτικό σύστημα. Αμφότερα τα ενώπιον του δικαστηρίου μέρη πρέπει να διαθέτουν «ισοδυναμία όπλων» για να εργαστούν αποτελεσματικά. Το τρίτο μεγάλο εμπόδιο στην αποτελεσματική λειτουργία του ΔΠΔΓ αντιμετωπίστηκε με την αύξηση του ερευνητικού υλικού που τέθηκε στη διάθεση του προσωπικού του ΔΠΔΓ, δικαστών και διοικητικού προσωπικού, για την ενδυνάμωση της νομικής έρευνας, με γραπτές νομικές αποφάσεις και με την ανάπτυξη νομολογίας. Τα θέματα με τα οποία ασχολείται το ΔΠΔΓ διασαφηνίζονται, περαιτέρω, με εκτεταμένη συγκριτική έρευνα, ενώ η δικαστηριακή βιβλιοθήκη εμπλουτίστηκε με νομικά περιοδικά, με on line και off line βάσεις δεδομένων και με μια πλήρη συλλογή εθνικών νόμων από συστήματα κοινού και αστικού δικαίου.

1.3.3. Εθνικές προσπάθειες για την υπαγωγή των ενόπλων δυνάμεων στις πολιτικές αρχές

• Ιστορικό

Οι ένοπλες δυνάμεις ασκούν κρίσιμη επίδραση στην πολιτική σταθερότητα πολλών χωρών. Είναι, κατά συνέπεια, αναγκαίο να ενισχυθεί ο σεβασμός προς τις δημοκρατικές αρχές στους κόλπους των δυνάμεων ασφαλείας και να ενδυναμωθεί ο πολιτικός έλεγχος σε αυτές μέσω νομοθετικών βελτιώσεων και αύξησης της συνειδητοποίησης από την πλευρά της κοινωνίας των πολιτών. Το Συμβούλιο θέτει ως ένα εκ των στόχων της κοινοτικής χρηματοδότησης «την υποστήριξη εθνικών προσπαθειών για το διαχωρισμό των πολιτικών και στρατιωτικών λειτουργιών, την κατάρτιση του πολιτικού και στρατιωτικού προσωπικού και την αύξηση της συνειδητοποίησής τους στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».⁶⁰

• Δραστηριότητες

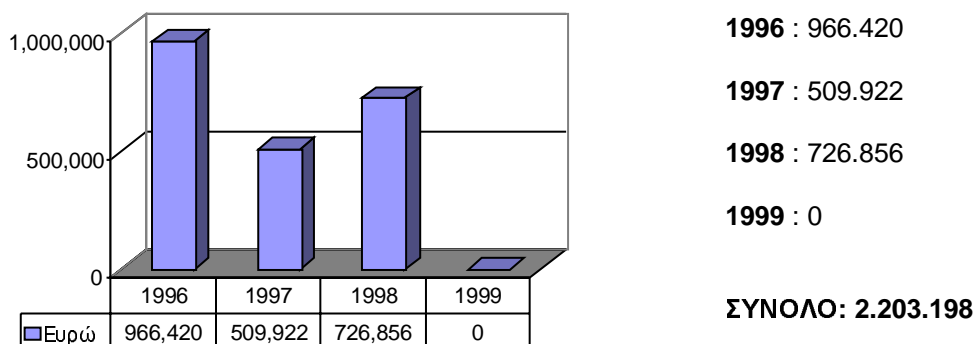
Δόθηκε έμφαση στην ενδυνάμωση της δημοκρατικής διοίκησης των δυνάμεων ασφαλείας με τη μεταφορά εμπειριών στο θέμα του πολιτικού ελέγχου των ενόπλων δυνάμεων και με την προώθηση καλών πολιτικοστρατιωτικών σχέσεων και της πολιτικής συμμετοχής. Σε κύκλους μαθημάτων κατάρτισης για τις αξίες της δημοκρατικής κοινωνίας και τον ρόλο του στρατού, συμμετείχαν όχι μόνον στρατιωτικοί αξιωματούχοι, αλλά και βουλευτές, κρατικοί αξιωματούχοι, ΜΚΟ, δημοσιογράφοι και άλλοι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών.

Για το σκοπό αυτό, χρηματοδοτήθηκαν πολλά εκπαιδευτικά προγράμματα, σεμινάρια και διασκέψεις. Μια άλλη δραστηριότητα αποσκοπούσε στη βελτίωση της διαφάνειας και της δημοκρατικής ευθύνης των δυνάμεων ασφαλείας. Ένα σημαντικό στοιχείο αυτής της διαδικασίας ήταν η παρακολούθηση, συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης σχετικών

⁶⁰ Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 975, άρθρο 2.2 (g)

νομοθετικών πρωτοβουλιών σχετικά με την πρόσβαση στην πληροφόρηση, ατελών νομοθεσιών, καθώς και παραβιάσεων των ατομικών δικαιωμάτων από τις υπηρεσίες ασφαλείας, δημιουργώντας ένα διεθνές δίκτυο «ανταποκριτών», συμπεριλαμβανομένων ΜΚΟ, πανεπιστημιακών, δημοσιογράφων και μελών κοινοβουλίων για τη συγκέντρωση και διάδοση πληροφοριών για θέματα στα οποία εμπλέκονται οι υπηρεσίες ασφαλείας.

- **Διάθεση κονδυλίων**

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Ο πολιτικός έλεγχος στη στρατιωτική πολιτική και στην πολιτική για την ασφάλεια στη Γεωργία**

Στην υλοποίηση αυτού του προγράμματος του 1997, το οποίο χρηματοδοτήθηκε από την Επιτροπή μέχρι του ποσού των 148.752 ευρώ⁶¹, βοήθησε το Καυκασιανό Ινστιτούτο για την Ειρήνη, τη Δημοκρατία και την Ανάπτυξη στο Tblisi της Γεωργίας

Προώθηση της ανάπτυξης ενός δημοκρατικού μοντέλου στις πολιτικοστρατιωτικές σχέσεις στη Γεωργία

Στόχος του προγράμματος αυτού ήταν η προώθηση της συμμετοχής των πολιτών στη δημιουργία ενός κρατικού δικτύου άμυνας για την προώθηση της ανάπτυξης ενός δημοκρατικού μοντέλου στις πολιτικοστρατιωτικές σχέσεις στη Γεωργία.

Ειδικοί στόχοι ήταν η παρακολούθηση και η συλλογή πληροφοριών για τη στρατιωτική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας στη Γεωργία και η κατάρτιση διαφόρων ομάδων-στόχων στους κόλπους της κοινότητας της ασφάλειας και της κοινωνίας των πολιτών στις

⁶¹ TACIS D. Πρόγραμμα αριθ. 98-4009, Καυκασιανό Ινστιτούτο για την Ειρήνη, τη Δημοκρατία και την Ανάπτυξη, "Πολιτικός έλεγχος στο στρατό και στις δυνάμεις ασφαλείας στη Γεωργία"

πολιτικοστρατιωτικές σχέσεις, συμπεριλαμβανομένων μελών του κοινοβουλίου, δημοσίων υπαλλήλων, στρατιωτικών εκπροσώπων και μαθητών στρατιωτικών σχολών, ΜΚΟ και των μέσων ενημέρωσης. Ένα σημαντικό στοιχείο του προγράμματος ήταν η διάχυση πληροφοριών για τα σημαντικότερα θέματα από πλευράς πολιτικοστρατιωτικών σχέσεων σε μια δημοκρατική κοινωνία. Στις δραστηριότητες περιλαμβάνονταν εργαστήρια ανταλλαγής απόψεων, κατάρτιση, η ίδρυση κέντρου πληροφοριών με βάση δεδομένων για πολιτικοστρατιωτικά θέματα και η παροχή συνδρομής σε κρατικούς φορείς στις νομοθετικές τους δραστηριότητες και στις δραστηριότητες χάραξης πολιτικής. Το κέντρο πληροφοριών παρακολουθούσε επίσης τα μέσα ενημέρωσης στην περιοχή και εξέδιδε ένα τακτικό πληροφοριακό δελτίο, καθώς και ένα φυλλάδιο με αναπληροφόρηση από τις δραστηριότητες κατάρτισης. Για την αύξηση της συνειδητοποίησης του κοινού επί του θέματος, γυρίστηκαν πέντε τηλεοπτικά φιλμ.

1.3.4. Παρακολούθηση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

- **Ιστορικό**

Η παρακολούθηση είναι μια κρίσιμη δραστηριότητα για τη διασφάλιση συμμόρφωσης με τα διεθνή πρότυπα στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο ρόλος της παρακολούθησης, η οποία, εναλλακτικώς, αναφέρεται και ως «επαλήθευση» ή ως «διαπίστωση γεγονότων», είναι, κατά πρώτον, προληπτικός. Μπορεί να δράσει ως έγκαιρη προειδοποίηση για ενδεχόμενα γεγονότα και έχει αποτρεπτικά αποτελέσματα σε εκείνους που γνωρίζουν ότι θα θεωρηθούν υπεύθυνοι. Έπειτα από συγκρούσεις ή σοβαρές παραβιάσεις, η παρακολούθηση μπορεί επίσης να αποτελέσει μια μορφή βοήθειας στις αρχές για την αποκατάσταση της υποδομής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όπως αναφέρουν οι Alston και Weiler, η παρακολούθηση είναι:

“...ένα αναγκαίο στοιχείο σε κάθε στρατηγική για την εξασφάλιση σε μεγάλο βαθμό της υποστήριξης της κοινωνίας και της κοινότητας των πολιτών για μέτρα πρόωξης και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ευάλωτων ομάδων.”⁶²

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η υποστήριξη μιας τέτοιας παρακολούθησης είναι ένα βασικό στοιχείο των στρατηγικής της για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Περαιτέρω, η παροχή αξιόπιστων πληροφοριών για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ορισμένες χώρες είναι βασική προϋπόθεση για τη διάθεση κονδυλίων σε συγκεκριμένες ανάγκες. Το Κοινοβούλιο έχει καλέσει την Επιτροπή «να καθοδηγείται από τις πληροφορίες που παρέχονται από διεθνείς φορείς και/ή θεσμούς επιφορτισμένους με το έργο της παρακολούθησης του σεβασμού προς τα ανθρώπινα δικαιώματα».⁶³ Κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν ως στόχο της Κοινότητας «την υποστήριξη δράσης για την παρακολούθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης φορέων παρακολούθησης.»⁶⁴

- **Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι**

Η Επιτροπή υποστήριξε την παρακολούθηση από διεθνείς ΜΚΟ εξειδικευμένες, π.χ., στα δικαιώματα του παιδιού, σε περιοχές όπως το Μπανγκλαντές, τα παλαιστινιακά εδάφη, η

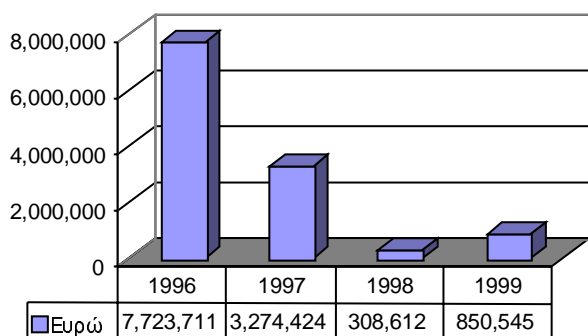
⁶² Alston, P. & Weiler, J.H.H. *An EU Human Rights Policy* in Alston, P. ‘Η ΕΕ και τα ανθρώπινα δικαιώματα’, Oxford 1999, at 55

⁶³ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου A4-0381:97, αυτόθι, ορ 10

⁶⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 975/1999 του Συμβουλίου, άρθρο 2 (h)

Κροατία και η Ρωσία. Δόθηκε επίσης χρηματοδότηση σε εργασίες παρακολούθησης και επιτόπιες αποστολές των ΗΕ στη Ρουάντα, την Αγκόλα και την Κολομβία.

- **Διάθεση κονδυλίων**

1996 : 7.723.711

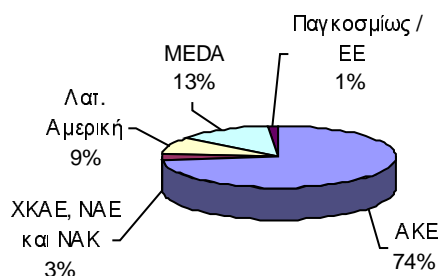
1997 : 3.274.424

1998 : 308.612

1999 : 850.545

ΣΥΝΟΛΟ: 12.157.292

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή στην Κολομβία**

Λόγω της επιδεινούμενης κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κολομβία, η επιτροπή των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα εξέφρασε τη βαθιά της ανησυχία για την ενδημική βία, τα βασανιστήρια, την ατιμωρησία και τις παραβιάσεις του δικαιώματος στη ζωή.⁶⁵ Η διακήρυξη του προεδρείου κατέληγε ότι, με πρωτοβουλία της κυβέρνησης της Κολομβίας και με «την ανεύρεση κατάλληλων πηγών χρηματοδότησης», ο Ύπατος Αρμοστής για τα ανθρώπινα δικαιώματα θα έπρεπε να δημιουργήσει ένα μόνιμο γραφείο στην Κολομβία με αποστολή την υποβοήθηση των κολομβιανών αρχών στη χάραξη πολιτικών για την προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, «κατάλληλες πηγές χρηματοδότησης» δεν υπήρχαν αμέσως διαθέσιμες. Το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή είχε σοβαρές οικονομικές δυσκολίες και δεν μπορούσε να χρηματοδοτήσει μια τέτοια επιτόπια δραστηριότητα εκτός με τη βοήθεια εθελοντικών συνεισφορών, για τις οποίες όμως θα απαιτούνταν χρονικό διάστημα, πράγμα που δεν συμβάδιζε με το επείγον της κατάστασης. Αυτή, λοιπόν, ήταν μια ιδανική ευκαιρία για την Ευρωπαϊκή Ένωση να επικεντρώσει τη βοήθεια της σε ένα συγκεκριμένο έργο για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

⁶⁵ 53^η σύνοδος της επιτροπής των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, Δήλωση του Προεδρείου Κεφάλαιο Item 9, 23 Απριλίου 1996

Παροχή ειδικών υψηλής εξειδίκευσης για την εκπλήρωση της αποστολής του Γραφείου του Ύπατου Αρμοστή

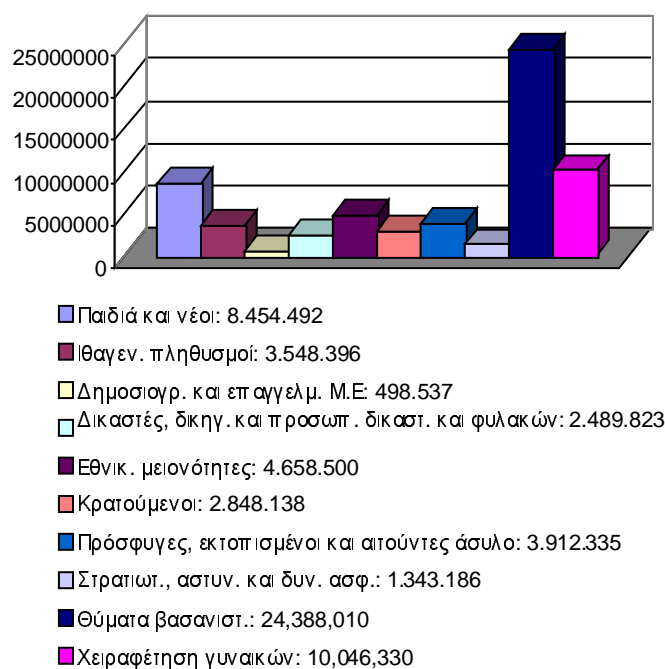
Στόχοι της Επιτροπής ήταν η υποβοήθηση του Ύπατου Αρμοστή στο να επιτύχει πολλές από τις αναγκαίες αλλαγές στην κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με τη διάθεση, ιδιαίτερα, ειδικών υψηλής εξειδίκευσης για την εκπλήρωση της αποστολής του γραφείου της Μπογκοτά και την αξιολόγηση του έργου του. Επιπλέον, η Επιτροπή

έλαβε υπόψη της μια χρήσιμη «ανταλλαγή εμπειριών, πληροφοριών και τεκμηρίωσης» μεταξύ των ειδικών και άλλων λατινοαμερικανικών οργανώσεων που λαμβάνουν κοινοτική υποστήριξη. Έπειτα από εντατικές διαπραγματεύσεις μεταξύ του Γραφείου του Ύπατου Αρμοστή, της κυβέρνησης της Κολομβίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνήφθη και υπεγράφη στις 26 Νοεμβρίου 1996 συμφωνία για την ίδρυση γραφείου του Ύπατου Αρμοστή. Η ΕΕ διευκόλυνε έτσι τη λειτουργία του γραφείου για τρία χρόνια από το 1996 χρηματοδοτώντας πέντε παρατηρητές για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με ποσό περίπου 1,3 εκατ. ευρώ.⁶⁶

Οι 5 παρατηρητές για τα ανθρώπινα δικαιώματα επιλέχθηκαν με βάση την εμπειρία τους σε επιτόπιες αποστολές των ΗΕ και τις γνώσεις τους σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Στα καθήκοντά τους περιλαμβάνονταν η παροχή συμβουλών στις κολομβιανές αρχές στη διατύπωση και υλοποίηση πολιτικών και προγραμμάτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα στα πλαίσια της ενδημικής βίας, σε συνεργασία με την κυβέρνηση, κολομβιανές ΜΚΟ και το ICRC. Είχαν, επίσης, ως αποστολή να δέχονται παράπονα για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του ανθρωπιστικού δικαίου, να εξετάζουν ενδελεχώς τους ισχυρισμούς αυτούς και να τους διαβιβάζουν στους αρμόδιους εθνικούς, περιφερειακούς και διεθνείς φορείς (π.χ., φορείς συνθηκών των ΗΕ, ομάδες εργασίες και ειδικούς εισηγητές). Το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή προώθησε τη συνειδητοποίηση της διεθνούς κοινότητας για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κολομβία, χωρίς όμως τη βοήθεια της Επιτροπής δεν θα μπορούσε να είχε δημιουργηθεί. Η παροχή ειδικής εμπειρογνομosύνης από την Επιτροπή διευκόλυνε την άμεση αντίδραση σε σοβαρές παραβιάσεις και βοήθησε στην ανάπτυξη σεβασμού προς τα ανθρώπινα δικαιώματα.

⁶⁶ B7-703, Πρόγραμμα αριθ. DEM/COL/96/57 & DEM/COL/97/39, ICJ 'High Commissioner for Human Rights Office in Bogota: 5 Human Rights Officers'

1.4. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΓΙΑ ΟΜΑΔΕΣ-ΣΤΟΧΟΥΣ

Αντί απλώς της «αντιμετώπισης του ατόμου μεμονωμένα», η Επιτροπή ανέπτυξε την προσέγγιση της επικέντρωσης στις πλέον ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.⁶⁷ Η προσέγγιση αυτή περιελάμβανε την επικέντρωση σε όσους υφίστανται διακρίσεις ή αποστερούνται των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων, με σκοπό την ανάπτυξη της προστασίας τους ως ατόμων. Στις ομάδες αυτές περιλαμβάνονται οι γυναίκες, τα παιδιά, οι εθνικές μειονότητες, οι ιθαγενείς πληθυσμοί, οι πρόσφυγες και τα εκτοπισμένα άτομα, οι κρατούμενοι και τα θύματα βασανιστηρίων. Η προσέγγιση αυτή συμπληρώνεται με πρωτοβουλίες που εστιάζονται σε επαγγελματικές ομάδες, οι οποίες ασκούν επίδραση στην κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως π.χ. οι δημοσιογράφοι, οι δικηγόροι και οι δικαστές, καθώς και οι στρατιωτικοί, οι αστυνομικοί και το προσωπικό των δυνάμεων ασφαλείας.

1.4.1. Ομάδες που απαιτούν ειδική προστασία

(α) Χειραφέτηση των γυναικών

- **Ιστορικό**

Η σύμβαση των ΗΕ για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW) και η πλατφόρμα δράσης της τέταρτης παγκόσμιας διάσκεψης γυναικών του Πεκίνου, έτυχαν ευρείας επικύρωσης και αποδοχής. Ωστόσο, τα δικαιώματα τα οποία διακηρύττουν παραμένουν συχνά γράμμα κενό περιεχομένου, με αποτέλεσμα γυναίκες και κορίτσια σε όλο τον κόσμο να γίνονται όλο και περισσότερο θύματα σοβαρών διακρίσεων και βίας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσδίδει υψίστη σημασία στην αντιμετώπιση των δικαιωμάτων των γυναικών ως τμήμα της ατζέντας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επαναλαμβάνει, σε όλα

⁶⁷ COM (95) 567 τελικό, αυτόθι

τα επίπεδα, το ηχηρό μήνυμα της πλατφόρμας δράσης του Πεκίνου ότι «τα δικαιώματα των γυναικών είναι ανθρώπινα δικαιώματα». Η συνθήκη του Άμστερνταμ ενδυναμώνει με ουσιαστικό τρόπο τη νομική βάση της ανάληψης κοινοτικής δράσης υπέρ της ισότητας των δύο φύλων. Στα άρθρα 2 και 3 διατυπώνεται η δέσμευση της Ένωσης στην αρχή της εξίσωσης των δύο φύλων. Η ΕΕ υποστήριξε την πρωτοβουλία συμπλήρωσης της CEDAW με ένα προαιρετικό πρωτόκολλο που παρέχει τη δυνατότητα υποβολής ατομικών παραπόνων κατά κρατών, ενώ, από το 1996, ανέπτυξε μια διευρωπαϊκή πολιτική στον αγώνα κατά του "δουλεμπορίου" γυναικών. Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Tampere στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης κάνουν ειδική αναφορά στον αγώνα κατά του φαινομένου αυτού.

Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών αναγνωρίστηκε ως μείζων προτεραιότητα για τον 21ο αιώνα από το Κοινοβούλιο στην πρώτη του ετήσια έκθεση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στην οποία διακηρύσσει ότι «η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει μεγάλη ευθύνη να προαγάγει τα δικαιώματα των γυναικών σε όλο τον κόσμο.⁶⁸ Το Κοινοβούλιο επικεντρώθηκε στην πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και στην εξάλειψη των κοινωνικών και οικονομικών διακρίσεων κατ' αυτών. Για το σταμάτημα της βίας κατά των γυναικών, το Κοινοβούλιο κατέληξε ότι χρειάζεται στενή συνεργασία μεταξύ διεθνών φορέων όπως τα ΗΕ και η ΕΕ αφενός, και εθνικών κυβερνήσεων και ΜΚΟ, αφετέρου.

Κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν, επίσης, την αντιμετώπιση των γυναικών ως ομάδων προτεραιότητας για παροχή κοινοτικής υποστήριξης. Η νέα Επιτροπή είναι αποφασισμένη να εκμεταλλευτεί πλήρως τις νέες εξουσίες που της παρασχέθηκαν από τη συνθήκη. Η στρατηγική της «εξίσωσης των δύο φύλων» που διακηρύχθηκε από το Πεκίνο αποτέλεσε κεντρικό σημείο της πολιτικής της ισότητας της Επιτροπής. Η Επιτροπή συμμετέσχε ενεργά στην πενταετή ανασκόπηση της πλατφόρμας δράσης του Πεκίνου και ανακήρυξε το 1999 ως έτος κατά της βίας κατά των γυναικών. Η Επιτροπή ανακήρυξε το 1999 ως έτος κατά της βίας κατά των γυναικών και θα ηγείται της αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στην ειδική σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης των ΗΕ για το «Πεκίνο + 5» τον Ιούνιο του 2000.

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

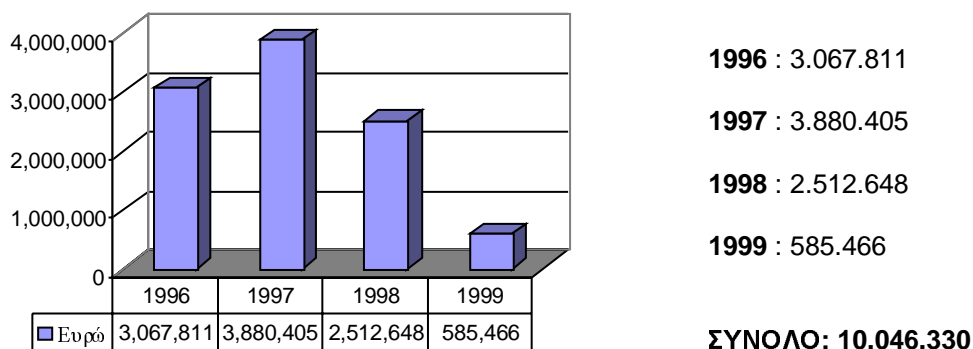
Η Επιτροπή παρέσχε υποστήριξη σε παγκόσμιο επίπεδο για την ενδυνάμωση της θέσης των γυναικών και την προστασία τους από τις διακρίσεις και τη βία. Τα προγράμματα στη Μέση Ανατολή περιλάμβαναν και προγράμματα υποστήριξης της οικονομικής και πολιτικής χειραφέτησης των γυναικών, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της ίσης πρόσβασης στις εκλογές και της υποβοήθησης των θυμάτων σεξουαλικής κακομεταχείρισης. Στη Λατινική Αμερική, χρηματοδοτήθηκαν προγράμματα νομικής βοήθειας και κύκλοι μαθημάτων κατάρτισης για την αστυνομία σε θέματα άσκησης βίας κατά των γυναικών. Στην Ασία, ένα από τα θέματα ήταν η κοινωνική επανένταξη των εκδιδομένων γυναικών και άλλες μορφές βοήθειας σε θύματα εμπορίου λευκής σαρκός, ενώ στη Μεσόγειο, παρασχέθηκε υποστήριξη με τη μορφή συνδρομής νομικής βοήθειας και προγραμμάτων που προάγουν τα δικαιώματα των γυναικών σε καταστάσεις συγκρούσεων.

Η δράση στην Αφρική περιλάμβανε την παροχή συνδρομής σε γυναικείες ομάδες αυτοβοήθειας, για τη συμμετοχή των γυναικών στον εκδημοκρατισμό, καθώς και σε κέντρα νομικών συμβουλών και θερινά σχολεία για τα δικαιώματα των γυναικών. Στην Ευρώπη,

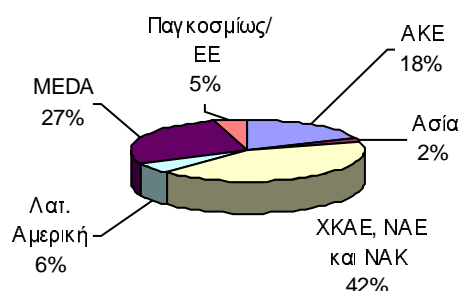
⁶⁸ Ετήσια έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα διεθνή ανθρώπινα δικαιώματα και την πολιτική της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, 1999, PR\387649EN.doc, at 13

στους υποστηριζόμενους τομείς περιλαμβάνονταν η δόμηση ικανοτήτων σε γυναικείες ενώσεις, η παροχή συμβουλών σε τραυματικές περιπτώσεις λόγω βιασμού και η θεραπεία θήλεων θυμάτων πολέμου. Βασικοί τομείς, επίσης, της βοήθειας ήταν η κατάρτιση για δικηγόρους, ΜΚΟ και τοπικούς κρατικούς υπαλλήλους και η πρόληψη του δουλεμπορίου γυναικών.

- **Διάθεση κονδυλίων**

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: ‘La Strada’: Πρόληψη του δουλεμπορίου γυναικών στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη**

Το Ολλανδικό ίδρυμα κατά του δουλεμπορίου γυναικών (STV) βοηθά στη χάραξη πολιτικών κατά του εμπορίου γυναικών και στην παροχή βοήθειας στα θύματα. Το πρόγραμμά του ‘La Strada’ (Ο δρόμος), το οποίο επικεντρώνεται στη Δημοκρατία της Τσεχίας, στην Πολωνία και στην Ουκρανία, χρηματοδοτήθηκε με 400.000 ευρώ από την Επιτροπή από το 1996.⁶⁹ Η υπό συνθήκες εξαναγκασμού προμήθεια γυναικών ως πορνών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και τα Νέα Ανεξάρτητα Κράτη βαίνει αυξανόμενη. Η οικονομική κατάσταση στις χώρες αυτές και οι ψευδείς υποσχέσεις των δουλεμπόρων ωθούν τις γυναίκες να αναζητούν μια καλύτερη τύχη σε κάποια άλλη χώρα, όπου βρίσκονται αντιμέτωπες με σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων τους δικαιωμάτων. Έχοντας εισέλθει στη χώρα παράνομα και αφού τους έχει αφαιρεθεί το διαβατήριο, φορτωμένες με απατηλά χρέη ή με την απειλή της κατάδοσής τους στις αρχές, οι γυναίκες αυτές κρατούνται δέσμιες υπό καθεστώς συνεχούς φόβου από τους δουλεμπόρους.

⁶⁹ PHARE D. Πρόγραμμα αριθ. 97-0111p & 97-0226T και PHARE D. & TACIS D. 98-3049 STV ‘Πρόγραμμα La Strada: πρόληψη του δουλεμπορίου γυναικών στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη’

Ανάπτυξη εξειδικευμένων ΜΚΟ στην περιοχή για την καταπολέμηση του δουλεμπορίου και την παροχή υποστήριξης στα θύματα

Το πρόγραμμα La Strada στοχεύει να προσελκύσει την προσοχή του κοινού και των αρχών στο πρόβλημα αυτό, να παράσχει υποστήριξη στα θύματα και να προειδοποιήσει τις γυναίκες για τους κινδύνους του φαινομένου αυτού. Το STV συνεργάζεται στενά με τοπικές ΜΚΟ και επιδιώκει να αναπτύξει εξειδικευμένες

ΜΚΟ στην περιοχή για την καταπολέμηση του δουλεμπορίου. Αναπτύσσονται τρεις κύριες δραστηριότητες: εκστρατείες μέσω του τύπου και ομάδων πίεσης, εκστρατείες πρόληψης/εκπαίδευσης και εκστρατείες υποστήριξης θυμάτων. Στην Πολωνία, τα «νεανικά μέσα ενημέρωσης» αποτέλεσαν το βασικό στόχο μιας εκστρατείας για την αποκατάσταση επαφών και τη διευκόλυνση ανταλλαγών με ομολόγους από άλλες χώρες εταίρους. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αναπτύχθηκε με ένα ντοκυμανταίρ από την εθνική τηλεόραση και μια συνέντευξη με τον Πολωνό πρόεδρο. Η εκστρατεία πρόληψης/εκπαίδευσης εστιάστηκε σε νεαρά κορίτσια και γυναίκες με τη διανομή φυλλαδίων μέσω των εκκλησιών, των σχολείων και με το άνοιγμα τηλεφωνικής γραμμής βοήθειας. Ομάδα εθελοντών προσέφερε νομική, ιατρική και συναισθηματική υποστήριξη στα θύματα.

Στην Τσεχική Δημοκρατία, ένα «τσεχο-σλοβακο-ολλανδικό» σεμινάριο κατάρτισης για το εμπόριο γυναικών αύξησε τη συνειδητοποίηση επί του θέματος με κοινωνικούς λειτουργούς που εργάζονται ήδη με πόρνες και από τους οποίους αναπτύχθηκε σχέδιο δράσης για την παρεμπόδιση του δουλεμπορίου και την υποβοήθηση των θυμάτων. Με βάση την εμπειρία από το La Strada, ο Διεθνής Οργανισμός για τις Μεταναστεύσεις (IOM) αναπτύσσει δύο εκστρατείες για την καταπολέμηση του εμπορίου γυναικών στην Ουγγαρία και τη Βουλγαρία, στα πλαίσια του Υπερατλαντικού Διαλόγου ΕΕ/ΗΠΑ.

(β) Παιδιά

• Ιστορικό

Η σύμβαση των ΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού έχει επικυρωθεί από το μεγαλύτερο από οποιαδήποτε άλλη σύμβαση για ανθρώπινα δικαιώματα αριθμό χωρών, αφού μένουν να την υπογράψουν μόνο δύο κράτη μέλη των ΗΕ. Ωστόσο, η κατάσταση αυτών των πλέον ευάλωτων μελών της κοινωνίας παραμένει επισφαλής σε όλο τον κόσμο. Εκτιμάται ότι, από το 1990, έχουν σκοτωθεί 2 εκατ. παιδιά, ενώ 6 εκατ. έχουν τραυματιστεί σε ένοπλες συγκρούσεις. Τουλάχιστον 250 εκατ. παιδιά ηλικίας μεταξύ 5 και 14 ετών υποχρεώνονται να δουλεύουν για να ζουν, συχνά υπό τραγικές συνθήκες.⁷⁰ Ένα ιδιαίτερα ανησυχητικό ζήτημα είναι το εμπόριο παιδιών και η σεξουαλική τους εκμετάλλευση. Το Κοινοβούλιο έχει καλέσει την Επιτροπή να εντάξει τις αρχές της σύμβασης των ΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού στις εργασίες της και να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην παιδική εργασία, στο εμπόριο των παιδιών και στη σεξουαλική τους εκμετάλλευση.⁷¹

Η ΕΕ, σε συνεργασία με λατινοαμερικανικές χώρες, εισάγει ένα ψήφισμα για τα δικαιώματα του παιδιού στην επιτροπή των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και στη Γενική Συνέλευση των ΗΕ κάθε χρόνο. Όπως εξήγησε η ΕΕ στην 55η σύνοδο της επιτροπής των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα:

⁷⁰ Ετήσια έκθεση της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα 1999, αυτόθι, στο 51 & 52

⁷¹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου A4-0486/98 σφ. 63

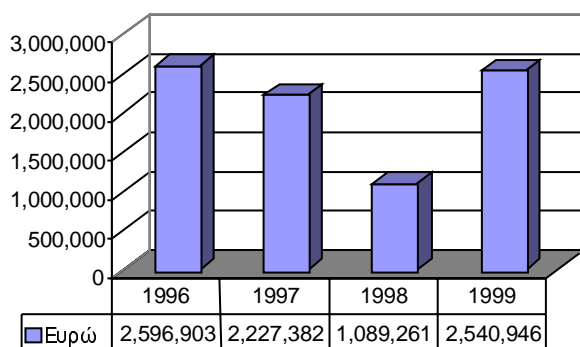
“Όλες οι πτυχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σχετίζονται με τα παιδιά: η κατάσταση των δικαιωμάτων των παιδιών σε μια χώρα αποτελεί ένδειξη της εν γένει κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων”⁷²

Η συνθήκη του Άμστερνταμ έχει ειδική πρόβλεψη για ανάληψη δράσης ενάντια σε προσβολές κατά των παιδιών, ενώ το Συμβούλιο έχει τονίσει ότι τα δικαιώματα του παιδιού συνιστούν σαφή προτεραιότητα για την ΕΕ.⁷³ Μάλιστα, κάνει ειδική μνεία ορισμένων τομέων πρωταρχικής σπουδαιότητας, συγκεκριμένα: το κορίτσι-παιδί, τα παιδιά σε ένοπλες συγκρούσεις, η σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών και η παιδική εργασία. Κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν ότι θα πρέπει να αναλαμβάνεται κοινοτική δράση με επικέντρωση σε όσους υφίστανται διακρίσεις ή υποφέρουν από φτώχεια ή βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών.⁷⁴

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Η κοινοτική υποστήριξη, μεταξύ 1996 και 1999, επικεντρώθηκε σε έξι βασικούς τομείς: Πρώτον, για τη γενική προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού, χρηματοδοτήθηκαν προγράμματα κατάρτισης, διασκέψεις και εργασίες παρακολούθησης των διεθνών προτύπων, ιδιαίτερα της σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού. Άλλοι βασικοί τομείς υποστήριξης ήταν προγράμματα που προστατεύουν και επανεντάσσουν στην κοινωνία παιδιά του δρόμου και καταπολεμούν την παιδική εργασία, πρωτοβουλίες για την προστασία των νόμιμων δικαιωμάτων κρατούμενων ανηλίκων, προγράμματα για την ιατρική και φυσιολογική αρωγή και αποκατάσταση παιδιών θυμάτων πολέμου και προσφύγων, προγράμματα για την πρόληψη της βίας και της σεξουαλικής κακομεταχείρισης σε παιδιά και, τέλος, δράσεις που επιδιώκουν τη χειραφέτηση των παιδιών μέσω αμφίδρομης εκπαίδευσης. Στους οργανισμούς υλοποίησης περιλαμβάνονταν παιδικές φιλανθρωπικές οργανώσεις, υπουργεία, ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί, ενώσεις κοινωνικών λειτουργών και τοπικά κέντρα νεότητας.

• Διάθεση κονδυλίων

1996 : 2.596.903

1997 : 2.227.382

1998 : 1.089.261

1999 : 2.540.946

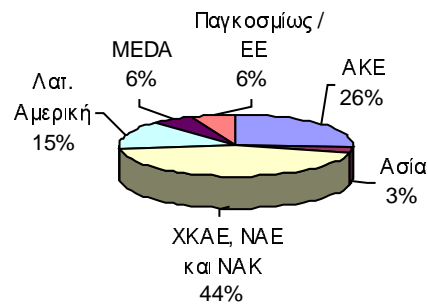
ΣΥΝΟΛΟ: 8.454.492

⁷² 55^η σύνοδος, 1999, για το ψήφισμα 1999/80. Δήλωση της ΕΕ για "Τα δικαιώματα του παιδιού"

⁷³ Ετήσια έκθεση της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα 1999, στο 50

⁷⁴ Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου, αριθ. 976/1999 (14)

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Διεθνές δίκτυο για τη νεανική δικαιοσύνη**

Η Defence for Children International (DCI) έχει δημιουργήσει ένα παγκόσμιο δίκτυο για οργανώσεις που εργάζονται για την ανάπτυξη και βελτίωση συστημάτων νεανικής δικαιοσύνης σύμφωνα με τη σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού. Το πρόγραμμα υποστηρίχθηκε το 1997 από την Επιτροπή με το ποσό των 75.780 ευρώ.⁷⁵ Στόχοι του δικτύου ήταν η ενδυνάμωση και ο συντονισμός των προσπαθειών των οργανώσεων που ασχολούνται, άμεσα ή έμμεσα, με τη νεανική δικαιοσύνη και η συντήρηση ενός φόρουμ για οργανώσεις και εμπειρογνώμονες που εργάζονται σε εθνικό, διεθνές και περιφερειακό επίπεδο. Υπάρχει ανάγκη για καλύτερο συντονισμό μεταξύ των οργανώσεων αυτών και για την αποφυγή διπλής εργασίας. Η DCI, ελβετική διεθνής ΜΚΟ, προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες στο ECOSOC, στην UNESCO, στη UNICEF και στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Έχει εμπειρίες σε θέματα σχετικά με τη σύμβαση και στην κατάρτιση κοινωνικών λειτουργών, κλπ, για την εφαρμογή νομικών πράξεων σχετικών με τα δικαιώματα του παιδιού. Τις δραστηριότητές της τις διεκπεραιώνει μέσω εθνικών τμημάτων και συνδεδεμένων οργανώσεων σε πάνω από 60 χώρες. Το δίκτυο λειτούργησε ως κομβικό σημείο για τις οργανώσεις αυτές και είναι ανοικτό σε οποιαδήποτε ομάδα, η οποία δραστηριοποιείται στο πεδίο αυτό.

Ένα παγκόσμιο δίκτυο που εργάζεται για την ανάπτυξη και τη βελτίωση της νεανικής δικαιοσύνης

Το δίκτυο παρέσχε κέντρο πληροφόρησης και τεκμηρίωσης, βάση δεδομένων για τις οργανώσεις που ασχολούνται με τα δικαιώματα του παιδιού και για διεθνή συμβάντα, έκδοση και διανομή εξειδικευμένων δημοσιεύσεων, παρακολούθηση της υλοποίησης της σύμβασης, υπηρεσίες σε συμβεβλημένα κράτη για τη σχετική νομοθεσία και τεχνική υποστήριξη σε μέλη του δικτύου.

Το κέντρο πληροφόρησης συνέλεξε σχετική εθνική και διεθνή νομοθεσία και κατευθυντήριες οδηγίες και ερεύνησε τις «βέλτιστες πρακτικές» στον τομέα της νεανικής δικαιοσύνης. Η βάση δεδομένων περιέχει πληροφορίες για τις οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα και δραστηριότητες που στοχεύουν στην παροχή τεχνικής βοήθειας ή συμβουλευτικών υπηρεσιών, ταξινομημένες κατά περιοχή και επαρχία. Οι εκδόσεις επικεντρώθηκαν σε εθνικές εμπειρίες στο θέμα της νεανικής δικαιοσύνης. Ο πρώτος τόμος επικεντρώθηκε στα παιδιά που βρίσκονται στο κέντρο συγκρούσεων στην Αφρική. Η γραμματεία του δικτύου αναλύει τις εκθέσεις του συμβεβλημένου κράτους που υποβάλλονται στην επιτροπή των ΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού και τις συμπληρωματικές πληροφορίες που παρέχουν ΜΚΟ.

⁷⁵ B7-7040, Πρόγραμμα αριθ. 97/247 Defence for Children International 'Διεθνές δίκτυο για τη νεανική δικαιοσύνη'

Από πλευράς τεχνικής βοήθειας, το δίκτυο παρέσχε υποστήριξη για προγράμματα κατάρτισης ΜΚΟ και προσπάθειες εξεύρεσης χρηματοδότησης για την εκτέλεση των πρωτοβουλιών αυτών. Το δίκτυο συνεργάστηκε, επίσης, με διεθνείς, περιφερειακές διακρατικές οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένου του κέντρου των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, της UNICEF και της Δ/σης των ΗΕ για την πρόληψη του εγκλήματος και την ποινική δικαιοσύνη.

(γ) Εθνικές μειονότητες

• Ιστορικό

Το άρθρο 27 της σύμβασης των ΗΕ για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα προβλέπει ότι «οι μειονότητες δεν πρέπει να στερούνται του δικαιώματος, από κοινού με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας τους, να διατηρούν τον πολιτισμό τους, να ομολογούν και να ασκούν το θρησκευτικό τους πιστεύω, ή να χρησιμοποιούν τη γλώσσα τους». Στη διακήρυξη των ΗΕ για τις μειονότητες του 1992, προστέθηκε ειδική αναφορά στα πρόσωπα που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες. Η επιτροπή των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα υιοθέτησε το 1994 ένα Γενικό Σχόλιο, το οποίο κατέστησε σαφές ότι απαιτείται η λήψη θετικών μέτρων προστασίας κατά της άρνησης ή παραβίασης αυτού του δικαιώματος.⁷⁶ Η σύμβαση πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων και η ευρωπαϊκή χάρτα για τις περιφερειακές και μειονοτικές γλώσσες, συνιστούν επίσης σημαντική συνεισφορά στα διεθνή πρότυπα στον τομέα αυτό. Ο ΟΣΣΕ βρίσκεται, επίσης, στην πρώτη γραμμή των ισχυόντων προτύπων για την προστασία των μειονοτήτων. Ο διορισμός Υπατου Αρμοστή του ΟΣΣΕ για τις εθνικές μειονότητες κατέδειξε τη σπουδαιότητα που έχει το θέμα αυτού ως μέρος της διεθνούς ατζέντας για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στην 55η σύνοδο της επιτροπής των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η Αυστρία έφερε προς ψήφιση ψήφισμα για τα δικαιώματα των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες, το οποίο υποστηρίχθηκε και από τα υπόλοιπα κοινοτικά μέλη της επιτροπής.⁷⁷ Εκφράζει ανησυχία για το «διωγμό ή περιθωριοποίηση των μειονοτήτων» και τις τραγικές συνέπειες της αυξανόμενης συχνότητας και σοβαρότητας των συγκρούσεων των σχετικών με τις μειονότητες σε πολλές χώρες.

Τα κριτήρια της Κοπεγχάγης, που υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο το 1993, απαιτούν από τις υποψήφιες για ένταξη στην ΕΕ χώρες «να σέβονται και να προστατεύουν τις μειονότητες», ενώ κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν την παροχή κοινοτικής υποστήριξης σε μειονότητες και εθνοτικές ομάδες.⁷⁸ Η Επιτροπή, στην ανακοίνωσή της του Ιουνίου του 1999 για την «αντιμετώπιση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και του αντισημιτισμού στις υποψήφιες χώρες», τονίζει την προτεραιότητα που αποδίδει στην προστασία των μειονοτήτων.⁷⁹ Το Κοινοβούλιο έχει εκφραστεί και αυτό επί του θέματος, καλώντας σε «ένταση των διεθνών προσπαθειών για να δοθεί ένα τέλος στις σοβαρές διακρίσεις κατά θρησκευτικών, εθνικών, γλωσσικών ή εθνοτικών μειονοτήτων».⁸⁰ Το Κοινοβούλιο έχει κάνει, επίσης, ειδική αναφορά στην ανωτέρω ανακοίνωση της Επιτροπής για το ρατσισμό στις υποψήφιες χώρες, καθώς και για την αντιμετώπιση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στην ίδια την ΕΕ.⁸¹

⁷⁶ Γενικό Σχόλιο 23 για το άρθρο 27 της σύμβασης, CCPR/C/21/Rev.1/Add.5, της 26 Απριλίου 1994

⁷⁷ Επιτροπή των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ψήφισμα 1999/48 'Δικαιώματα των ατόμων που ανήκουν σε εθνικές, εθνοτικές, θρησκευτικές και γλωσσικές μειονότητες'

⁷⁸ Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 975/1999, άρθρο 2.1 (δ)

⁷⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής για την αντιμετώπιση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και του αντισημιτισμού στις υποψήφιες χώρες COM (1999) 256 τελικό της 26 Μαΐου 1999

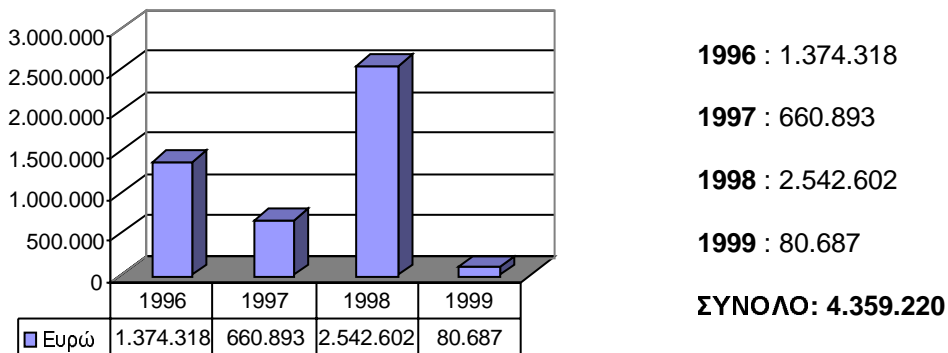
⁸⁰ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου A4-0410/98

⁸¹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου A5-0055/2000 και 5-049/2000

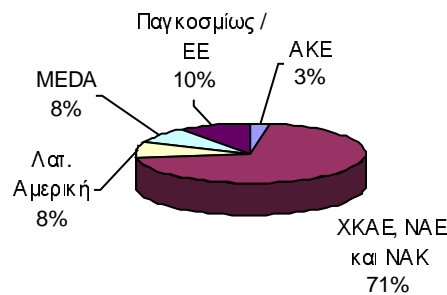
- **Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι**

Στα προγράμματα που υποστηρίχθηκαν από την Επιτροπή περιλαμβάνονταν η παροχή εκπαίδευσης και τεχνικών υπηρεσιών για πρόσωπα που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των Roma, προγράμματα διατήρησης της κουλτούρας, προγράμματα κατάρτισης δικαστών και στελεχών της τοπικής αυτοδιοίκησης, πρωτοβουλίες συμφιλίωσης μεταξύ κοινοτήτων και προγράμματα δόμησης ικανοτήτων για ενώσεις μειονοτικών κοινοτήτων. Στις οργανώσεις-εταίρους περιλαμβάνονταν αναγνωρισμένες οργανώσεις για τα δικαιώματα των μειονοτήτων, φόρα κοινοτήτων και κέντρα τεκμηρίωσης.

- **Διάθεση κονδυλίων**

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Μειονότητες στην Εσθονία και τη Λετονία**

Η θέση της πολυάριθμης ρωσικής μειονότητας στη Λετονία και την Εσθονία, οι οποίες είναι και οι δύο υποψήφιες χώρες προς ένταξη στην ΕΕ, αποτέλεσε πεδίο αντιπαράθεσης από την απαρχή ήδη της διάσπασης της Σοβιετικής Ένωσης. Τα προβλήματα των δικαιωμάτων της μειονότητας και των πολιτιστικών διαφορών περιπλέκονται από διαμάχες σχετικά με τα πολιτικά δικαιώματα, καθώς πολλοί Ρώσοι στις Βαλτικές Χώρες δεν απέκτησαν αυτόματα την υπηκοότητα.

Άσκηση πίεσης για την υιοθέτηση μιας πιο ανοικτής κρατικής πολιτικής και για το σεβασμό των μειονοτήτων

Ακτιβιστές από το Λετονικό Κέντρο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Εθνοτικών Μελετών, την Ένωση Ηνωμένων Εθνών της Λετονίας, το Εσθονικό Ινστιτούτο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, το Παρατηρητήριο του Πολίτη στην Αγ. Πετρούπολη και τη Διεθνή Ομοσπονδία του Ελσίνκι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα αντήλλαξαν

πληροφορίες και ξεκίνησαν διάλογο, σε μια προσπάθεια για την ανεύρεση κοινών λύσεων στα προβλήματα αυτά, με βάση τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το Λετονικό Κέντρο αποτελεί σεβαστή πηγή πληροφοριών και αναλύσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις εθνοτικές σχέσεις, καθώς και ένθερμο υπερασπιστή των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και του διεθνοτικού διαλόγου. Οι οργανώσεις-εταίροι έχουν μεγάλη εμπειρία και, από κοινού, απέτελεσαν μια εντυπωσιακή δεξαμενή ειδικής γνώσης.

Η Επιτροπή υποστήριξε την πρωτοβουλία «Ολοκλήρωση μέσω της συμφιλίωσης: πρόγραμμα συνεργασίας μεταξύ Βαλτικών Χωρών- Ρωσίας – Σκανδιναβίας», διαθέτοντας 83.642 ευρώ το 1997.⁸² Στόχοι του προγράμματος ήταν η προώθηση της κατανόησης των εθνοτικών θεμάτων σε ένα ευρύ κοινό και η άσκηση πίεσης για την υιοθέτηση μιας πιο ανοικτής κρατικής πολιτικής και το σεβασμό των μειονοτήτων σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει έρευνα για τη θέση των μειονοτήτων και των μη εχόντων την ιδιότητα του πολίτη, καθώς και μια σειρά συναντήσεων ομάδων εργασίας με τελική κατάληξη την οργάνωση σεμιναρίων εκτός των μεγάλων πόλεων. Επελέγησαν επαρχιακές πόλεις στην Εσθονία και τη Λετονία με μεγάλες ρωσόφωνες κοινότητες. Στις υπόλοιπες δραστηριότητες περιλαμβάνονταν η κατάρτιση κατευθυντήριων γραμμών πολιτικής σε θέματα νομοθεσίας για την υπηκοότητα, γλωσσικής πολιτικής, εκπαίδευσης και αστικών δικαιωμάτων των μειονοτήτων, για την κεντρική και τις τοπικές διοικήσεις και διεθνείς οργανώσεις. Το πρόγραμμα προώθησε κανάλια επικοινωνίας μεταξύ κυβερνήσεων και ΜΚΟ και έθεσε τα θεμέλια για την αύξηση της συνεργασίας σε όλη την περιοχή.

(δ) Ιθαγενείς πληθυσμοί

• Ιστορικό

Παρά τις ομοιότητες μεταξύ των δύο κατηγοριών, των εθνοτικών μειονοτήτων και των ιθαγενών πληθυσμών, οι ιθαγενείς πληθυσμοί δεν καλύπτονται από το άρθρο 27 της ICCPR. Η σύμβαση ILO αριθ. 169 σχετικά με τους ιθαγενείς πληθυσμούς και τους πληθυσμούς που ανήκουν σε φυλές, που υιοθετήθηκε το 1991, είναι μια νομικώς δεσμευτική πράξη που επιβάλλει τη διενέργεια διαπραγματεύσεων από τις κυβερνήσεις σε θέματα που άπτονται των ιθαγενών πληθυσμών. Το 1994, η επιτροπή των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα σύστησε ομάδα εργασίας με ανοικτό χρόνο εργασιών με σκοπό την επεξεργασία σχεδίου διακήρυξης των ΗΕ για τα δικαιώματα των ιθαγενών πληθυσμών. Το Κοινοβούλιο έκανε έκκληση για «μεγαλύτερη αναγνώριση και προστασία...ιδιαίτερα όσον αφορά τα δικαιώματα των ιθαγενών πληθυσμών.»⁸³ Το Νοέμβριο του 1998, υιοθετήθηκε ψήφισμα του Συμβουλίου για τους ιθαγενείς πληθυσμούς, το οποίο υπογράμμισε ότι η συνεργασία με τους ιθαγενείς πληθυσμούς είναι «ουσιώδες στοιχείο στα πλαίσια των στόχων της εξάλειψης της

⁸² PHARE D. and TACIS D. Πρόγραμμα αριθ. 97-0323P & 97-0244T, Λετονικό Κέντρο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και Εθνοτικές Μελέτες "Ολοκλήρωση μέσω της επανασυμφιλίωσης: ένα πρόγραμμα συνεργασίας Βαλτικών Χωρών-Ρωσίας-Σκανδιναβίας"

⁸³ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου A4-0410/98, παρ. 23

φτώχειας...το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ανάπτυξη της δημοκρατίας». ⁸⁴ Το Συμβούλιο αναγνώρισε τη σημασία που αποδίδουν οι ιθαγενείς πληθυσμοί στην επιβεβαίωση της «αυτο-ανάπτυξης» τους, τη διαμόρφωση δικής τους κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης και δικής τους πολιτιστικής ταυτότητας, ενώ τόνισε ιδιαίτερα ότι οι ιθαγενείς πληθυσμοί έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν τους δικούς τους αναπτυξιακούς δρόμους. Κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν την παροχή κοινοτικής υποστήριξης στους ιθαγενείς πληθυσμούς. ⁸⁵

Το 1998, η Επιτροπή υιοθέτησε κείμενο εργασίας το οποίο περιέγραφε ένα γενικό πλαίσιο πολιτικής υποστήριξης των ιθαγενών πληθυσμών. ⁸⁶ Καθόριζε πεδία προτεραιότητας όπως παροχή συνδρομής σε εθνικές προσπάθειες αναγνώρισης των δικαιωμάτων ιθαγενών πληθυσμών, κατάρτιση και εκπαίδευση, δόμηση ικανοτήτων, ανάπτυξη μακροπρόθεσμων οικονομικών στρατηγικών και ενθάρρυνση της συμμετοχής ιθαγενών πληθυσμών σε διεθνείς διαπραγματεύσεις. Ταυτόχρονα, έγιναν πολυάριθμες συζητήσεις και επαφές με διάφορους παράγοντες του ιθαγενούς κόσμου, ενώ οι προτάσεις και συστάσεις τους ελήφθησαν υπόψη για τη μεγιστοποίηση του τελικού αποτελέσματος των παρεμβάσεων της Κοινότητας.

Οι ανωτέρω ενέργειες ενσωματώθηκαν στις κατευθυντήριες γραμμές επιλογής προγραμμάτων δράσης, οι οποίες δίνουν προτεραιότητα σε έργα που ενισχύουν τη δόμηση ικανοτήτων, έτσι ώστε να αναπτυχθούν μέθοδοι που να κάνουν να ακούγεται η φωνή των ενώσεων των ιθαγενών πληθυσμών και να τους καθιστούν εταίρους στην όλη αναπτυξιακή πορεία. Οι κατευθυντήριες γραμμές στοχεύουν, επίσης, στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ ομάδων ιθαγενούς πληθυσμού, αναπτυξιακών φορέων και της Επιτροπής, και στην αποτελεσματική υλοποίηση «μικροέργων», τα οποία είναι από μόνα τους ιδιαίτερος χρήσιμα εργαλεία επικοινωνίας και ενημέρωσης του κοινού.

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Στις δραστηριότητες περιλαμβάνονταν η ενίσχυση της επάρκειας των οργανώσεων των ιθαγενών πληθυσμών, π.χ. της Διεθνούς Συμμαχίας των Ιθαγενών-Φυλετικών Πληθυσμών των Τροπικών Δασών, μιας πλατφόρμας οργανώσεων που καλύπτει 49 χώρες και εδρεύει στο Λονδίνο. Συντονίστηκαν, επίσης, έργα από την έμπειρη ΜΚΟ IWGIA, η οποία αναλαμβάνει μικροέργα με οργανώσεις ιθαγενών πληθυσμών. Η έμπειρη οργάνωση ιθαγενών πληθυσμών, το Συμβούλιο Σαάμι, πραγματοποίησε περιφερειακές μελέτες, τη διαχείριση των οποίων είχαν ιθαγενείς εμπειρογνώμονες, με στόχο τη διάχυση πληροφοριών και συστάσεων επιτόπου και σε χορηγούς, υπό το πνεύμα του ψηφίσματος του Συμβουλίου το οποίο υπογράμμισε το «δικαίωμα επιλογής των δικών τους αναπτυξιακών δρόμων».

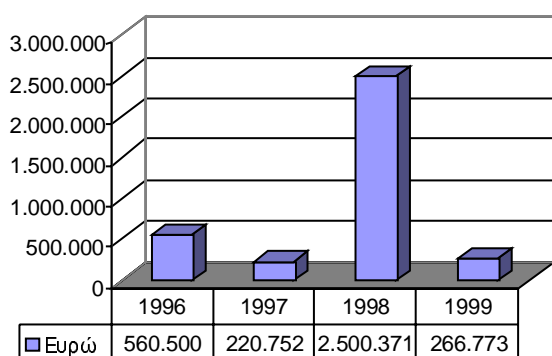
Υποστηρίχθηκαν, επίσης, προγράμματα κατάρτισης αντιπροσώπων των ιθαγενών κοινοτήτων για τις διεθνείς εξελίξεις στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της πολιτικής για τους ιθαγενείς πληθυσμούς. Κρίθηκε σημαντικό να προωθηθεί ο συντονισμός μεταξύ των μεγάλων ΜΚΟ και των οργανώσεων ιθαγενών πληθυσμών που υποστηρίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ώστε να διασφαλιστεί το άριστο δυνατό αποτέλεσμα για τους ιθαγενείς πληθυσμούς και την κοινοτική χρηματοδότηση. Οι οργανώσεις-εταίροι περιέλαβαν, επίσης, κέντρα έρευνας και πόρους για τις ιθαγενείς κοινότητες, καθώς και τεκμηρίωση και διάχυση πληροφοριών όπως τα έργα που χρηματοδοτήθηκαν μέσω δύο ευρωπαϊκών ΜΚΟ, της FERN και του ιδρύματος Rainforest.

⁸⁴ Ψήφισμα του Συμβουλίου της 30 Νοεμβρίου 1998

⁸⁵ Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 975/1999, άρθρο 2.1 (δ)

⁸⁶ Κείμενο εργασίας της Επιτροπής του Μαΐου του 1998 για την υποστήριξη ιθαγενών πληθυσμών στην αναπτυξιακή συνεργασία της Κοινότητας και των κρατών μελών, SEC (98) 773 τελικό

- Διάθεση κονδυλίων

1996 : 560.500

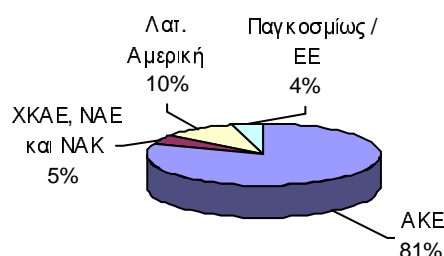
1997 : 220.752

1998 : 2.500.371

1999 : 266.773

ΣΥΝΟΛΟ: 3.548.396

- Περιφερειακή κατανομή

- Παράδειγμα: L'auraveti, ένα κέντρο πληροφοριών για τους ιθαγενείς

Η οργάνωση Severnye Prostory, η οποία εδρεύει στη Μόσχα, έλαβε 180.752 ευρώ από την Επιτροπή το 1997 για ένα καινοτόμο έργο βελτίωσης της κατάστασης των ιθαγενών πληθυσμών στη Ρωσία.⁸⁷ Η πρωτοβουλία κατήρτισε 48 άτομα από ιθαγενείς κοινότητες σχετικά με τον τρόπο χρήσης των διεθνών νομικών πράξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με σκοπό τη μεταφορά των δεξιοτήτων αυτών στα μέλη των κοινοτήτων τους.

Κατάρτιση ιθαγενών κοινοτήτων για τον τρόπο χρήσης των διεθνών νομικών πράξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η κατάρτιση περιέλαβε άτομα από έξι περιοχές της Ρωσίας με τη συνεργασία του Κέντρου Πληροφοριών για τους Ιθαγενείς Πληθυσμούς της Μόσχας. Το κέντρο δημιούργησε τράπεζα δεδομένων με στοιχεία ειδικών από τη διεθνή κοινότητα σε θέματα δικαίου, χρηματοδότησης, διαχείρισης, υγειονομικής περίθαλψης,

που προσφέρουν τη συνδρομή τους σε ιθαγενείς κοινότητες. Δημιουργήθηκε, επίσης, νομική βάση δεδομένων με νομικά κείμενα σχετικά με θέματα των ιθαγενών πληθυσμών. Στις υπόλοιπες δραστηριότητες περιλαμβάνονταν δύο σεμινάρια για κοινοβουλευτικά στελέχη, υπαλλήλους του Ρωσικού Υπουργείου Εθνοτήτων, φορείς ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τα μέσα ενημέρωσης. Στόχοι των εκδηλώσεων αυτών ήταν να καταδειχθεί η ανάγκη ενεργού συμμετοχής των ιθαγενών κοινοτήτων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, να ενημερωθούν

⁸⁷ TACIS D. Πρόγραμμα αριθ. 98-4008, Severnye Prostory 'L'auraveti: κέντρο πληροφοριών για τους ιθαγενείς πληθυσμούς'

αυτές για τις ισχύουσες νομικές πράξεις, να γίνει μια συζήτηση για τα διεθνή συμβάντα που έχουν σχέση με τα δικαιώματα των ιθαγενών και να οργανωθεί η μελλοντική συνεργασία.

(ε) Πρόσφυγες και εκτοπισμένα άτομα

• Ιστορικό

Το άρθρο 14 της Παγκόσμιας Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα αναφέρει ότι «κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να ζητήσει και να λάβει άσυλο σε άλλες χώρες για την αποφυγή διωγμών». Η θεμελιώδης αυτή αρχή συμπληρώθηκε με τη σύμβαση του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων και τη σύμβαση του 1954 σχετικά με το καθεστώς των ατόμων χωρίς πατρίδα, με σκοπό τη δημιουργία μιας ασφαλιστικής δικλείδας για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων.

Η 55^η σύνοδος της επιτροπής των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, σε ψήφισμά της που υποβλήθηκε από την Αυστρία, εξέφρασε τη βαθιά της ανησυχία για τους «ανησυχητικά υψηλούς αριθμούς εκτοπισμένων ατόμων σε όλο τον κόσμο με ανεπαρκή προστασία και βοήθεια».⁸⁸ Το Κοινοβούλιο έχει χαρακτηρίσει το θέμα των προσφύγων και των ατόμων που ζητούν άσυλο ως ζήτημα γενικότερης σπουδαιότητας στα πλαίσια της πολιτικής της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.⁸⁹ Εκτιμάται ότι στον κόσμο σήμερα υπάρχουν 25 εκατ. πρόσφυγες, συμπεριλαμβανομένων και των εσωτερικώς εκτοπισμένων, πολλοί από τους οποίους ζουν υπό άθλιες συνθήκες. Στην ετήσια έκθεση του Κοινοβουλίου, προβάλλεται ιδιαίτερα η δυσχερής κατάσταση των γυναικών και παιδιών προσφύγων, που είναι, συχνά, τα πρώτα θύματα σε πολλές κοινότητες προσφύγων. Ένα συχνά αναφερόμενο φαινόμενο είναι η σεξουαλική βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών που είναι σε στρατόπεδα προσφύγων, ενώ τα παιδιά αποτελούν το 52% του παγκόσμιου πληθυσμού προσφύγων. Το ζήτημα αυτό επιβεβαιώνεται ως θέμα προτεραιότητας και από το Συμβούλιο μέσω των κανονισμών του, οι οποίοι αναφέρουν ότι οι κοινοτικές δραστηριότητες θα πρέπει να επικεντρώνονται, μεταξύ άλλων, και στους πρόσφυγες.⁹⁰

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

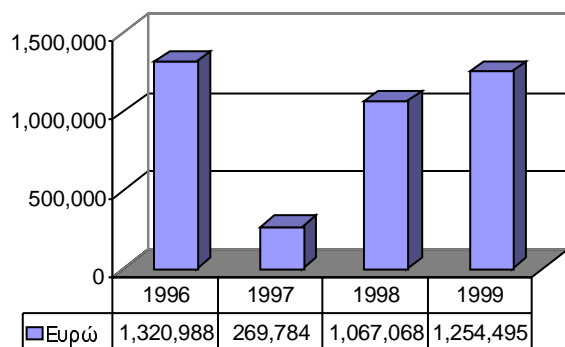
Η σε παγκόσμια κλίμακα συνδρομή προς τους πρόσφυγες, τους εκτοπισμένους και σε εκείνους που ζητούν άσυλο επικεντρώνεται στην προάσπιση των νομικών τους δικαιωμάτων και στην παροχή ιατρικής αγωγής και ψυχολογικής υποστήριξης, καθώς συχνά, τα άτομα αυτά, καθίστανται θύματα και καταχρηστικών ενεργειών. Υποστηρίζονται, επίσης, προγράμματα για την επιστροφή ή επανένταξη των προσφύγων, για αποστολές παρακολούθησης και εντοπισμού συμβάντων, καθώς και για την έκδοση εγχειριδίων για οργανώσεις προσφύγων. Στις εμπλεκόμενες οργανώσεις περιλαμβάνονται περιφερειακές ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμβούλια προσφύγων και ομάδες υποστήριξης των θυμάτων φαινομένων βίας.

⁸⁸ Επιτροπή των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα 55^η σύνοδος Ψήφισμα 1999/47. 'Εσωτερικώς εκτοπισμένα άτομα'

⁸⁹ Ετήσια έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα 1999 at 31

⁹⁰ Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 975/1999, σ. 14

- Διάθεση κονδυλίων

1996 : 1.320.988

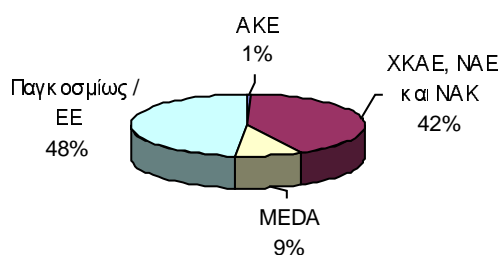
1997 : 269.784

1998 : 1.067.068

1999 : 1.254.495

ΣΥΝΟΛΟ: 3.912.335

- Περιφερειακή κατανομή

- Παράδειγμα: Εκτοπισμένες γυναίκες και παιδιά στην Τούζλα της Βοσνίας

Το 1999, η Επιτροπή διέθεσε 1.030.000 ευρώ στην HMD International (Humanitarian Medical and Development Aid) για ένα πρόγραμμα παροχής ψυχολογικής συμβουλευτικής και ιατρικής συνδρομής σε εσωτερικώς εκτοπισμένες γυναίκες και παιδιά στο καντόνι της Τούζλα, στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.⁹¹

Παρακολούθηση και βελτίωση της υγείας εκτοπισμένων προσώπων και προσφύγων

Στους στόχους αυτού του προγράμματος περιλαμβάνονταν η παρακολούθηση και βελτίωση της ψυχολογικής κατάστασης και υγείας εκτοπισμένων ατόμων και προσφύγων, με προαγωγή της κοινωνικής αμφίδρομης δράσης απομονωμένων ατόμων και με

επικέντρωση στην πλέον περιθωριοποιημένη ομάδα. Η HMD συνεργάζεται με την οργάνωση των Γιατρών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στην παροχή θεραπευτικής αγωγής στην ομάδα στόχο των ψυχικώς τραυματισμένων και βιασμένων γυναικών και σε εκείνες που πάσχουν από ψυχικά τραύματα μετά την αναγνώριση εκταφέντων σωμάτων. Το πρόγραμμα στοχεύει στην ανάπτυξη τεχνικών και προγραμμάτων κατάρτισης για την αντιμετώπιση αυτών των αναγκών. Μέσω του κέντρου γυναικών της HMD στην Τούζλα, πραγματοποιούνται ιατρικές εξετάσεις και παρέχονται συμβουλές σε τακτική βάση. Επιπλέον, δύο μετακινούμενες ομάδες αποτελούμενες από ένα γιατρό και κοινωνικούς λειτουργούς προσφέρουν υπηρεσίες σε

⁹¹ B7-704, Πρόγραμμα αριθ.99/0015 HMD International 'Ιατρική αρωγή και ψυχολογικές υπηρεσίες σε εκτοπισμένες γυναίκες και παιδιά στην Τούζλα της Βοσνίας'

απομακρυσμένες και απρόσιτες κοινότητες σε όλο το καντόνι. Παρέχεται υποστήριξη σε οικογένειες που εμπλέκονται στη διαδικασία της αναγνώρισης αγνοουμένων συγγενών, από την πρώτη στιγμή της διαδικασίας μέχρι και μετά την ταφή. Καταρτίζονται, επίσης, λειτουργοί για την αναγνώριση και παροχή συμβουλών σε θύματα βιασμού και βασανιστηρίων.

Παρέχεται, επίσης, συνδρομή σε οικογένειες με μέλη που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας και ανικανότητας. Υπάρχει ψυχίατρος που ασχολείται με μια ευρεία σειρά ψυχικών ασθενειών, παρέχοντας ατομικές συμβουλές και, όπου απαιτείται, φαρμακευτική αγωγή και, σε συνδυασμό με κοινωνικούς λειτουργούς, προωθώντας ένα κλίμα καλύτερης κατανόησης και ανεκτικότητας έναντι των ψυχικώς ασθενών ατόμων στα πλαίσια της οικογένειας και της ευρύτερης κοινότητας. Ειδικός δάσκαλος ασχολείται, παράλληλα με ένα φυσιοθεραπευτή, με παιδιά με ειδικές ανάγκες και τις οικογένειές τους. Ο ρόλος τους συνίσταται στο να προβαίνουν σε μια αρχική εκτίμηση για κάθε παιδί και να αναπτύσσουν ένα πρόγραμμα φροντίδας προσαρμοσμένο στις ατομικές τους ανάγκες. Συμβάλλουν, επίσης, στην ανάπτυξη ικανοτήτων από μέρους των γονέων για να αντεπεξέλθουν στο πρόβλημα της ανικανότητας του παιδιού τους και στην καταπολέμηση του στίγματος, από το οποίο υποφέρουν συχνά τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τα άτομα με μαθησιακά προβλήματα.

Μια πρόσθετη παροχή του προγράμματος είναι η ενδυνάμωση της ικανότητας των τοπικών ενώσεων και οργανώσεων στην προσφορά υποστήριξης σε εκτοπισμένα άτομα και πρόσφυγες και η διάθεση μεγαλύτερου αριθμού υψηλής εξειδίκευσης συμβούλων και ιατρικού προσωπικού στην περιοχή αυτή.

(στ) Κρατούμενοι

• Ιστορικό

Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, οι συνθήκες σε πολλές φυλακές είναι τόσο ελλιπείς, ώστε να συνιστούν σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση και, κατά συνέπεια, παραβίαση του άρθρου 7 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Αστικά και Πολιτικά δικαιώματα. Συγκεκριμένες ανεπάρκειες μπορούν, επίσης, να καταγραφούν και στα πλαίσια των λεπτομερέστερων διατάξεων των Πρότυπων Ελάχιστων Κανόνων των ΗΕ για τη Μεταχείριση των Κρατουμένων αφού, αν και οι κανόνες αυτοί είναι ενσωματωμένοι στην περί σφραγιστικών ιδρυμάτων νομοθεσία πολλών χωρών, «λίγα μόνο σφραγιστικά συστήματα τηρούν στην πράξη το σύνολο των διατάξεών τους».⁹²

Το Κοινοβούλιο έχει εκφράσει τη «βαθεία του οδύνη για τη συνεχιζόμενη χρήση, στις περισσότερες χώρες του κόσμου, ακόμη δε και σε δημοκρατίες, κατακριτέων πρακτικών όπως...βασανιστήρια και απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση σε φυλακές»⁹³ και έχει κάνει έκκληση να δοθεί ειδική προσοχή σε ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες κρατουμένων. Το Κοινοβούλιο τονίζει την κοινωνική σφραγιστική αποστολή των φυλακών αυτό το οποίο επιδιώκεται είναι η «ανθρώπινη και κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων».⁹⁴

Η ΕΕ υποστηρίζει εν εξελίξει προσπάθειες για την υιοθέτηση σχεδίου προαιρετικού πρωτοκόλλου στη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων, το οποίο θα παρέχει δυνατότητα πρόσβασης σε φορείς παρακολούθησης σε χώρους κράτησης ατόμων. Η επιτροπή για την

⁹² Παρατηρητήριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Παγκόσμια έκθεση 2000 (Νοέμβριος 1998-Οκτώβριος 1999) στο 488

⁹³ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου A4-0400/96, σελ. J.

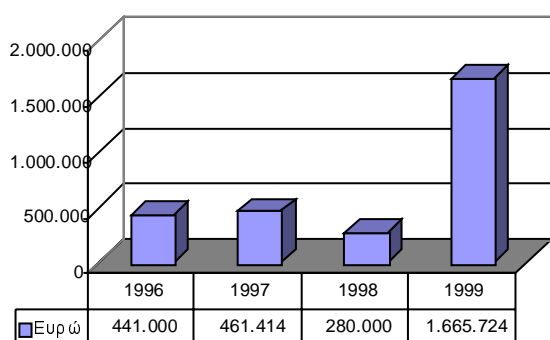
⁹⁴ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου A4-0468/98, παρ. 78.

πρόληψη των βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία έχει ευρεία δικαιοδοσία για την επιθεώρηση φυλακών και χώρων κράτησης σε όλη την Ευρώπη, εργάζεται αυτή τη στιγμή στην κατάρτιση προτύπων για τον τομέα αυτό. Κανονισμοί του Συμβουλίου χαρακτηρίζουν τους κρατούμενους ως ομάδα προτεραιότητας, στην οποία θα πρέπει να εστιαστεί η υποστήριξη της Κοινότητας.⁹⁵

- **Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι**

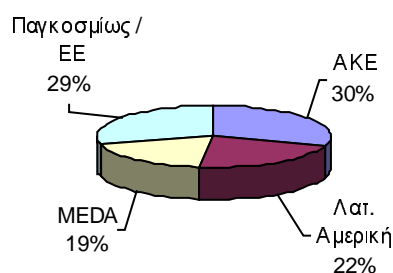
Σε όλο τον κόσμο, η Επιτροπή υποστήριξε την προστασία των κρατουμένων ανηλίκων και την κατάρτιση και διανομή εκθέσεων για τις συνθήκες φυλακίσεως. Παρασχέθηκε νομική συνδρομή σε κρατούμενους στην Ασία, ενώ στην Ευρώπη, τα προγράμματα επικεντρώθηκαν στην παρακολούθηση των φυλακών και στην κατάρτιση του προσωπικού τους. Στη Λατινική Αμερική, δόθηκε χρηματοδότηση για «μηχανισμούς συναγερμού» για κρατούμενους και ιατρική φροντίδα σε κρατούμενους που είχαν υποστεί κακομεταχείριση. Στην Αφρική υποστηρίχθηκαν εργαστήρια ανταλλαγής απόψεων και κύκλοι μαθημάτων κατάρτισης για τα δικαιώματα των φυλακισμένων. Στη Μέση Ανατολή, παρασχέθηκε συνδρομή σε ειδικές κατηγορίες κρατουμένων μέσω προγραμμάτων υπεράσπισης κρατουμένων που κρατούνταν χωρίς δίκη, ενώ στην Καραϊβική, η συνδρομή επικεντρώθηκε σε φυλακισμένους που ήταν καταδικασμένοι στην ποινή του θανάτου. Στους εταίρους υλοποίησης περιλαμβάνονταν οργανώσεις για μεταρρυθμίσεις του ποινικού συστήματος, εθνικά υπουργεία δικαιοσύνης και ιατρικές ομάδες για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- **Διάθεση κονδυλίων**

1996 : 441.000
1997 : 461.414
1998 : 280.000
1999 : 1.665.724
ΣΥΝΟΛΟ: 2.848.138

- **Περιφερειακή κατανομή**

⁹⁵ Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 975/1999, σελ. 14

- **Παράδειγμα: Φυλακισμένοι στην Αίγυπτο που κρατούνται χωρίς δίκη**

Το Κέντρο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για Συνδρομή στους Φυλακισμένους είναι μια εδρεύουσα στο Κάιρο ΜΚΟ, γενικός στόχος της οποίας είναι η βελτίωση του ποινικού συστήματος και των νόμων και κανονισμών που διέπουν τις φυλακές στην Αίγυπτο. Το κέντρο παρακολουθεί την κατάσταση στις φυλακές, αναλαμβάνει νομικές υποθέσεις για λογαριασμό των κρατουμένων, δημοσιεύει εκθέσεις και οργανώνει σεμινάρια για τις συνθήκες στις φυλακές.

Παρακολούθηση των συνθηκών στις φυλακές και έρευνα παραβιάσεων των δικαιωμάτων των κρατουμένων

Το πρόγραμμα προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των κρατουμένων χρηματοδοτήθηκε από το Επιτροπή το 1998 με το ποσό των 160.000 ευρώ.⁹⁶ Στόχοι του είναι η βελτίωση των περί φυλακών νόμων και κανονισμών σύμφωνα με τους Πρότυπους Ελάχιστους Κανόνες των ΗΕ για τη Μεταχείριση των

Κρατουμένων και τη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων, η προώθηση της αποκατάστασης και επανένταξης των αποφυλακισμένων στην κοινωνία, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, του κοινωνικού περιβάλλοντος και υγείας των κρατουμένων, η προάσπιση των δικαιωμάτων των κρατουμένων και η παροχή σε αυτούς νομικής συνδρομής, καθώς και η προώθηση των συνειδητοποίησης των αρχών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μεταξύ του προσωπικού των φυλακών, καθώς και των φυλακισμένων. Το πρόγραμμα περιελάμβανε: παρακολούθηση των συνθηκών φυλακίσεως και έρευνα περιπτώσεων παραβιάσεων των δικαιωμάτων των κρατουμένων σε φυλακές ή αστυνομικά τμήματα μέσω επιτόπιων επιθεωρήσεων και ανάληψης νομικής δράσης για λογαριασμό θυμάτων τέτοιων παραβιάσεων, για εξουδετέρωση ή εναντίον της μη εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων που πρόβλεπαν την απελευθέρωση κρατουμένων. Το πρόγραμμα διέθετε δικηγόρους για την παρακολούθηση ανακρίσεων κρατουμένων, σε υποθέσεις, ιδιαίτερα, σχετικές με την ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης. Οργανώθηκαν σεμινάρια και συνέδρια για τα δικαιώματα των κρατουμένων με συμμετοχή κορυφαίων πανεπιστημιακών και ποινικολόγων, ενώ εκδίδονταν περιοδικές εκθέσεις για τις συνθήκες στις φυλακές και για νομικές υποθέσεις, καθώς και εκπαιδευτικά φυλλάδια για το ευρύ κοινό. Το κέντρο ιδρύθηκε το 1997 από μέλη της Λαϊκής Συνέλευσης, δικηγόρους, πανεπιστημιακούς, ψυχιάτρους και ακτιβιστές υπέρμαχους των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χρηματοδοτείται δε επίσης και από την канаδική κυβέρνηση.

(ζ) Θύματα βασανιστηρίων

- **Ιστορικό**

Τα βασανιστήρια απαγορεύονται από το άρθρο 5 της Παγκόσμιας Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και από τη Σύμβαση των ΗΕ κατά των Βασανιστηρίων (CAT). Η απαγόρευση είναι απόλυτη: σε καμία απολύτως περίπτωση δεν επιτρέπεται η χρήση βασανιστηρίων. Το άρθρο 1 της CAT ορίζει τα βασανιστήρια ως «οιαδήποτε πράξη με την οποία προκαλείται σκοπίμως σε ένα πρόσωπο σοβαρός πόνος ή ταλαιπωρία, σωματική ή ψυχική». Η Ευρώπη αποτελεί σταθερό παράγοντα στην πρόληψη των βασανιστηρίων. Η σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά των βασανιστηρίων προβλέπει μια επιτροπή, η

⁹⁶ B7-705, Πρόγραμμα αριθ. 98Mas24, Κέντρο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για Συνδρομή στους Φυλακισμένους "Πρόγραμμα προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων φυλακισμένων στην Αίγυπτο που κρατούνται χωρίς δίκη"

οποία μπορεί να διεξάγει επιτόπιους ελέγχους σε οποιοδήποτε τόπο κράτησης, χωρίς πρότερη άδεια των κρατών μελών. Τη στιγμή αυτή, βρίσκονται σε εξέλιξη στα ΗΕ συζητήσεις για τη δημιουργία ενός παρόμοιου μηχανισμού για την CAT, εξέλιξη την οποία υποστηρίζει η ΕΕ.

Η ΕΕ ανησυχεί ιδιαίτερα για τη συνεχιζόμενη ευρεία χρήση βασανιστηρίων και για τον πόνο και την ταλαιπωρία που προκαλείται στα θύματα. Στην 55η σύνοδο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ΕΕ επέστησε την προσοχή στο γεγονός ότι 73 κράτη μέλη των ΗΕ δεν είχαν προσχωρήσει στην CAT, ενώ μεταξύ αυτών που είχαν προσχωρήσει, διαπίστωνε με λύπη ότι ορισμένες κυβερνήσεις δεν είχαν απαντήσει σε αιτήματα του ειδικού εισηγητή των ΗΕ για πραγματοποίηση επισκέψεων.⁹⁷ Ομοίως, στην τρίτη επιτροπή της 54ης Γενικής Συνέλευσης, η ΕΕ αναγνώρισε ότι «και η ίδια δεν είναι απόλυτα απαλλαγμένη από περιπτώσεις κράτησης που παραβιάζουν τα διεθνή πρότυπα».⁹⁸

Το Κοινοβούλιο έχει δημιουργήσει μια ειδική γραμμή στον προϋπολογισμό, την B7-7070, για παροχή συνδρομής σε θύματα βασανιστηρίων και υποστήριξη της σωματικής, κοινωνικής και ψυχολογικής τους αποκατάστασης ενώ, στην ετήσια έκθεση του Κοινοβουλίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα βασανιστήρια αναγνωρίζονται ως ζήτημα παγκόσμιας σημασίας. Το Κοινοβούλιο τονίζει ότι «τα θύματα των βασανιστηρίων είναι ιδιαίτερος ευάλωτος, αφού η πράξη εκτελείται από κρατικό φορέα και δεν έχουν καμμία κατ' ουσία ευκαιρία δικαστικής αποκατάστασης». Η αποκατάσταση των θυμάτων των βασανιστηρίων πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των διαδικασιών ειρήνευσης και εκδημοκρατισμού.⁹⁹ Κανονισμοί του Συμβουλίου αναφέρουν ρητά ότι η Κοινότητα θα πρέπει να αναλαμβάνει την υποστήριξη κέντρων αποκατάστασης θυμάτων βασανιστηρίων και οργανώσεων που προσφέρουν συγκεκριμένη βοήθεια σε θύματα κατάχρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή να βοηθά στην πρόληψη των βασανιστηρίων ή στην εξάλειψη αυτού του φαινομένου.¹⁰⁰ Η προσέγγιση της Επιτροπής ως προς τον τρόπο συνδρομής σε θύματα βασανιστηρίων είναι «να συνεργάζεται με εξειδικευμένους φορείς που βοηθούν τοπικούς φορείς κατά τη διάρκεια του προπαρασκευαστικού και του αρχικού σταδίου εκτέλεσης, τα οποία στάδια οδηγούν στην ανάληψη πρωτοβουλιών συνειδητοποίησης, έρευνας και τεκμηρίωσης».¹⁰¹

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Η Επιτροπή παρέσχε ουσιαστική υποστήριξη στη θεραπεία και φροντίδα θυμάτων βασανιστηρίων. Στην πράξη, είναι ο μεγαλύτερος παροχέας τέτοιας βοήθειας στον κόσμο. Στην Ευρώπη, δόθηκε έμφαση στην αποκατάσταση επιβιωσάντων θυμάτων πολέμου και βασανιστηρίων από την πρώην Γιουγκοσλαβία. Τα κονδύλια χρησιμοποιήθηκαν για τη θεραπεία και φροντίδα ειδικών κατηγοριών θυμάτων πολέμου: γυναίκες και παιδιά, πρόσφυγες και άτομα που ζητούσαν άσυλο, καθώς και θύματα σεξουαλικής βίας, συμπεριλαμβανομένων και ειδικών προγραμμάτων για άνδρες θύματα. Ορισμένες ακόμη δραστηριότητες στην Ευρώπη συνίσταντο στην έρευνα και ανάπτυξη νέων μορφών θεραπείας, όπως η κατά περίπτωση μη προφορική και πολιτιστικά εξειδικευμένη ιατρικονομική αντιμετώπιση. Στην περιοχή της Μεσογείου, η βοήθεια εστιάστηκε στην αντιμετώπιση της κακομεταχείρισης φυλακισμένων και κρατουμένων, στην ενδυνάμωση ατόμων που επιβίωσαν από βασανιστήρια και στην ανάπτυξη του τομέα της ιατροδικαστικής.

⁹⁷ Επιτροπή των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα 55^η σύνοδος, Διακήρυξη της ΕΕ για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα, Απρίλιος 1999

⁹⁸ Γενική Συνέλευση των ΗΕ 54^η σύνοδος της 3ης επιτροπής, Διακήρυξη της ΕΕ για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα, Νοέμβριος 1999

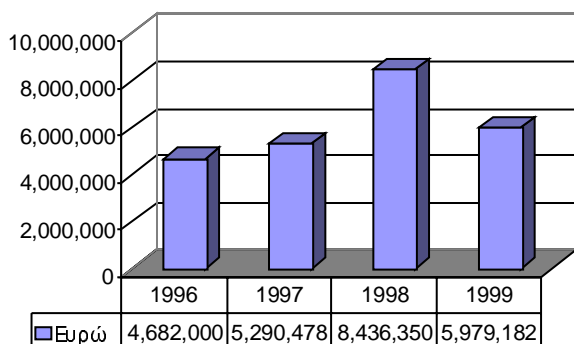
⁹⁹ αυτόθι, στο 32

¹⁰⁰ Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 975, άρθρο 2.1 (f)

¹⁰¹ COM (95) 567 τελικό, αυτόθι.

Στην περιοχή ΑΚΕ, η δράση επικεντρώθηκε σε γυναίκες και παιδιά θύματα, με προγράμματα στα οποία περιλαμβάνονταν η μεταφορά θυμάτων από πολεμικές ζώνες. Δόθηκε, επίσης, έμφαση σε στρατηγικές πρόληψης. Στη Λατινική Αμερική, τα προγράμματα επικεντρώθηκαν στους εφήβους-θύματα, σε θύματα υποθαλάσσιας από το κράτος τρομοκρατίας και οργανωμένης πολιτικής βίας, καθώς και στην κατάρτιση ειδικών. Ένα βασικό θέμα στην Ασία ήταν η κατάρτιση ιατρών, δικηγόρων και άλλων επαγγελματιών, ενώ υποστηρίχθηκαν και κέντρα αποκατάστασης θυμάτων βασανιστηρίων.

- **Διάθεση κονδυλίων**

1996 : 4.682.000

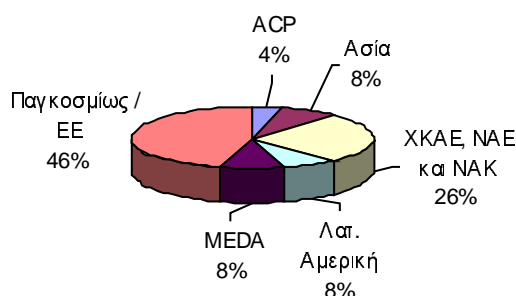
1997 : 5.290.478

1998 : 8.436.350

1999 : 5.979.182

ΣΥΝΟΛΟ: 24.388.010

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Κέντρα θεραπείας και αποκατάστασης στην Τουρκία**

Το 1998, λίγες μόλις μέρες μετά τα δημόσια εγκαίνια ενός πέμπτου κέντρου αποκατάστασης του Ιδρύματος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα της Τουρκίας (ΙΑΔΤ) στο Ντιγιαρμπαρκίρ, στα οποία εκπροσωπήθηκε και η αντιπροσωπεία της Επιτροπής, το κέντρο κλείστηκε από την αστυνομία. Το γεγονός αυτό ήταν μέρος ενός σχεδίου παρενόχλησης και εκφοβισμού του προσωπικού και ασθενών των κέντρων αυτών. Μεταξύ 1996 και 1998, το ΙΑΔΤ χρηματοδοτήθηκε με 630.000 ευρώ για τα κέντρα του αποκατάστασης θυμάτων βασανιστηρίων.¹⁰² Το ΙΑΔΤ χρηματοδοτείται από την Επιτροπή από το 1994, ενώ έχει την πλήρη υποστήριξη της αντιπροσωπείας της ΕΚ στην Άγκυρα.

¹⁰² B7-7070, Πρόγραμμα αριθ. 96/149 & B7-7040, Πρόγραμμα αριθ. 98/002, Ίδρυμα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Τουρκίας 'Κέντρα θεραπείας και αποκατάστασης θυμάτων βασανιστηρίων'

Δωρεάν ιατρικές και ψυχολογικές υπηρεσίες σε θύματα βασανιστηρίων και στους συγγενείς τους

Τα κέντρα προσφέρουν δωρεάν ιατρικές και ψυχολογικές υπηρεσίες στα Άδανα, στην Άγκυρα, στο Ντιγιαρμπαρκίρ, στην Κωνσταντινούπολη και στη Σμύρνη σε θύματα βασανιστηρίων και στους συγγενείς τους, καταρτίζουν υγειονομικό προσωπικό στο θέμα των βασανιστηρίων και τις συνέπειές τους, διεξάγουν έρευνες

για τα προβλήματα θυμάτων που επιβίωσαν από βασανιστήρια, ενώ παρέχουν κοινωνική συνδρομή στους επιβιώσαντες και στις οικογένειές τους. Τα θύματα βασανιστηρίων που απευθύνονται στα κέντρα περνούν από συνέντευξη και ιατρικές εξετάσεις από την επαγγελματική ομάδα του κέντρου. Οι ιατρικονομικές εκθέσεις που συντάσσονται κατά το χρόνο αυτό χρησιμεύουν ως ακριβής καταγραφή της κατάχρησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ η ίδια η μαρτυρία αποτελεί από μόνη της ένα κρίσιμο πρώτο βήμα προς την αποκατάσταση. Οι αιτούντες υποβάλλουν αίτηση με δική τους πρωτοβουλία ή παραπέμπονται από ιατρικές ή δικηγορικές ενώσεις. Όσοι χρειάζονται περαιτέρω εξέταση παραπέμπονται σε ειδικούς που εργάζονται εκτός του ΙΑΔΤ. Όλες οι δαπάνες που αφορούν προβλήματα των αιτούντων που σχετίζονται με τα βασανιστήρια καλύπτονται από το Ίδρυμα.

Παρέχονται, επίσης, και οι ακόλουθες υπηρεσίες: ψυχοθεραπεία και παροχή συμβουλών, κλινική ψυχολογία, ειδική ιατρική φροντίδα σε όσους έχουν πέσει θύματα σεξουαλικών βασανιστηρίων ή βιασμού, ψυχιατρική φροντίδα και σωματική θεραπεία. Το ΙΑΔΤ προσφέρει σημαντική κατάρτιση σε επαγγελματίες υγειονομικούς. Προγράμματα στη Βόρειο Ιρλανδία, στη Γουατεμάλα, στο Ισραήλ και στην Παλαιστίνη στοχεύουν στη διεύρυνση των δεξιοτήτων ντόπιων ιατρών και στη βελτίωση της πρόσβασης σε υγειονομική φροντίδα για αποκατάσταση. Στη Στοκχόλμη, πραγματοποιήθηκε ένας διεθνής κύκλος μαθημάτων κατάρτισης με στόχο την κατάρτιση λειτουργών παροχής σχετικής φροντίδας. Το ΙΑΔΤ είναι το μοναδικό ίδρυμα που ασκεί έργο αποκατάστασης από βασανιστήρια στην Τουρκία, ενώ το έργο του αναγνωρίζεται από ειδικούς όπως το Διεθνές Συμβούλιο Αποκατάστασης (IRCT-Κοπεγχάγη) και ο Σουηδικός Ερυθρός Σταυρός με τον οποίο συνεργάζεται. Η οργάνωση υποστηρίζεται και από το εθελοντικό ταμείο των ΗΕ για τα θύματα των βασανιστηρίων, καθώς και από τη σουηδική επιτροπή υποστήριξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

1.4.2. Ομάδες προτεραιότητας για προστασία και ανάπτυξη συνειδητοποίησης

(α) Δημοσιογράφοι και επαγγελματικά στελέχη των μέσων ενημέρωσης

• Ιστορικό

Το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και τα μέσα ενημέρωσης προβλήθηκε στο μέρος 1.3.1. Οι δημοσιογράφοι και τα επαγγελματικά στελέχη των μέσων ενημέρωσης κατέχουν μοναδική θέση στην προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αξιών και βρίσκονται στην πρώτη γραμμή του αγώνα για την προστασία των δικαιωμάτων αυτών. Ως εκ τούτου, είναι συχνά ιδιαίτερα ευάλωτοι σε φαινόμενα κακομεταχείρισης και χρειάζονται προστασία. Το Κοινοβούλιο έχει δηλώσει σαφώς ότι, σε αρκετά κράτη, δημοσιογράφοι καταδικάζονται σε φυλάκιση από τις κυβερνήσεις ως ένα μέσο για να πετύχουν να σιωπήσουν.

Το 1999, τουλάχιστον 28 δημοσιογράφοι σκοτώθηκαν.¹⁰³ Το Κοινοβούλιο τόνισε, επίσης, τη σημασία της παροχής καλής πρόσβασης για τα μέσα ενημέρωσης στις νέες τεχνολογίες, όπως

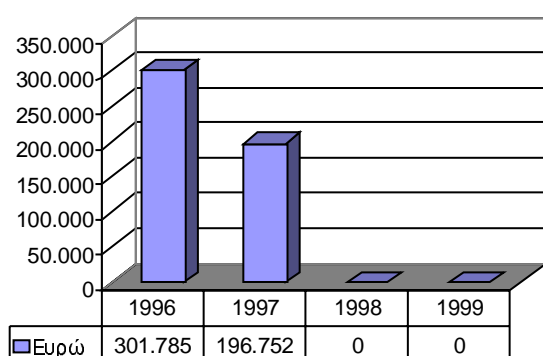
¹⁰³ Ετήσια έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα 1999, αυτόθι, στο 30

το Internet. Η Επιτροπή έχει τονίσει με έμφαση ότι οι δημοσιογράφοι είναι ομάδες-στόχοι με ιδιαίτερη σπουδαιότητα.¹⁰⁴

- **Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι**

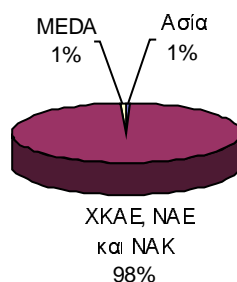
Ο διαχωρισμός μεταξύ δραστηριοτήτων υπέρ της ελευθερίας της έκφρασης και δραστηριοτήτων για την προστασία των δημοσιογράφων είναι κατά κάποιο τρόπο τεχνητός. Ωστόσο, στο μέρος αυτό έχουν περιληφθεί δράσεις οι οποίες αντιμετωπίζουν τους επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης ως άτομα. Στην περιοχή της Μεσογείου, αντιμετωπίστηκαν τα ιδιαίτερα προβλήματα των δημοσιογράφων στις πολεμικές ζώνες, ενώ στην Ευρώπη, δόθηκε προσοχή στην πρόσβαση των δημοσιογράφων στις νέες τεχνολογίες και στο ρόλο των δημοσιογραφικών ενώσεων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

- **Διάθεση κονδυλίων**

1996 : 301.785
 1997 : 196.752
 1998 : 0
 1999 : 0
ΣΥΝΟΛΟ: 498.537

- **Περιφερειακή κατανομή**

¹⁰⁴ COM (95) 567 τελικό, αυτόθι.

- **Παράδειγμα: Κατάρτιση των δημοσιογράφων στις νέες τεχνολογίες**

Η απόκτηση γνώσεων και τεχνικών για τις δημοκρατικές αρχές και το κράτος δικαίου

Η Ένωση για τη Δημοκρατία στα Βαλκάνια καταρτίζει δημοσιογράφους στις νέες τεχνολογίες και στο ρόλο των δημοσιογραφικών ενώσεων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Το πρόγραμμα αυτό υποστηρίχθηκε από την Επιτροπή το 1997 με το ποσό των 196.752 ευρώ.¹⁰⁵ Στόχος του ήταν η απόκτηση γνώσεων και τεχνικών για

τις δημοκρατικές αρχές και το κράτος δικαίου από τους επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης. Στόχευε στην παροχή μέσων διασφάλισης ενός υπεύθυνου ελεύθερου τύπου για τους δημοσιογράφους στα Βαλκάνια. Στις ειδικές δραστηριότητες περιλαμβάνονταν η κατάρτιση δημοσιογράφων από τη Ρουμανία, τη Μολδαβία, τη Βουλγαρία και τη FYROM στις σύγχρονες τεχνικές των μέσων μαζικής ενημέρωσης, η σύνταξη εκθέσεων και σεμινάρια σύγκρισης εμπειριών από ενώσεις ευρωπαίων δημοσιογράφων.

(β) Δικαστές, δικηγόροι και προσωπικό δικαστηρίων και φυλακών

- **Ιστορικό**

Η ενίσχυση του κράτους δικαίου αποτελεί ουσιώδες στοιχείο για την προώθηση του εκδημοκρατισμού και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε χώρες που βρίσκονται σε μεταβατική πορεία, απαιτείται η παροχή ειδικής βοήθειας σε επαγγελματίες νομικούς και σε ποινικούς δικαστές, όχι μόνο σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως αναφέρεται στο μέρος 1.2.2, αλλά και για την ενδυνάμωση των επαγγελματιών τους δεξιοτήτων. Κανονισμοί του Συμβουλίου προβλέπουν την παροχή υποστήριξης για ενίσχυση της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας και για τον εξανθρωπισμό των υπηρεσιών των φυλακών¹⁰⁶, ενώ η Επιτροπή έχει χαρακτηρίσει τους δικαστές και τους δικαστικούς εν γένει, ως ομάδες προτεραιότητας.¹⁰⁷

- **Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι**

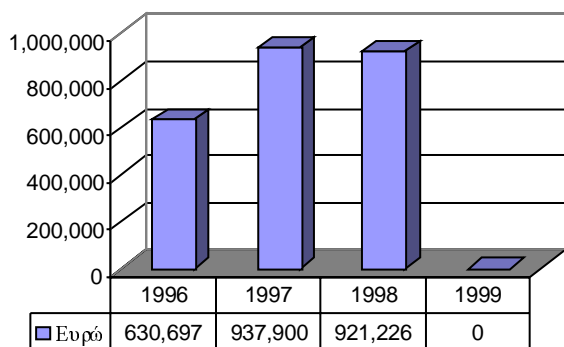
Τα προγράμματα υποστήριξης των επαγγελματιών του νομικού και ποινικού χώρου στην Ευρώπη επικεντρώθηκαν στις οργανωτικές δομές του νομικού επαγγέλματος, στην κατάρτιση δικαστών στις διαδικασίες παροχής ασύλου και σε προγράμματα παρακολούθησης της απονομής δικαιοσύνης. Στη Λατινική Αμερική, παρασχέθηκε κατάρτιση σε δικαστές, εισαγγελείς και συνηγόρους ποινικών δικαστηρίων, ενώ οργανώθηκαν περιφερειακοί κύκλοι μαθημάτων για την προαγωγή της δικαστικής συνέπειας. Στην Ασία, προτεραιότητα είχε η παροχή κατάρτισης σε δεσμοφύλακες, ενώ στην περιοχή της Μεσογείου υποστηρίχθηκαν προγράμματα πανεπιστημιακής νομικής κατάρτισης και εκστρατείες για την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας. Στους εταίρους υλοποίησης περιλαμβάνονταν οργανώσεις δικαστών, δικηγορικές ενώσεις, διεθνείς ΜΚΟ όπως η Penal Reform International, πανεπιστήμια και νομικά κέντρα.

¹⁰⁵ PHARE D. & TACIS D. Πρόγραμμα αριθs. 98-3034P & 98-4024T, Ένωση για τη Δημοκρατία στα Βαλκάνια 'Κατάρτιση δημοσιογράφων στις νέες τεχνολογίες και ρόλος των δημοσιογραφικών ενώσεων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη'

¹⁰⁶ Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 975, άρθρο 2.2 (α)

¹⁰⁷ COM (95) 567 τελικό, αυτόθι.

- **Διάθεση κονδυλίων**

1996 : 630.697

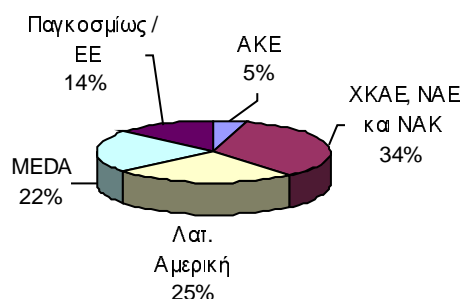
1997 : 937.900

1998 : 921.226

1999 : 0

ΣΥΝΟΛΟ: 2.489.823

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Νομική κατάρτιση στη Δυτική Όχθη και τη Γάζα**

Μετά τις ειρηνευτικές συμφωνίες του Όσλο, νομικοί διορίστηκαν ως σύμβουλοι σε υπουργεία και υπηρεσίες της νέας Παλαιστινιακής Αρχής. Η έλλειψη εμπειρίας στο νομικό προσωπικό θα μπορούσε, ωστόσο, να αποδειχθεί καταστροφική στον τομέα της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των Παλαιστίνιων πολιτών. Υπήρχε απόλυτη ανάγκη να διασφαλιστεί ότι οι νεαροί νομικοί έχουν τις απαραίτητες δεξιότητες και προσόντα για εξυπηρέτηση του κοινού και αποκατάσταση του κράτους δικαίου στην Παλαιστίνη. Με αυτό κατά νου, η Επιτροπή διέθεσε 409.000 ευρώ το 1997 και το 1998 για τη Μονάδα Νομικής Κατάρτισης στο Κέντρο Δικαίου του Πανεπιστημίου Birzeit.¹⁰⁸

Περιεκτική, υψηλής ποιότητας νομική κατάρτιση για την επίτευξη σταθερότητας και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο κράτος δικαίου

Στόχοι της Μονάδας ήταν η δημιουργία παράδοσης ποιοτικής νομικής κατάρτισης, η διαμόρφωση υψηλών επαγγελματικών προτύπων για τους Παλαιστίνιους δικηγόρους και δικαστές και η προώθηση ανάπτυξης ενός ενοποιημένου συστήματος δικαίου στην Παλαιστίνη. Το πρόγραμμα ήταν ιδιαίτερα σημαντικό, δεδομένου του πολύπλοκου νομικού πλαισίου της περιοχής, το οποίο επηρεάζεται από το ιορδανικό, το αιγυπτιακό, το οθωμανικό

¹⁰⁸ B7-705, Πρόγραμμα αριθ. 97-Mas53 & 98Mas102, Νομικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Birzeit 'Μονάδα Νομικής Κατάρτισης'

και το ισραηλινό νομικό δόγμα. Στις ειδικές δραστηριότητες της Μονάδας για την υλοποίηση αυτού του προγράμματος περιλαμβάνονται κύκλοι μαθημάτων κατάρτισης με επικέντρωση στην πληροφόρηση, τις δεξιότητες και τις αξίες για δικηγόρους, δικαστές και εισαγγελείς, με λήψη πιστοποιητικού νομικής πρακτικής σεμινάρια και ομάδες "νομικής αντιπαράθεσης" και εργαστήρια νομικής εκπαίδευσης και προσανατολισμού για δικηγόρους και δικαστές σε αυθύπαρκτους τομείς του δικαίου, στις νέες νομικές εξελίξεις και στις διαδικαστικές πτυχές της νομικής διαδικασίας στη Δυτική Όχθη και τη Γάζα.

Επιπλέον, η Μονάδα πρόσφερε μια σειρά μαθημάτων κατάρτισης για εκπαιδευτές στην οποία διδάχθηκαν καινοτόμες εκπαιδευτικές μέθοδοι. Η μεθοδολογία της Μονάδας στηρίζεται στην ενεργό και συμμετοχική μάθηση με επικέντρωση στη γραφή και σύνταξη νομικών κειμένων, και δίκες «μαϊμού», συμπεριλαμβανομένων περιπτώσεων σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και ποινικών υποθέσεων. Η Μονάδα χρησιμοποίησε επίσης και την τεχνολογία της βιντεοδιάσκεψης για την αντιμετώπιση του προβλήματος της μετακίνησης μεταξύ Δυτικής Όχθης και Γάζας και την παροχή δυνατότητας πραγματοποίησης κοινών συνόδων μεταξύ των δύο κέντρων. Επιπλέον, η νομική μονάδα έχει πρόσβαση στο Internet και στη νομική βάση δεδομένων 'Lexis-Nexis'.

(γ) Στρατιωτικοί, αστυνομικοί και δυνάμεις ασφαλείας

• Ιστορικό

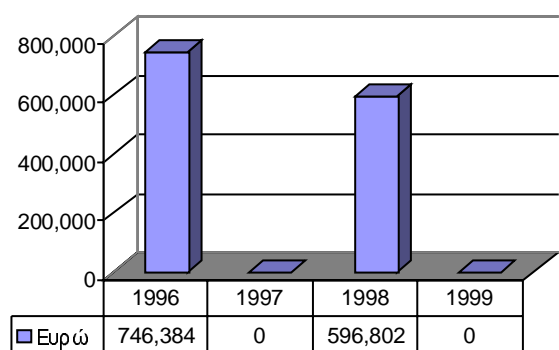
Καταχρηστικές συμπεριφορές από στρατιωτικές, αστυνομικές και δυνάμεις ασφαλείας έχουν εντοπιστεί σε πολλές χώρες και είναι σχεδόν πάντοτε ένδειξη ενός ευρύτερου προβλήματος στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όπως ακριβώς διεφθαρμένα, χωρίς το αίσθημα του αυτοσεβασμού, στελέχη μπορεί να είναι βασική αιτία σοβαρής περιφρόνησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το ίδιο ακριβώς, στελέχη με υψηλή κατάρτιση, επαγγελματική συνείδηση και υπευθυνότητα μπορούν να αποτελούν την εμπροσθοφυλακή της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όπως έχει δείξει η εμπειρία μετά από συγκρούσεις, οι τοπικές δυνάμεις ασφαλείας παίζουν βασικό ρόλο στην αποκατάσταση της ειρήνης και τη δόμηση εμπιστοσύνης. Το Συμβούλιο, ως ένα στόχο της κοινοτικής χρηματοδότησης αναφέρει «την υποστήριξη εθνικών προσπαθειών για το διαχωρισμό των πολιτικών και στρατιωτικών λειτουργιών, την κατάρτιση του πολιτικού και στρατιωτικού προσωπικού και την αύξηση της συνειδητοποίησης τους γύρω από το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».¹⁰⁹

• Δραστηριότητες και ομάδες στόχοι

Πολλές από τις δραστηριότητες της Επιτροπής στον τομέα αυτό έχουν άμεση σχέση με τον τομέα της εκπαίδευσης στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και με την υπαγωγή των ενόπλων δυνάμεων στις πολιτικές αρχές. Άλλες δράσεις συνίστανται στην ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ διαφόρων αστυνομιών στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, στην προβολή του ρόλου της αστυνομίας όσον αφορά τις εκλογές στη Λατινική Αμερική και στην παροχή κατάρτισης στις νέες υπηρεσίες ασφαλείας της Παλαιστινιακής Αρχής. Στους δικαιούχους περιλαμβάνονται ομάδες κατά των βασανιστηρίων, διεθνή ερευνητικά κέντρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και μια ένωση από μητέρες στρατιωτών.

¹⁰⁹ Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 975, άρθρο 2. 2 (g)

- **Διάθεση κονδυλίων**

1996 : 746.384

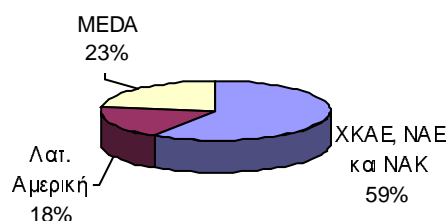
1997 : 0

1998 : 596.802

1999 : 0

ΣΥΝΟΛΟ: 1.343.186

- **Περιφερειακή κατανομή**

- **Παράδειγμα: Στρατιωτικό παρατηρητήριο – Κέντρο διαβουλεύσεων και ομάδα ειδικής δράσης για τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στρατιωτών και κληρωτών**

Υποθέσεις σχετικές με βασανιστήρια στο στρατό κατά τη δεκαετία του 70 έδειξαν ότι στρατιώτες που έπεσαν θύματα κατάχρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες από άλλους να γίνουν οι ίδιοι θύτες. Στόχος του προγράμματος αυτού ήταν να επιληφθεί των συνθηκών διαβίωσης νεαρών νεοσυλλέκτων στον ουκρανικό στρατό με τη διενέργεια συνεχούς εκστρατείας δημοσίων σχέσεων με θέμα «Ενοπλες δυνάμεις και ανθρώπινα δικαιώματα» και να επιτύχει την πολιτική παρακολούθηση των στρατιωτικών δομών. Οργανώθηκε από την Ένωση Μητέρων Στρατιωτών στην πόλη Σπίλκα και περιελάμβανε εργαστήρια ανταλλαγής απόψεων και διαβουλεύσεις με τις ομάδες-στόχο του προγράμματος: στρατιωτικό προσωπικό, στρατευμένους, δικηγόρους, μέσα ενημέρωσης και μέλη επιτροπών υπευθύνων για την εκτίμηση αντιρρησιών συνείδησης, για τους οποίους όλους διοργανώθηκαν κύκλοι μαθημάτων κατάρτισης. Η Επιτροπή διέθεσε 200.000 ευρώ για το πρόγραμμα το 1996.¹¹⁰

¹¹⁰ TACIS D. Πρόγραμμα αριθ. 97-0240, Ένωση Μητέρων Στρατιωτών 'Στρατιωτικό παρατηρητήριο-κέντρο διαβουλεύσεων και ειδική ομάδα για τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στρατιωτών και νεοσυλλέκτων'

**Παρακολούθηση
δικαστικών υποθέσεων
με νεοσύλλεκτους και
στρατιώτες**

Πραγματοποιήθηκαν ατομικές και συλλογικές συνεντεύξεις με νεαρά άτομα σε στρατεύσιμη ηλικία, νεοσύλλεκτους, στρατιώτες και τις οικογένειές τους για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Επιπλέον, εξετάστηκε σε βάθος η σχετική ουκρανική νομοθεσία, καταρτίστηκαν δε και προωθήθηκαν υπό την πίεση και

μελών του κοινοβουλίου, τροποποιημένες νομοθεσίες, οι οποίες θα μπορούσαν να ενδυναμώσουν την προστασία των νεαρών στρατιωτών. Έγινε παρακολούθηση δικαστικών υποθέσεων με νεοσύλλεκτους και στρατιώτες, ενώ δόθηκε και μικρή χρηματοδότηση για νομική βοήθεια.

ΜΕΡΟΣ 2

2. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

2.1. Χώρες ΑΚΕ, συμπεριλαμβανομένης της Νότιας Αφρικής και της Νιγηρίας

- **Ιστορικό**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, από το 1996, έχει ενισχύσει τη θέση της ως βασικού παράγοντα στις χώρες ΑΚΕ. Η τέταρτη σύμβαση του Λομέ, η οποία αναθεωρήθηκε το 1995, ανέφερε ότι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αρχών και του κράτους δικαίου αποτελεί στυλοβάτη των σχέσεων της ΕΕ με τις χώρες ΑΚΕ. Η σύμβαση αυτή, περαιτέρω, πρότεινε ειδικά χρηματοδοτικά μέσα για την ανάληψη συγκεκριμένης δράσης για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για θεσμικές μεταρρυθμίσεις, στα πλαίσια του εκδημοκρατισμού και του κράτους δικαίου.

Με βάση τα ανωτέρω, το 1998 η Επιτροπή ξεκίνησε να διασαφηνίσει τη σχέση της ΕΕ με τις χώρες ΑΚΕ, προβάλλοντας την αυξημένη προσήλωση της ΕΕ στην πρόληψη συγκρούσεων και στην εδραίωση της ειρήνης στην Αφρική, στην ανάπτυξη ικανοτήτων σε εθνικό επίπεδο για τη διευθέτηση διαφορών, στη νομιμότητα των κυβερνήσεων και στην ικανότητά τους να εφαρμόζουν πολιτικές που να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις δημοκρατικές αρχές και το κράτος δικαίου.¹¹¹ Υπό την έννοια αυτή, πρότεινε την «αναβάθμιση» των δράσεων σε ορισμένους βασικούς τομείς, στους οποίους περιλαμβάνονται:

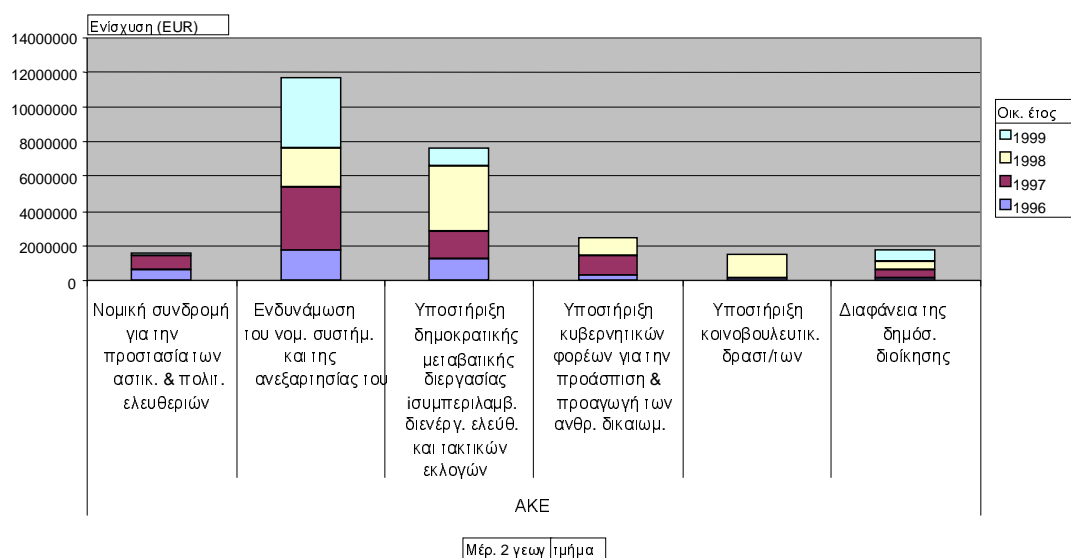
1. Θεσμικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις συνδεδεμένες με τον εκδημοκρατισμό και το κράτος δικαίου, συμπεριλαμβανομένων συνταγματικών μεταρρυθμίσεων, δικαστικής μεταρρύθμισης, συνδρομής στην ανάπτυξη τοπικών δημοκρατικών θεσμών, υποστήριξης στη νομοθετική εξουσία και το κοινοβουλευτικό σύστημα και υποστήριξης σε περιφερειακά συστήματα για την προστασία και την παρακολούθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
2. Εκπαίδευση σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων
3. Ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών και της συμμετοχής των γυναικών στον εκδημοκρατισμό και την αναπτυξιακή διεργασία, με έμφαση, μεταξύ άλλων, στην ανάπτυξη ελεύθερων και ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης, στη δράση κατά της εκμετάλλευσης και της κακομεταχείρισης των γυναικών και στα δικαιώματα εθνοτικών, θρησκευτικών και πολιτιστικών μειονοτήτων.

¹¹¹ COM (1998) 146 τελικό, αυτόθι.

Επί των ανωτέρω τοποθετήθηκαν θετικά τόσο το Συμβούλιο¹¹², όσο και το Κοινοβούλιο, το οποίο, σε ψήφισμά του ειδικά για την ανακοίνωση, επιδοκίμασε τις προτάσεις της, δίνοντας ταυτόχρονα έμφαση στη σπουδαιότητα της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών.¹¹³ Κανονισμοί του Συμβουλίου ενισχύουν την επιχειρησιακή ικανότητα της ΕΕ από πλευράς αναπτυξιακής συνεργασίας με τα έθνη ΑΚΕ στον τομέα της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου.¹¹⁴

- Χρήση του προϋπολογισμού

Εκδημοκρατισμός και κράτος δικαίου

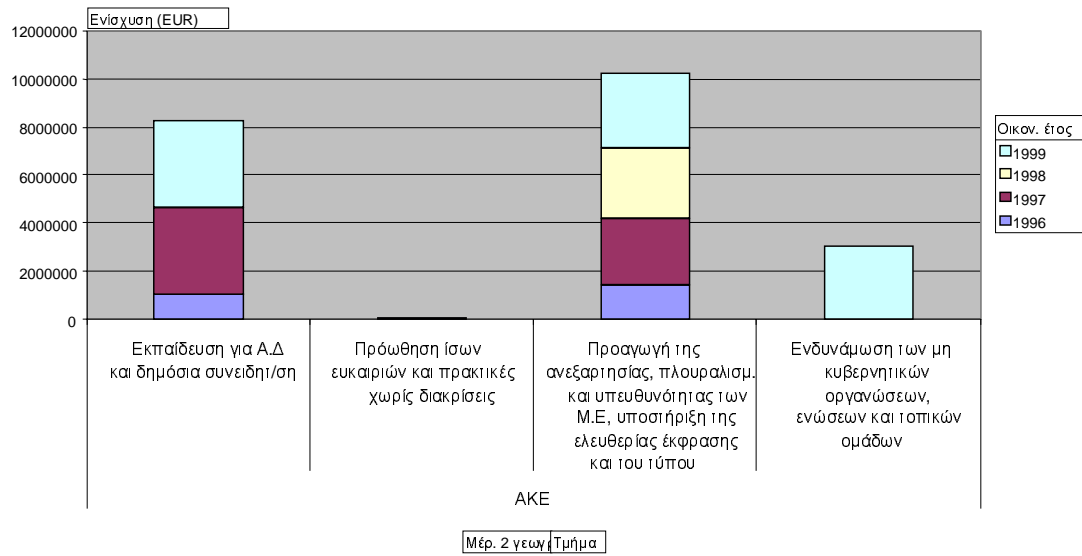

¹¹² Κοινή θέση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις δημοκρατικές αρχές, το κράτος δικαίου και τη χρηστή διακυβέρνηση στην Αφρική, της 5 Μαΐου 1998, 8245/98 DG E - PESC

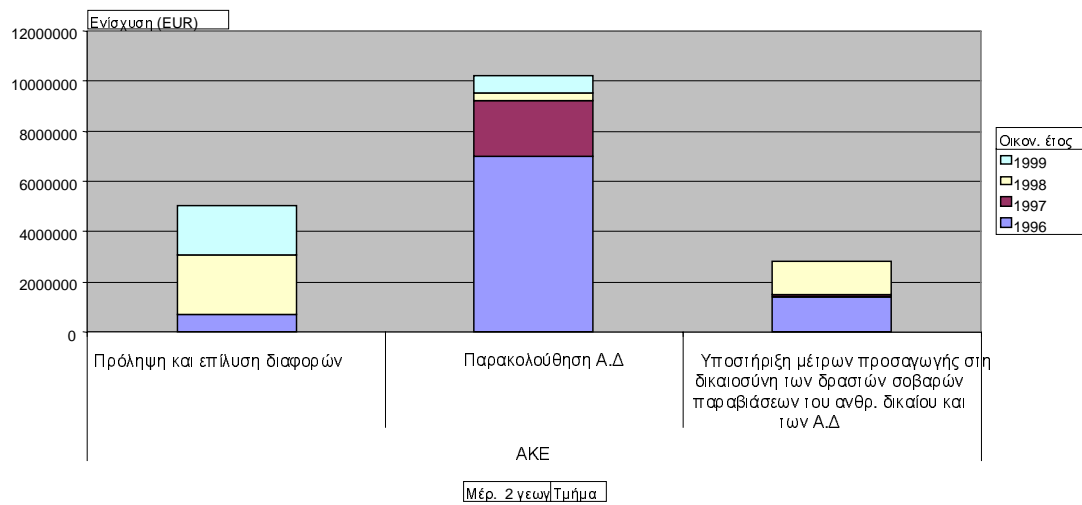
¹¹³ Βλ. Επίσημη Εφημερίδα της 14 Απριλίου 1999

¹¹⁴ Κανονισμός του Συμβουλίου 976/1999 της 29 Απριλίου 1999

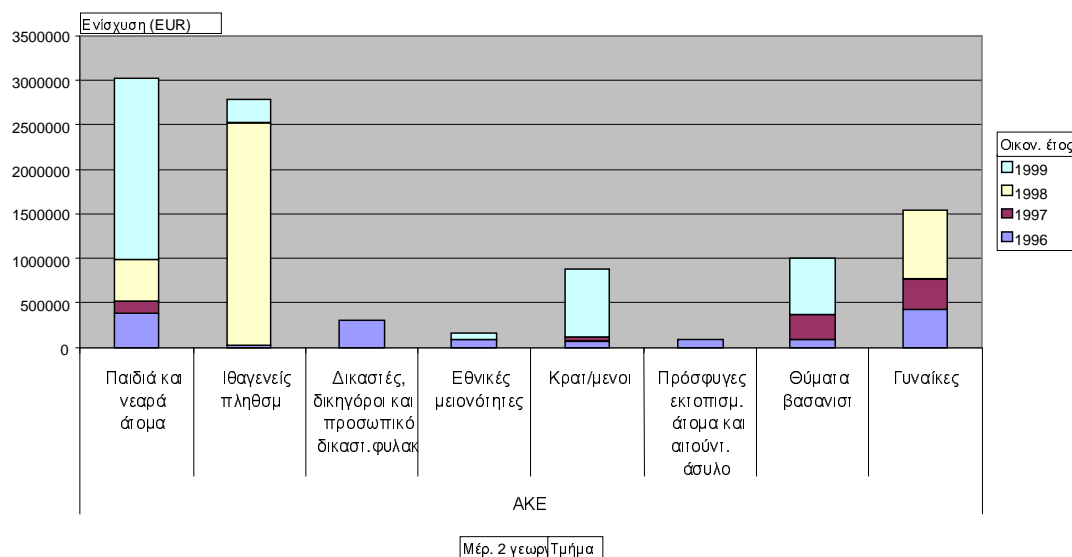
Πλουραλιστική κοινωνία πολιτών

Δόμηση εμπιστοσύνης για την αποκατάσταση της ειρήνης

Ομάδες στόχος

2.2. Λατινική Αμερική

• Ιστορικό

Στα πλαίσια της γραμμής του προϋπολογισμού B7-7030 «Διαδικασία εκδημοκρατισμού στη Λατινική Αμερική», παρέχεται χρηματοδοτική συνδρομή για την προαγωγή της δημοκρατίας και δραστηριότητες υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η γραμμή εισήχθη με πρωτοβουλία του Κοινοβουλίου το 1990 για την υποστήριξη της διαδικασίας του εκδημοκρατισμού στην Κεντρική Αμερική και τη Χιλή, επεκτάθηκε όμως, μετά το 1992, σε όλες τις λατινοαμερικανικές χώρες.

Στα αρχικά στάδια εφαρμογής της, η γραμμή χρησιμοποιήθηκε για την αντιμετώπιση των διαφόρων αναγκών των λατινοαμερικανικών χωρών που βρίσκονταν σε διάφορα στάδια της διαδικασίας εκδημοκρατισμού. Αναπτύχθηκαν πιλοτικά προγράμματα και προκαταρκτικές δραστηριότητες ενώ, σε πολλές περιπτώσεις, η γραμμή αυτή έπαιξε καταλυτικό ρόλο ως μέσο εκκίνησης άλλης χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας. Τέτοια ήταν κυρίως η περίπτωση της ανάληψης δράσης για τα παιδιά του δρόμου, για το δικαστικό και ποινικό σύστημα, την εκλογική και κοινοβουλευτική διεργασία και τους φορείς προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.¹¹⁵

Το 1995, η Επιτροπή έδωσε μια γενική εικόνα των προτεραιοτήτων στη σχέση της με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής για το διάστημα 1996-2000.¹¹⁶ Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές δηλώνουν ότι η εδραίωση του κράτους δικαίου είναι «βασικό στοιχείο προκειμένου η δημοκρατική πορεία να καταστεί ανεπίστροφη σε θεσμικό επίπεδο», και ότι η προώθηση μιας κοινωνίας πολιτών με κυρίαρχο στοιχείο τα ανθρώπινα

¹¹⁵ Ενημερωτικό σημείωμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 9ης Ιουλίου 1999, 'Η προσέγγιση της ΓΔ 1B σχετικά με τη συνεργασία στον τομέα του εκδημοκρατισμού και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων' ΓΔ 1B

¹¹⁶ COM (95) 495 τελικό

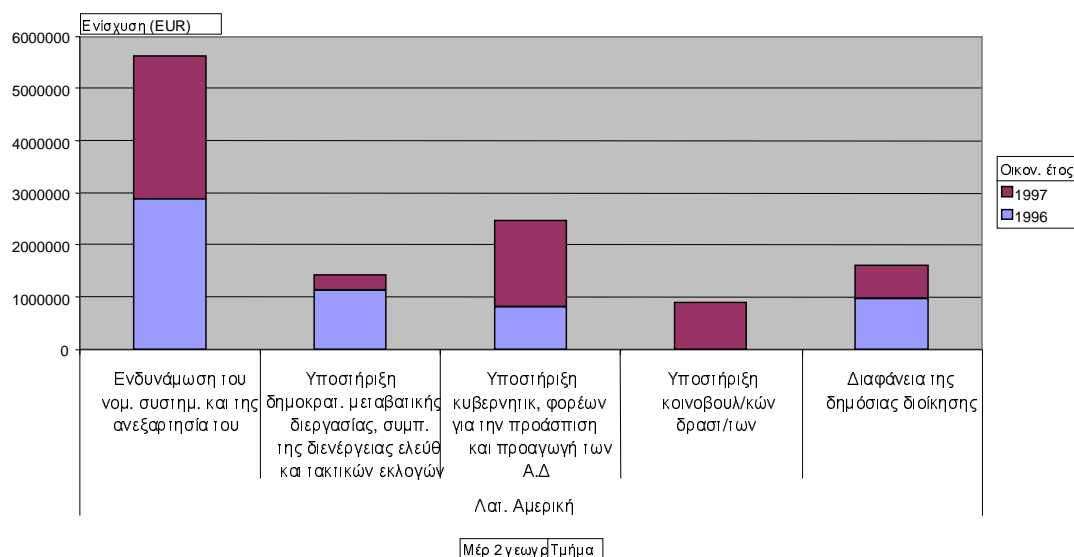
δικαιώματα διευκολύνει τη βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Ως κύριοι στρατηγικοί στόχοι δόθηκαν:

1. η άσκηση της δημόσιας εξουσίας
2. η ενδυνάμωση και ανάπτυξη μιας υπεύθυνης κοινωνίας πολιτών
3. η υποστήριξη ευάλωτων ομάδων (παιδιά, γυναίκες, ιθαγενείς και εκτοπισμένα άτομα)

Το 1998, με βάση συστάσεις εμπειρογνομόνων και κρατών μελών, σχεδιάστηκε μια νέα στρατηγική με στόχο την ανάπτυξη προγραμμάτων υψηλών στόχων πολυετούς διάρκειας.¹¹⁷ Για την αύξηση της αποδοτικότητας των περιορισμένων διαθέσιμων δημοσιονομικών πόρων, αποφασίστηκε ο προϋπολογισμός του 1998 να διατεθεί για την Κεντρική Αμερική, ενώ εκείνος του 1999 προοριζόταν για χώρες του Συμφώνου των Άνδεων. Το πρώτο πολυετές πρόγραμμα για το 1998 σχεδιάστηκε σε συνεργασία με αντιπροσωπείες και γραφεία της Επιτροπής στην Κεντρική Αμερική, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και αντιπροσώπους των κρατών μελών, λόγω όμως διοικητικών καθυστερήσεων, το πρόγραμμα δεν κατέστη δυνατό να λειτουργήσει. Το 1999, εκτός από το πρόγραμμα για το Σύμφωνο των Άνδεων, εγκρίθηκαν και τέσσερις ανεξάρτητες δράσεις, για την Κολομβία, το Μεξικό και για δύο περιφερειακά προγράμματα στη Λατινική Αμερική.

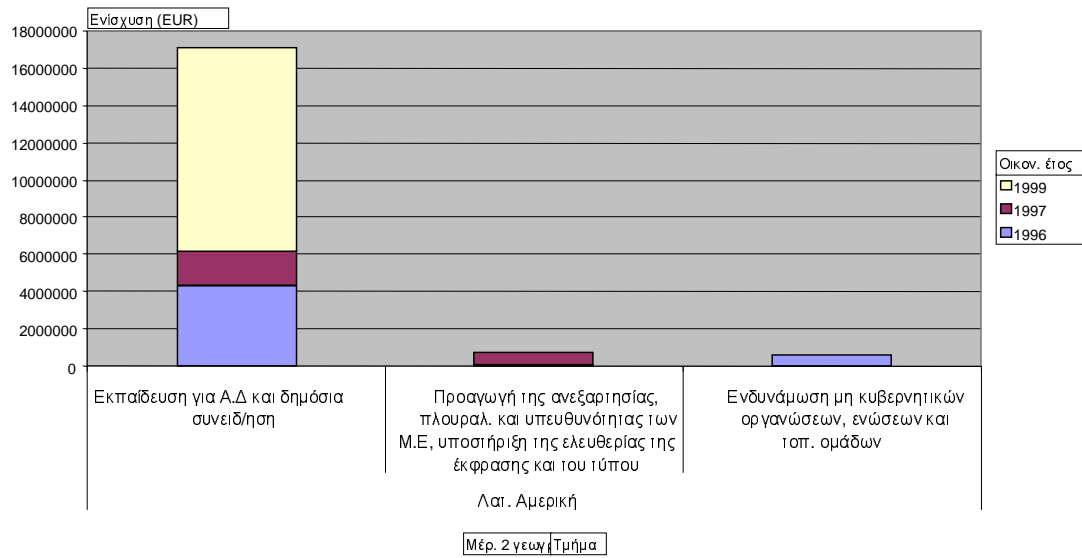
- Χρήση του προϋπολογισμού

Εκδημοκρατισμός και κράτος δικαίου

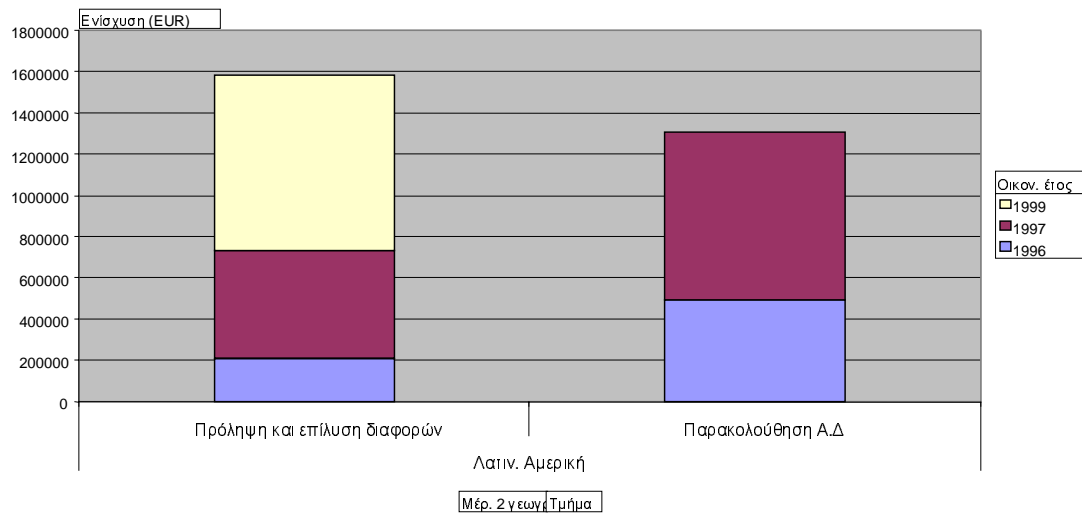

¹¹⁷ Σημείωμα της 9ης Ιουλίου 1999, αυτόθι.

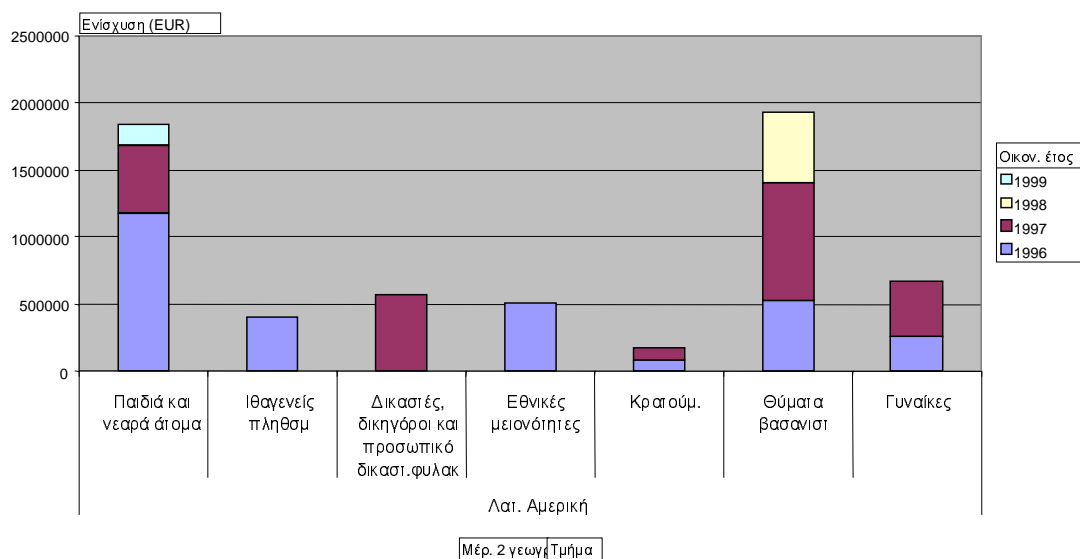
Πλουραλιστική κοινωνία πολιτών

Δόμηση εμπιστοσύνης για την αποκατάσταση της ειρήνης

Ομάδες στόχοι

2.3. Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβίας, Νέα Ανεξάρτητα Κράτη και Μογγολία

- **Ιστορικό**

Το PHARE / TACIS Democracy Programme (PTDP) ξεκίνησε από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 1992 για να βοηθήσει στην ανάπτυξη δημοκρατικών κοινωνιών στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, στα Νέα Ανεξάρτητα Κράτη και στη Μογγολία. Το 1992, ξεκίνησε ένα πιλοτικό πρόγραμμα μόνο για χώρες του PHARE. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισαν να συνεχίσουν το πρόγραμμα το 1993, περιλαμβάνοντας και τις χώρες του TACIS. Το πρόγραμμα αποτελεί τώρα μέρος της γραμμής B7-70 του προϋπολογισμού. Το πρόγραμμα PHARE Democracy κάλυψε την Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, τη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Εσθονία, την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (FYROM), την Ουγγαρία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία και τη Σλοβενία. Το πρόγραμμα TACIS Democracy κάλυψε την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, τη Λευκορωσία, τη Γεωργία, το Καζακστάν, το Κιργιστάν, τη Μολδαβία, τη Μογγολία, τη Ρωσική Ομοσπονδία, το Τατζικιστάν, το Τουρκμενιστάν, την Ουκρανία και το Ουζμπεκιστάν. Το πρόγραμμα συμπλήρωνε απλά προγράμματα PHARE και TACIS προσφέροντας μεταφορά οικονομικής τεχνογνωσίας και δεξιοτήτων σχετικών με τον ιδιωτικό τομέα και τις ιδιωτικοποιήσεις.

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά των προγραμμάτων ήταν η «εκ των κάτω προς τα άνω» προσέγγιση στην επιλογή μακρο- και μικροέργων, με την υπόθεση ότι οι εν δυνάμει αιτούντες είναι πιθανότερο να έχουν καλύτερη σε βάθος γνώση της κοινωνίας τους από τους εκτός αυτής. Σε αντίθεση με άλλα προγράμματα της ΕΕ, τα προγράμματα αυτά δεν χρειάζεται να εγκριθούν από τις δικαιούχες κυβερνήσεις. Στις χώρες PHARE, τα αποτελέσματα του PTDP ήταν καλύτερα από εκείνα στις χώρες TACIS. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι γι' αυτό. Πρώτο, στις χώρες PHARE διατέθηκαν περισσότεροι πόροι. Δεύτερο, επειδή οι ικανότητες των εντοπίων ΜΚΟ είναι

μεγαλύτερες στις χώρες PHARE, το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα της βοήθειας για τον εκδημοκρατισμό είναι και αυτό μεγαλύτερο. Τρίτο, η προσέγγιση στις χώρες PHARE έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στην «εκ των κάτω προς τα άνω» προσέγγιση. Η Επιτροπή καθόρισε τρεις τομείς υποστήριξης για το πρόγραμμα PHARE / TACIS Democracy:

1. Την προώθηση της γνώσης των δημοκρατικών πρακτικών σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.
2. Τις εργασίες ΜΚΟ που προάγουν την πλουραλιστική δημοκρατική κοινωνία.
3. Τη μεταφορά ειδικών γνώσεων και τεχνικών δεξιοτήτων σχετικά με τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου σε επαγγελματικές ομάδες και ενώσεις.

Μεταξύ 1993 και 1997, χρησιμοποιήθηκαν τρία είδη μέσων.

1. Μακροέργα: εκτέλεση μέσω εταιρικών σχέσεων Δύσης-Ανατολής μεταξύ μη κυβερνητικών και μη κερδοσκοπικών οργανώσεων.
2. Μικροέργα: μικρής κλίμακας έργα διευθυνόμενα από τις αντιπροσωπείες της ΕΚ, τα οποία προάγουν την τοπική δράση και αναπτύσσουν τις ικανότητες της τοπικής κοινωνίας των πολιτών.
3. Ad-hoc έργα: ένα σημαντικό εργαλείο για την Επιτροπή, μέσω του οποίου προτάθηκαν έργα με βάση εγνωσμένες πολιτικές απαιτήσεις ή για την κάλυψη των αναδυόμενων αναγκών της κοινωνίας των πολιτών σε συγκεκριμένες περιοχές. Τα ad-hoc έργα αποτέλεσαν ένα αποτελεσματικό εργαλείο για τη συμπλήρωση των δράσεων που αναλήφθηκαν στα πλαίσια τόσο μακρο-, όσο και μικροέργων. Τα ad-hoc έργα λειτουργούσαν οριζοντίως, καλύπτοντας περισσότερες από μία χώρες, κάλυπταν δε ειδικές ανάγκες όπως η υποστήριξη και παρακολούθηση εκλογικών διαδικασιών ή η ανεξαρτησία και ο πλουραλισμός των μέσων ενημέρωσης.

Το 1997, δημιουργήθηκε μια ειδική γραμμή Β7-7001 στον προϋπολογισμό με ειδικό προορισμό “Κοινοτικά μέτρα για την υποβοήθηση της δημοκρατίας και την υποστήριξη της ειρηνευτικής διαδικασίας στις δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβίας”. Βασικοί στόχοι αυτής της γραμμής ήταν:

1. Η υποστήριξη της ανάπτυξης κοινωνίας των πολιτών και πολιτικού διαλόγου (συμπεριλαμβανομένων και θεμάτων μειονοτήτων)
2. Η ενδυνάμωση των τοπικών ικανοτήτων για την προστασία και προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
3. Η συμμετοχή νέων ανθρώπων
4. Μέτρα δόμησης εμπιστοσύνης
5. Η διακομματική υποστήριξη δημοκρατικών πρωτοβουλιών
6. Μέτρα για τη διασφάλιση διενέργειας ελεύθερων και έντιμων εκλογών

Λόγω της μη επιλεξιμότητας της Κροατίας και της ΟΔΓ για τα προγράμματα PHARE κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ετών, η μέσω της γραμμής B7-7001 υποστήριξη επικεντρώθηκε ιδιαίτερα στις δύο αυτές χώρες. Από το 1998 και εξής, λόγω γενικής αναδιάρθρωσης των γραμμών του προϋπολογισμού που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, την αποστολή του πρώην PHARE / TACIS Democracy Programme και της γραμμής B7-7001, κληρονόμησαν δύο γραμμές του προϋπολογισμού. Η γραμμή B7-7000 (νυν B7-700) στοχεύει στην “Υποστήριξη της δημοκρατίας στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένων των Δημοκρατιών που αποτελούσαν πριν μέρος της Γιουγκοσλαβίας”. Έτσι, περιέλαβε τους στόχους του πρώην PHARE Democracy Programme και της γραμμής του προϋπολογισμού B7-7001. Η γραμμή B7-700 καλύπτει τις ακόλουθες χώρες: Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας, την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Ρουμανία, Δημοκρατία της Σλοβακίας και Σλοβενία. Ειδικόί στόχοι της γραμμής B7-700 είναι:

1. Η ανάπτυξη της δημοκρατίας, κράτους δικαίου και κοινωνίας των πολιτών.
2. Η υποστήριξη της ειρηνευτικής διαδικασίας, η άμβλυνση των εντάσεων και η ανάπτυξη της δημοκρατίας, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης ελεύθερων και ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης στις Δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβίας.
3. Η προώθηση της ελευθερίας του τύπου και των μέσων ενημέρωσης.
4. Η ενθάρρυνση του διαλόγου μεταξύ των εθνοτήτων.
5. Η υποστήριξη οργανώσεων που εμπλέκονται στην επανεγκαθίδρυση της δημοκρατίας στην κοινωνία των πολιτών (συμπεριλαμβανομένων περιφερειακών ΜΚΟ, συνδικαλιστικών ενώσεων και γυναικείων οργανώσεων).
6. Η προώθηση της ίσης συμμετοχής των γυναικών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.
7. Η προστασία ευάλωτων ομάδων.

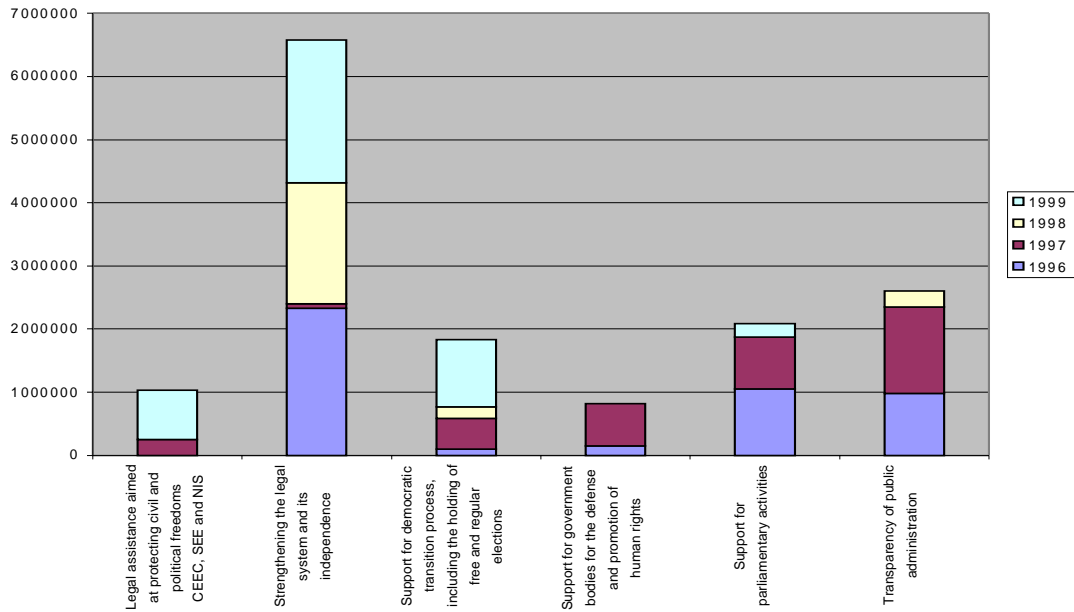
Η γραμμή B7-7010 (νυν B7-701) στοχεύει στην “Υποστήριξη της δημοκρατίας στα ΝΑΚ και στη Μογγολία”. Η γραμμή B7-7010 καλύπτει τις ακόλουθες χώρες: Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Λευκορωσία, Γεωργία, Καζακστάν, Κιργιστάν, Μολδαβία, Ρωσική Ομοσπονδία, Τατζικιστάν, Τουρκμενιστάν, Ουκρανία, Ουζμπεκιστάν και Μογγολία. Ειδικόί στόχοι της γραμμής B7-701 είναι:

1. Η προώθηση της δημοκρατίας, το κράτος δικαίου, η εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η προστασία των μειονοτήτων και η ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών στις χώρες.
2. Η εγκαθίδρυση της αναγκαίας υποδομής για τη δημόσια και δημοκρατική ζωή, με την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή ΜΚΟ.
3. Η προώθηση μέτρων αύξησης της συνειδητοποίησης με σκοπό την ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων μέτρων

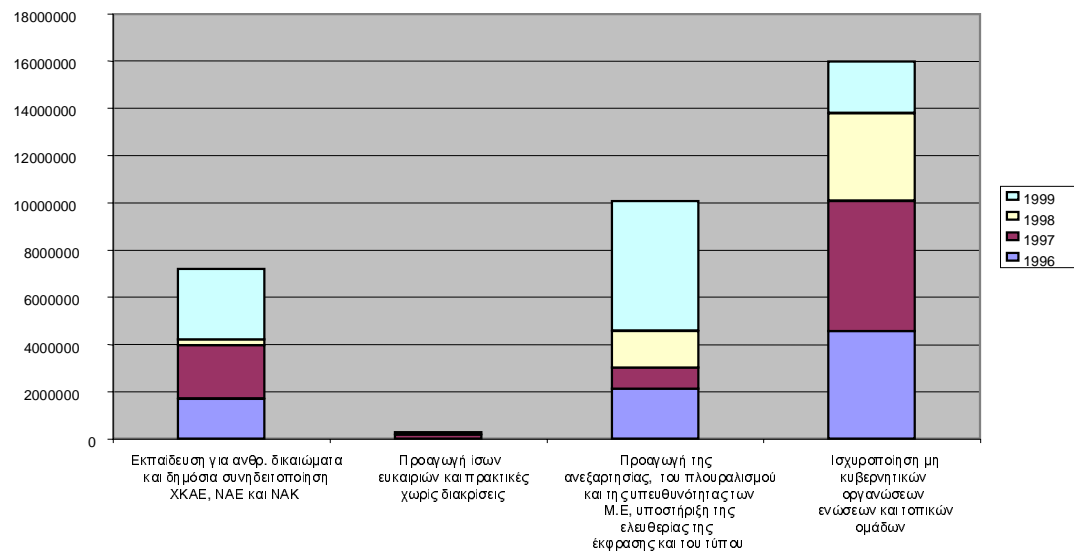
όπως η εκπαίδευση των πολιτών και η δημιουργία ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης.

- Χρήση του προϋπολογισμού

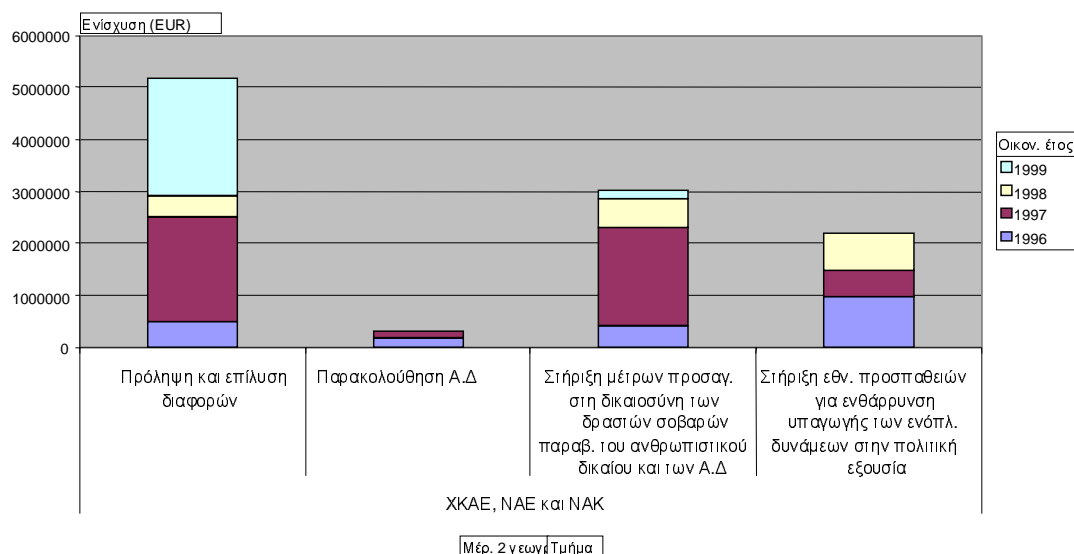
Εκδημοκρατισμός και κράτος δικαίου

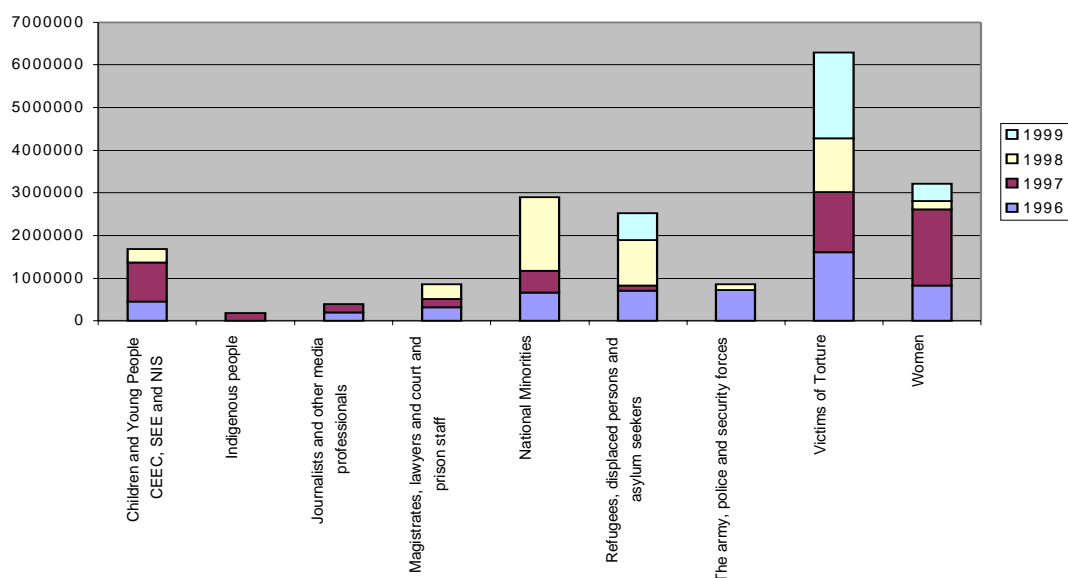
Πλουραλιστική κοινωνία πολιτών

Δόμηση εμπιστοσύνης για την αποκατάσταση της ειρήνης

Ομάδες στόχος

2.4. Χώρες Meda και Τουρκία

• Ιστορικό

Η διάσκεψη της Βαρκελώνης το 1995 επανακαθόρισε τη σχέση με τις δώδεκα χώρες 'MEDA': Αλγερία, Κύπρος, Αίγυπτος, Ιορδανία, Ισραήλ, Δυτική Όχθη και Γάζα, Λίβανος, Μάλτα, Μαρόκο, Συρία, Τουρκία και Τυνησία. Η διακήρυξη της Βαρκελώνης που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο, όρισε μια «πολιτική εταιρική σχέση και σχέση ασφάλειας» και μια «κοινωνική, πολιτιστική εταιρική σχέση και σχέση ανθρωπίνων υποθέσεων» που προβλέπει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να θεωρηθούν ζήτημα αμοιβαίου ενδιαφέροντος μεταξύ της ΕΕ και των χωρών αυτών.

Η εταιρική αυτή σχέση υλοποιείται μέσω συμφωνιών διμερούς συνδέσεως και συμβάσεων πλαισίων MEDA, οι οποίες περιλαμβάνουν ρήτρα που ορίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα ως «ουσιώδες στοιχείο» της συμφωνίας, αποτελώντας έτσι δεσμευτική νομική υποχρέωση κάθε χώρας MEDA να σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι συμβάσεις πλαίσια αναφέρουν ρητά ότι χρηματοδότηση μπορούν να λαμβάνουν όχι μόνον κράτη αλλά και ΜΚΟ.

Ο «κανονισμός MEDA» αποτελεί τη νομική βάση της κοινοτικής υποστήριξης στις δραστηριότητες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στις χώρες αυτές, προβλέποντας ότι «ο κανονισμός αυτός βασίζεται στο σεβασμό των δημοκρατικών αρχών και του κράτους δικαίου, καθώς επίσης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών ...και...ενδυναμώνοντας ιδιαίτερα τη δημοκρατία και το σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα».¹¹⁸

Προς εκπλήρωση της εντολής αυτής, το 1996 σχεδιάστηκε το MEDA Democracy Programme (MDP), υπό τη σκέπη της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία, ως γραμμή B7-705 του προϋπολογισμού. Παρέχεται χρηματοδότηση σε ΜΚΟ, πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα και δημόσιους φορείς. Η επεξεργασία των στόχων του MDP έγινε με σκοπό την υποστήριξη:

1. της μετάβασης στη δημοκρατία,
2. την εδραίωση κράτους δικαίου,
3. ανεξάρτητων και ελεύθερων μέσων ενημέρωσης
4. της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι,
5. μιας πλουραλιστικής κοινωνίας πολιτών,
6. της προστασίας ευάλωτων ομάδων (γυναίκες, πρόσφυγες, μειονότητες),
7. της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και εκστρατειών συνειδητοποίησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα,
8. μέτρων δόμησης εμπιστοσύνης.¹¹⁹

Τουρκία

Παρά τα σημαντικά βήματα που έκανε η Τουρκία από το 1995 για τη βελτίωση της εφαρμογής του κράτους δικαίου, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρέμεινε δύσπιστη, θεωρώντας ότι τα μέτρα που λαμβάνονταν για την προστασία βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήταν πρακτικώς ανεπαρκή. Στην 53η σύνοδο της επιτροπής των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ΕΕ εξέφρασε την ανησυχία της για την πρακτική των

¹¹⁸ Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 1488/96 της 23 Ιουλίου 1996 για χρηματοδοτικά και τεχνικά μέτρα προώθησης της μεταρρύθμισης οικονομικών και κοινωνικών δομών στο πλαίσιο της ευρωμεσογειακής συνεργασίας

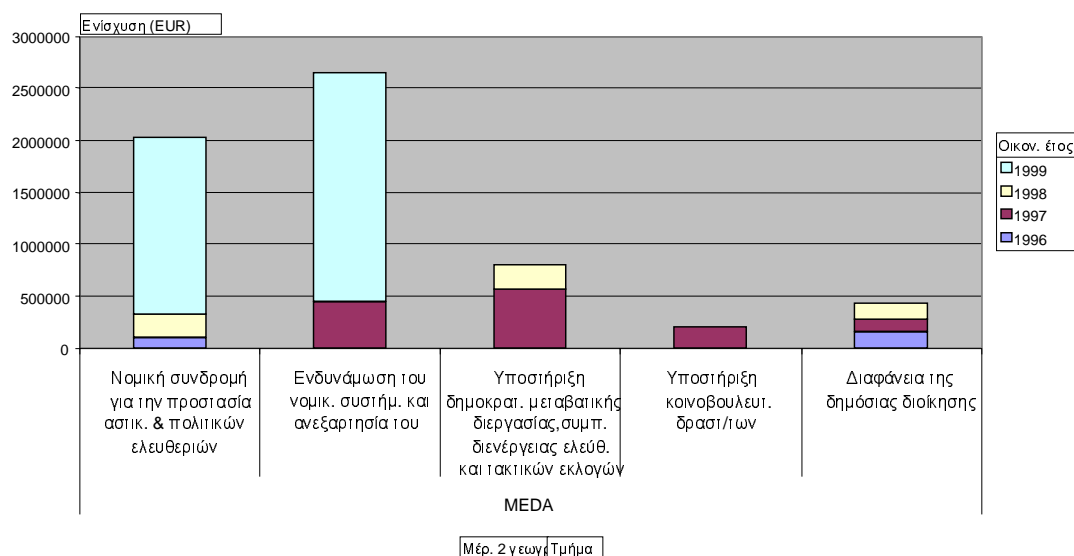
¹¹⁹ Κείμενο της Επιτροπής 'MEDA Democracy Programme, γραμμή B7-705N – Κριτήρια και όροι επιλεξιμότητας' της 17 Ιουλίου 1996, ΓΔ1B.A1.1

βασανιστηρίων, τις ακούσιες εξαφανίσεις και τις εξωδικαστικές εκτελέσεις.¹²⁰ Για το λόγο ακριβώς αυτό, κατόπιν συμφωνίας με τις τουρκικές αρχές, καταρτίστηκε πρόγραμμα υποστήριξης των εθνικών προσπαθειών που στόχευαν στην ενίσχυση του κράτους δικαίου και του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, πράγμα το οποίο θα μπορούσε να έχει άμεση επίδραση στη χώρα και να οδηγήσει στην αποκατάσταση εταιρικής σχέσης μεταξύ των δημόσιων αρχών και ΜΚΟ.

Τα προγράμματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Τουρκία χρηματοδοτούνται, κατά συνέπεια, μέσω της γραμμής B7-7040 του προϋπολογισμού, του προγράμματος MEDA για την Τουρκία και του προγράμματος MEDA Democracy. Θα πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι δεν έχουν θεσπιστεί επίσημα κριτήρια σχετικά με το ποια πηγή θα πρέπει να χρησιμοποιείται για τη χρηματοδότηση του ενός ή του άλλου συγκεκριμένου είδους προγράμματος για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι δραστηριότητες επικεντρώθηκαν στην επίτευξη συνεργίας μεταξύ κρατικής δράσης και δράσεων σε επίπεδο κοινωνίας των πολιτών. Ευνοούνται αποκεντρωμένες δραστηριότητες, οι οποίες υποστηρίζουν δίκτυα τοπικών παραγόντων και προσφέρουν συγκεκριμένη βοήθεια για την προαγωγή των αξιών της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι υποστηριζόμενες δράσεις συνδύαζαν γενικά προγράμματα τεχνικής βοήθειας σε διάφορα κυβερνητικά πλαίσια με ειδικά έργα κατάρτισης, δικαστικής υποστήριξης, ανάπτυξης συνειδητοποίησης και εκπαίδευσης.

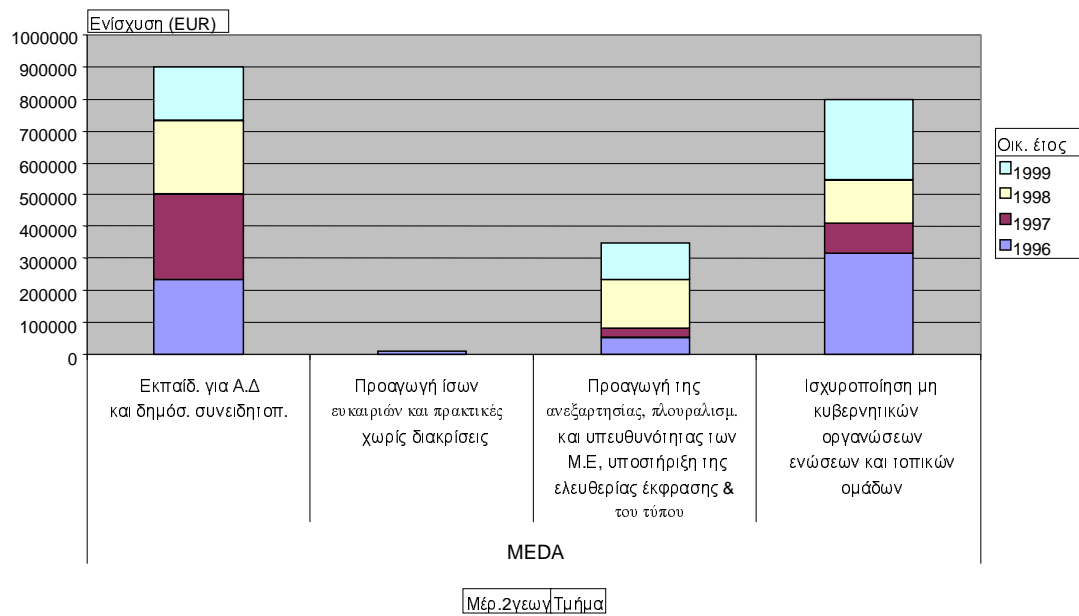
- Χρήση του προϋπολογισμού

Εκδημοκρατισμός και κράτος δικαίου

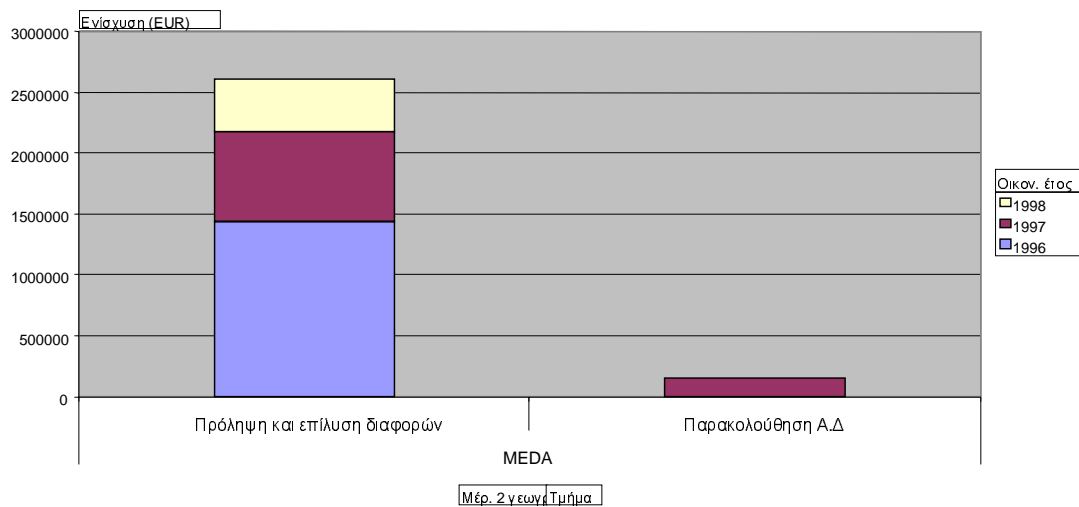

¹²⁰ Επιτροπή των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα 53η σύνοδος, Διακήρυξη της ΕΕ στο κεφάλαιο 10 'Το ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων απανταχού στον κόσμο'

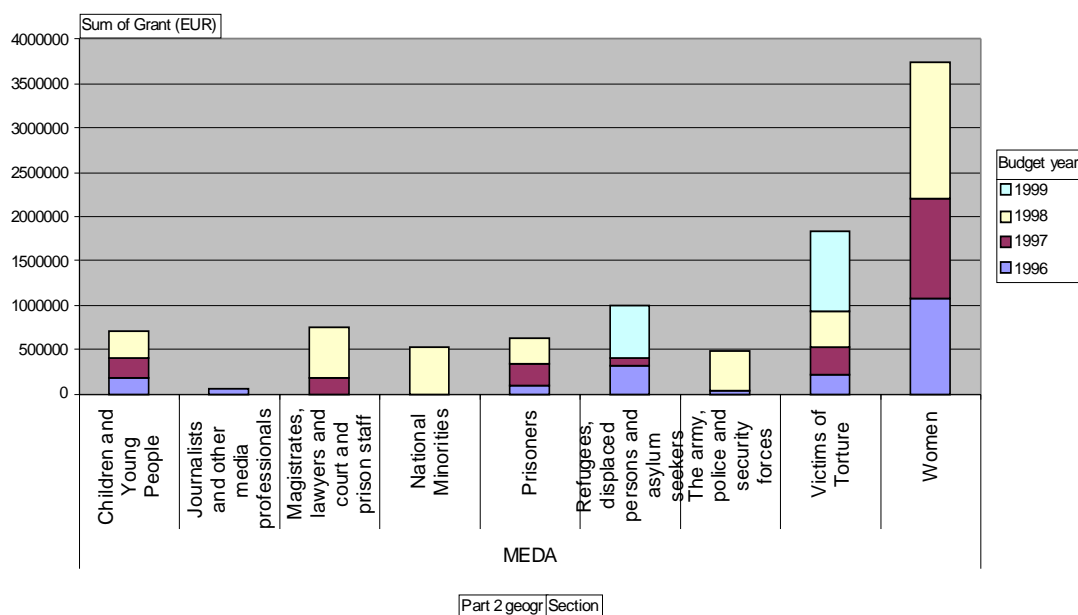
Πλουραλιστική κοινωνία πολιτών

Δόμηση εμπιστοσύνης για την αποκατάσταση της ειρήνης

Ομάδες στόχος

2.5. Ασία

- **Ιστορικό**

Η σχέση μεταξύ Ασίας και ΕΕ πρέπει να ιδωθεί στα πλαίσια του υπόβαθρου της εταιρικής σχέσης που αναπτύχθηκε μέσω των συναντήσεων Ασίας-Ευρώπης (ASEM), και μέσω διμερών σχέσεων που αναπτύχθηκαν μεταξύ της ΕΕ και μεμονωμένων ασιατικών χωρών.

Η εναρκτήριος συνάντηση ASEM πραγματοποιήθηκε στη Μπανγκόγκ το 1996 μεταξύ αρχηγών κρατών της ΕΕ, αρχηγών δέκα ασιατικών εθνών¹²¹ και του προέδρου της Επιτροπής. Στη συνάντηση συζητήθηκε η ανάγκη να αγωνιστούν με κοινό στόχο τη διατήρηση της ειρήνης και της σταθερότητας, καθώς και τη δημιουργία συνθηκών για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Στη διαδικασία αυτή περιλαμβάνεται η ενίσχυση του πολιτικού διαλόγου, συμπεριλαμβανομένης «της προαγωγής των θεμελιωδών δικαιωμάτων».¹²² Η δεύτερη συνάντηση ASEM, στο Λονδίνο το 1998, ενίσχυσε την ιδέα του πολιτικού διαλόγου με στόχο τη συνεργασία και την προώθηση μεταρρυθμίσεων στα πλαίσια των ΗΕ για την ενδυνάμωση της δυνατότητας των ΗΕ να «εκπληρώσουν την αποστολή τους με στόχο την ειρήνη, την ασφάλεια και τη βιώσιμη ανάπτυξη», καθώς και με στόχο την απόρριψη κάθε είδους ρατσισμού και ξενοφοβίας.¹²³

Ανακοίνωση με τίτλο «Δημιουργία μιας νέας δυναμικής στις σχέσεις ΕΕ-ASEAN», η οποία εκδόθηκε το 1996 από την Επιτροπή, διερεύνησε περαιτέρω τη φύση αυτού του

¹²¹ Ταϊλάνδη, Μπρουνέι Νταρουσαλάμ, Ινδονησία, Κορέα, Φιλιππίνες, Κίνα, Ιαπωνία, Μαλαισία, Σιγκαπούρη, Βιετνάμ

¹²² Δήλωση του προέδρου της συνάντησης Ασίας-Ευρώπης, Μπανγκόγκ, 2 Μαρτίου 1996, παρ. 5

¹²³ Δήλωση του προέδρου της συνάντησης Ασίας-Ευρώπης, Λονδίνο 4 Απριλίου 1998, παρ. 9

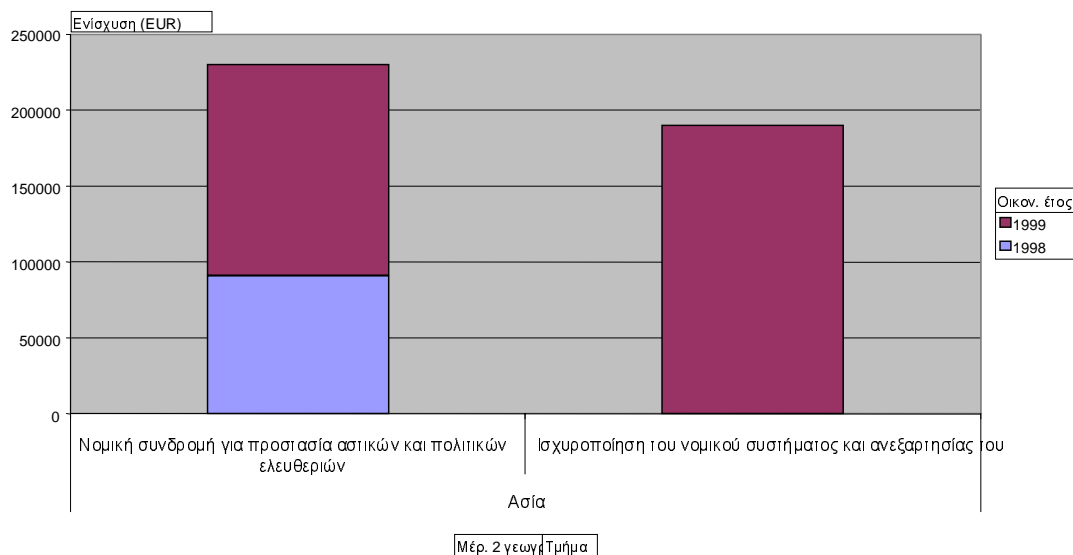
πολιτικού διαλόγου, τονίζοντας ότι η «ανάπτυξη και εδραίωση της δημοκρατίας και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να αποτελούν ουσιώδη στοιχεία του διαλόγου μεταξύ της ΕΕ και των χωρών του ASEAN».¹²⁴ Υπογράμμισε επίσης ότι, στη σχέση αυτή, η Ένωση έδινε ιδιαίτερη προτεραιότητα σε μια «θετική προσέγγιση» και έναν «ανοικτό και εποικοδομητικό διάλογο».

Ένας σπουδαίος διάλογος για την ΕΕ άνοιξε με την κυβέρνηση της Κίνας. Από το 1997, η τρόικα της ΕΕ και η κινεζική κυβέρνηση συναντώνται δύο φορές το χρόνο, στις συζητήσεις δε αυτές τα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν σύνηθες θέμα συζήτησης. Στα βασικά ενδιαφέροντα της ΕΕ περιλαμβάνονται η ελευθερία της γνώμης, της έκφρασης και του συνέρχεσθαι, η διαδικασία επικύρωσης των συμβάσεων των ΗΕ, ο τρόπος μεταχείρισης των διαφωνούντων και των θρησκευτικών μειονοτήτων, θέματα σχέσεων των δύο φύλων, η αυθαίρετη κράτηση και η διατήρηση στρατοπέδων εργασίας, καθώς και η κατάσταση στο Θιβέτ. Η κατάχρηση επιβολής της ποινής του θανάτου αποτελεί θέμα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για την ΕΕ.

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η ΕΕ επιδίωξε την ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών στην Κίνα, μέσω προγραμμάτων που στόχευαν στην προαγωγή, μεταξύ άλλων, των δικαιωμάτων των γυναικών και της τοπικής δημοκρατίας. Στο διάλογο συμμετέσχον επίσης ενεργά η πανεπιστημιακή κοινότητα και η κοινωνία των πολιτών με δραστηριότητες όπως σεμινάρια για τα δικαιώματα των γυναικών και τη διοίκηση της δικαιοσύνης.

- Χρήση του προϋπολογισμού

Εκδημοκρατισμός και κράτος δικαίου

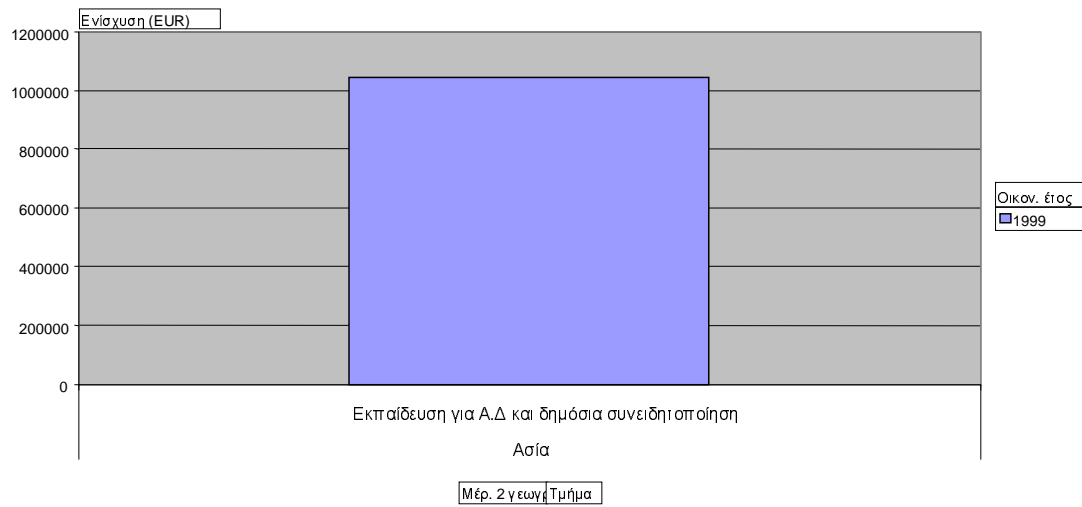

¹²⁴

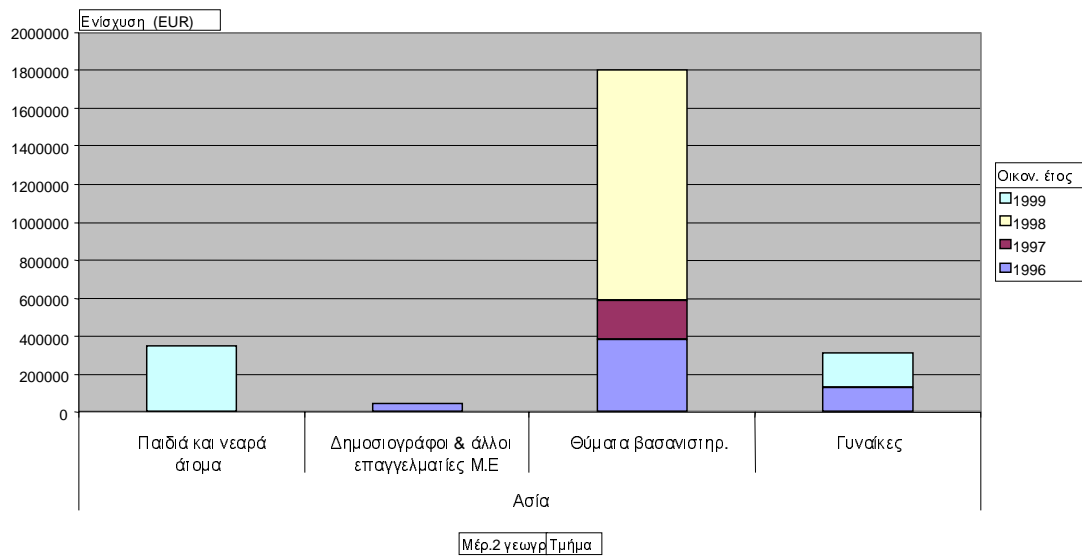
Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη "δημιουργία μιας νέας δυναμικής στις σχέσεις ΕΕ-Αsean" COM(96) 314 τελικό, στο 11

Πλουραλιστική κοινωνία πολιτών

1999

Ομάδες στόχος

ΜΕΡΟΣ 3

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ

• Ιστορικό

Στην ανασκόπηση της προηγούμενης της παρούσας έκθεσης, το Κοινοβούλιο τόνισε ότι η Επιτροπή, το Συμβούλιο και το ίδιο συμμερίζονται το στόχο της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της δράσης της ΕΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της βελτίωσης του συντονισμού και της διαφάνειας τέτοιων ενεργειών.¹²⁵ Τόνισε την ανάγκη θεσμικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένου του συντονισμού των δραστηριοτήτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα των διαφόρων ΓΔ της Επιτροπής, ενδυνάμωσης των σχετικών υπηρεσιών και σύνταξης σαφών κατευθυντήριων γραμμών για τη διάθεση κοινοτικών επιχορηγήσεων στον τομέα αυτό. Η έκθεση του αντιπροέδρου Imbeni για το ίδιο θέμα (η «έκθεση Imbeni») πρόβαλε, και αυτή, τα προβλήματα της έλλειψης διαφάνειας, της γεωγραφικής κατάρτησης και των διοικητικών εμποδίων στην επίτευξη μεγαλύτερης αποδοτικότητας.¹²⁶ Ο Imbeni πρότεινε μια πηγαία και επισταμένη ανταλλαγή ειδικών γνώσεων μεταξύ των υπηρεσιών, για να «ενθαρρυνθεί μια διαχειριστική νοοτροπία, η οποία να ευνοεί τον ανοικτό χαρακτήρα και τη συνεργασία».

Το παρόν κεφάλαιο επικεντρώνεται, συνεπώς, στις εξελίξεις που είχαν επίδραση στη διοικητική αποτελεσματικότητα, ενώ κάνει μια επισκόπηση των διαδικαστικών και διαχειριστικών ρυθμίσεων, οι οποίες αποτέλεσαν τον οδηγό στην κατανομή των κοινοτικών κεφαλαίων.

• Προκλήσεις και αναδιοργάνωση

Τα θέματα αυτά, όσον αφορά την υπό ανασκόπηση περίοδο, θα πρέπει να ιδωθούν σε σχέση με τα σοβαρά συμβάντα του 1998, όταν η Επιτροπή αντιμετώπισε σοβαρές δυσκολίες στην εφαρμογή των γραμμών του προϋπολογισμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η απόφαση C-106/96 του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, της 12ης Μαΐου 1998, πρόβλεπε ότι η νομική βάση της κοινοτικής δράσης στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, ήταν ανεπαρκής. Η απόφαση οδήγησε σε αμφισβητήσεις ως προς τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να προχωρήσει σημαντικός αριθμός έργων και, κατά συνέπεια, τα προγράμματα της Επιτροπής στον τομέα αυτό υπέστησαν σοβαρό πλήγμα. Σύμφωνα με συμπέρασμα της τελικής έκθεσης περί προγραμμάτων της Comité des Sages,

“Το κεφάλαιο Β7-70 ήταν από εκείνα που επηρεάστηκαν σοβαρότερα από την απόφαση...και το επακολούθησαν μεγάλης κλίμακας πάγωμα σε πολλές εκταμιεύσεις και νέες πρωτοβουλίες.”

¹²⁵ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Α4-0381/97, αυτόθι, παρ. 1, 2 και 4
¹²⁶ ‘Έκθεση Imbeni’ αυτόθι στο 9

Η έκδοση, κατά συνέπεια, των νέων κανονισμών του Συμβουλίου με τους οποίους θεσπίζονται οι απαιτήσεις για την ανάληψη κοινοτικών ενεργειών, τον Απρίλιο του 1999, έπειτα από μια διαθεσμική συμφωνία, ήταν υψίστης σπουδαιότητας.

Η δεύτερη μεγάλη εξέλιξη στη διαχείριση των δραστηριοτήτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, ήταν η διοικητική, η οποία εισήχθη από τη νέα Επιτροπή το 1999. Για πρώτη φορά, ένας νέος Επίτροπος για τις εξωτερικές σχέσεις έχει την αποκλειστική ευθύνη της προαγωγής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, η εξέλιξη αυτή ενέταξε τις διάφορες μονάδες, οι οποίες περιγράφονται παρακάτω, και οι οποίες ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό, ως μία στις εξωτερικές σχέσεις της Επιτροπής. Η νέα μονάδα καλύπτει όλο τον κόσμο και όλες τις γραμμές του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία, με αποτέλεσμα τον τερματισμό και της γεωγραφικής "κατάτμησης" των θεμάτων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συνεργάζεται με τη μονάδα για τα ανθρώπινα δικαιώματα της Κοινής Υπηρεσίας Relex (SCR), η οποία είναι υπεύθυνη για την εναρμόνιση των διαδικασιών και τη συνεργασία με τους εταίρους στην υλοποίηση έργων σε όλο τον κόσμο. Η αναδιοργάνωση αυτή θα συμβάλει, αναμφίβολα, στην ενίσχυση της συνοχής της διαχείρισης των σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία δραστηριοτήτων της Επιτροπής.

- **Συνοχή, συντονισμός και αποτελεσματικότητα**

Η απόφαση του Κοινοβουλίου το 1994 να συνενώσει σε μία τις χωριστές προηγουμένως γραμμές του προϋπολογισμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα, περιλαμβανόμενες όλες στο B7-70, πρόσφερε τη βάση για μια περισσότερο συνεκτική και συντονισμένη προσέγγιση στη διαχείριση της εξωτερικής δράσης. Εκθέτοντας τη στρατηγική της για τα ανθρώπινα δικαιώματα το 1995, η Επιτροπή υποσχέθηκε ότι οι διάφορες εμπλεκόμενες υπηρεσίες της Επιτροπής θα «εναρμονίσουν τις διαδικασίες τους στη χρήση αυτών των πόρων».¹²⁷ Δεδομένης της διαφορετικότητας των απαντώμενων προβλημάτων και του πλήθους των εμπλεκόμενων παικτών και μέσων, η Επιτροπή προσπάθησε να είναι συνεπής, να ορθολογικοποιήσει τη διαχείριση και να μεγιστοποιήσει τα αποτελέσματα της δράσης υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας. Κατωτέρω, συνοψίζονται οι ρυθμίσεις που έγιναν μεταξύ του 1996 και του 1999.

α) Συντονισμός μεταξύ υπηρεσιών

Η έκθεση Imbeni τόνιζε ότι η διυπηρεσιακή ομάδα για τα ανθρώπινα δικαιώματα είχε σημαντικό ρόλο στον «οριζόντιο συντονισμό» των δραστηριοτήτων της ΕΕ. Η ομάδα αυτή, η οποία δεν λειτουργεί πλέον, αποτελούμενη από αντιπροσώπους όλων των υπηρεσιών της Επιτροπής που εμπλέκονταν σε δραστηριότητες για τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα στην ΕΕ και στις εξωτερικές σχέσεις, διευκόλυνε τον εσωτερικό συντονισμό και την ανταλλαγή πληροφοριών για τις εργασίες διεθνών και περιφερειακών οργανώσεων και για πρωτοβουλίες σχετικές με την υλοποίηση της κοινοτικής δράσης. Επιπλέον, σχετική διευθύνουσα επιτροπή έφερνε κοντά όλες τις υπηρεσίες που ασχολούνταν με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον τομέα της εξωτερικής δράσης, με στόχο τη βελτίωση της όλης συνοχής των κοινοτικών

¹²⁷

COM (95) 567 τελικό, αυτόθι.

ενεργειών. Τον Ιούλιο του 1999, βάσει των άρθρων 13 και 14 των κανονισμών 975 και 976 του Συμβουλίου, συστήθηκε επιτροπή για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, αποτελούμενη από εκπροσώπους των κρατών μελών και προεδρευόμενη από την Επιτροπή. Η επιτροπή έχει διπλό σκοπό: να εξετάζει την εφαρμογή του κεφαλαίου Β7-70 του προϋπολογισμού και να εγκρίνει προγράμματα ύψους άνω του 1 εκατ. ευρώ, και να ενισχύσει τη συνοχή των δραστηριοτήτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

β) Οργάνωση υπηρεσιών της Επιτροπής

Εδώ, δίνεται μια γενική συνοπτική εικόνα των ευθυνών των υπηρεσιών της Επιτροπής που εμπλέκονταν σε δραστηριότητες που ανάγονται στο κεφάλαιο Β7-70. Αντικατοπτρίζει την μέχρι το 1999 κατάσταση υπό την προηγούμενη Επιτροπή, η οποία είχε την ευθύνη όταν εισήχθησαν οι κατευθυντήριες γραμμές.

Πρώην ΓΔΙΑ “Εξωτερικές σχέσεις: Ευρώπη και Νέα Ανεξάρτητα Κράτη, κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας και εξωτερικές αποστολές”

Η μονάδα για τα ανθρώπινα δικαιώματα της ΓΔΙΑ είχε την ευθύνη του συντονισμού όλων των δραστηριοτήτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα στην Επιτροπή. Το συντονισμό της πολιτικής είχε η διευθύνουσα επιτροπή, ενώ τον καθ’ ημέρα συντονισμό ασκούσε διυπηρεσιακή ομάδα εργασίας, η οποία ήταν επίσης υπεύθυνη για την ύπαρξη συνοχής μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής δράσης. Η μονάδα ήταν υπεύθυνη για τον καθορισμό των ενεργειών και την αύξηση της συνειδητοποίησης στα θέματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.. Χρηματοδοτικά, διαχειριζόταν πέντε από τις έντεκα γραμμές του κεφαλαίου Β7-70 του προϋπολογισμού. Βάσει αυτού, ενεργούσε και ως σύνδεσμος μεταξύ των υπευθύνων υπαλλήλων της ΓΔΙΑ και των αντιπροσωπειών. Η μονάδα εκπροσωπούσε επίσης την Επιτροπή σε διεθνή φόρουμ για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο Συμβούλιο της Ευρώπης, στον ΟΣΣΕ και στα ΗΕ, καθώς και στην ‘COHOM’ την ομάδα εργασίας των κρατών μελών της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Πρώην ΓΔΙ “Εμπορική πολιτική και σχέσεις με τη Βόρειο Αμερική, την Άπω Ανατολή, την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία”

Τον συντονισμό των δραστηριοτήτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ΓΔΙ είχε η «μονάδα ανάλυσης και πολιτικού σχεδιασμού», η οποία δρούσε ως σύνδεσμος μεταξύ των υπευθύνων υπαλλήλων και της ΓΔΙΑ. Ο εντεταλμένος υπάλληλος για την Κίνα ήταν υπεύθυνος για όλες τις διμερείς συμφωνίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδιαίτερα για την παρακολούθηση και την προαγωγή του διαλόγου ΕΕ-Κίνας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την εφαρμογή της γραμμής Β7-707.

Πρώην ΓΔΙΒ “Εξωτερικές σχέσεις: Νότιος Μεσόγειος, Μέση Ανατολή, Λατινική Αμερική, Νότιος και Νοτιοανατολική Ασία και συνεργασία Βορρά-Νότου”

Η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις επιμέρους χώρες παρακολουθούνταν από τον υπεύθυνο εντεταλμένο υπάλληλο. Κάθε γεωγραφική διεύθυνση (Λατινική Αμερική, Νότιος και Νοτιοανατολική Ασία, Μεσόγειος) είχε και ένα συντονιστή για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι συντονιστές για τη Λατινική

Αμερική και τη Μεσόγειο συντόνιζαν τα έργα έπειτα από συζητήσεις και σε συνεργασία με τους κατά περίπτωση εντεταλμένους υπαλλήλους, ενώ τα έργα στην Ασία ανετίθεντο στους ίδιους τους εντεταλμένους υπαλλήλους. Ένας μόνιμος υπάλληλος είχε την ευθύνη του συντονισμού των δραστηριοτήτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα τόσο μέσα στη ΓΔ (αναφερόμενος στον αναπληρωτή Γενικό Διευθυντή), όσο και με τις υπόλοιπες ΓΔ εξωτερικών σχέσεων.

Πρώην ΓΔVIII: “Εξωτερικές σχέσεις και αναπτυξιακή συνεργασία με την Αφρική, την Καραϊβική και τον Ειρηνικό – Σύμβαση του Λομέ”

Σε στενή συνεργασία με αντιπροσωπείες, εντεταλμένοι υπάλληλοι ήταν υπεύθυνοι για την παρακολούθηση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες τους. Σε κάθε αντιπροσωπεία της Επιτροπής, ο υπεύθυνος για τα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήταν σε άμεση επαφή με τη μονάδα ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ΓΔVIII, την οποία συμβουλευόταν επίσης σε διάφορα στάδια κατά τη σύνταξη κειμένων στρατηγικής, εθνικών ενδεικτικών προγραμμάτων (ΕΕΠ) και περιφερειακών ενδεικτικών προγραμμάτων (ΠΕΠ), ενδιάμεσες ανασκοπήσεις και αποφάσεις διάθεσης κονδυλίων-κινήτρων για θεσμικές μεταρρυθμίσεις. Αν και για τη διαχείριση των προγραμμάτων υπεύθυνη ήταν η μονάδα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την πολιτική διάσταση των έργων και τη συνοχή τους με άλλα έργα και μέσα συνεργασίας της Επιτροπής και των κρατών μελών, επέβλεπε η αντιπροσωπεία και οι υπεύθυνοι εντεταλμένοι υπάλληλοι. Η μονάδα ήταν υπεύθυνη και για την ενσωμάτωση των διαφόρων διατομεακών θεμάτων σε ενέργειες, έργα και προγράμματα και για το χειρισμό των διωπηρεσιακών επαφών. Ερχόταν, ομοίως, σε επαφή με διεθνείς οργανισμούς, κοινοτικούς θεσμούς και αντιπροσώπους κρατών μελών, ενώ συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις για τη σύμβαση του Λομέ και στις προσπάθειες για την πρόληψη ή διευθέτηση συγκρούσεων.

Το εργασιακό βάρος στη μονάδα μοιράζονταν οκτώ υπάλληλοι σε γεωγραφική και θεματική βάση, ενώ ένας ήταν υπεύθυνος για το συντονισμό των γραμμών του προϋπολογισμού και τα κονδύλια κινήτρου. Την ευθύνη για το συντονισμό με τις άλλες ΓΔ εξωτερικών σχέσεων είχε ο επικεφαλής της μονάδας.

Ανθρωπιστικό Γραφείο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ECHO)

Στο ECHO, ο υπεύθυνος υπάλληλος παρακολουθούσε τη γενική κατάσταση σε μια χώρα ή περιοχή, συμπεριλαμβανομένης της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κατάσταση η οποία συχνά συνδέεται άμεσα με καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που ταλαιπωρούν τη χώρα. Ωστόσο, η έμφαση δινόταν στις ανθρωπιστικές ανάγκες και στην άμεση απόκριση σε αυτές. Τα προγράμματα ανθρωπιστικής βοήθειας μπορεί, ωστόσο, να έχουν κάποια διάσταση σχετική με τα ανθρώπινα δικαιώματα και άμεση επίπτωση στην κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων επιτόπου. Εκτός από τους εντεταλμένους υπαλλήλους, το ECHO έχει αναθέσει σε ένα συντονιστή να δρα ως σύνδεσμος μεταξύ της ανθρωπιστικής βοήθειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το μέλος αυτό του προσωπικού είναι υπεύθυνο για το συντονισμό με τις υπόλοιπες υπηρεσίες της Επιτροπής και για τον προσδιορισμό, μαζί με τους εντεταλμένους υπαλλήλους, του πώς η ανθρωπιστική βοήθεια του ECHO μπορεί να συμβάλει καλύτερα στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

SCR “Κοινή Υπηρεσία για τις Εξωτερικές Σχέσεις”

Ιδρυθείσα τον Οκτώβριο του 1997, η SCR παρουσιάζει αυξητική λειτουργικότητα. Είναι υπεύθυνη για όλες τις πτυχές υλοποίησης της κοινοτικής βοήθειας σε χώρες μη μέλη: τεχνική και λειτουργική, χρηματοδοτική και λογιστική, συμβατική και νομική, ελεγκτική και αξιολόγησης.

Η Μονάδα SCR/A5 (CFSP, Human Rights and Democracy, Drugs) έχει την ευθύνη για την υλοποίηση και χρηματοδοτική παρακολούθηση των μέτρων για τα ανθρώπινα δικαιώματα στα πλαίσια του κεφαλαίου B7-70. Συντονίζει τις δραστηριότητες για τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα στην SCR (ιδιαίτερα με τις μονάδες που είναι υπεύθυνες για τις συμβάσεις και τη χρηματοδότηση). Το Μάιο του 1999, η Επιτροπή αποφάσισε ότι θα πρέπει να συναφθεί μονοετής σύμβαση με απευθείας συμφωνία μεταξύ της ΓΔΙΑ και του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Το προσωπικό της τεχνικής βοήθειας βοήθησε την πρώην ΓΔΙΑ να επιλέξει και να ετοιμάσει έργα για χρηματοδότηση στα πλαίσια των κεφαλαίων B7-700, 701, 704, 706, 709. Βοήθησαν επίσης την SCR στην παρακολούθηση των εν εξελίξει έργων και παρέσχε στις αντιπροσωπείες υποστήριξη σε μικροέργα.

Για την εκτέλεση των θεματικών και γεωγραφικών προτεραιοτήτων που αναφέρονται παραπάνω, υπάρχουν διαθέσιμες διάφορες μέθοδοι και μέσα. Καμμία δεν έχει αποδειχθεί επαρκής από μόνη της. Με στόχο την αποτελεσματικότητα, η κοινοτική δράση χρησιμοποιεί ένα συνδυασμό μεθόδων που καθορίζονται από τους επιδιωκόμενους λειτουργικούς στόχους. Οι διάφοροι μηχανισμοί που χρησιμοποιήθηκαν από το 1996 είναι οι εξής.

γ) Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Τον Ιούλιο του 1998, το εγχειρίδιο της Επιτροπής για τη διαχείριση μη επιστρεπτέων ενισχύσεων καθόρισε ότι η προτιμώμενη μέθοδος για την επιλογή έργων ήταν η πρόσκληση υποβολής προτάσεων. Η «πρόσκληση υποβολής προτάσεων» δημοσιεύεται ώστε να ενεργοποιηθούν οι διάφοροι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών προς υποστήριξη των προτεραιοτήτων της Κοινότητας. Ο μηχανισμός αυτός είναι ιδιαίτερα πρόσφορος για συνεργασία με ΜΚΟ και παρέχει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να βεβαιωθεί ότι οι στρατηγικές της προτεραιότητες έχουν απήχηση στην κοινωνία των πολιτών. Τα προγράμματα επιλέγονται με βάση κοινές αρχές και ταυτόσημα κριτήρια, ενώ δίνεται προτεραιότητα σε προτάσεις ύψους τουλάχιστον 500.000 ευρώ. Πριν από το 1999, η ελάχιστη συνεισφορά της ΕΕ ήταν πολύ χαμηλότερη, οι Γενικές Διευθύνσεις όμως διαπίστωσαν ότι χωρίς τεχνική βοήθεια, ήταν δύσκολο να αντεπεξέλθουν στο μεγάλο αριθμό έργων.

Ωστόσο, ένα ποσοστό μέχρι 30% του συνολικού προϋπολογισμού του 1999 για προσκλήσεις υποβολής προτάσεων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση ενός περιορισμένου αριθμού προτάσεων μικρών (50.000-150.000 ευρώ) ή μεσαίων έργων (150.000-500.000 Euros). Για την επιλογή και διαχείριση των έργων προβλέφθηκε να υπάρχει μια κοινή προσέγγιση από τις πρώην ΓΔΙΑ, ΓΔVIII και ΓΔΙ. Η φόρμουλα που επιλέχθηκε για το ελάχιστο του μεγέθους των έργων δεν αποκλείει την υποστήριξη δραστηριοτήτων χαμηλής προτεραιότητας, ωστόσο όμως, η μεγάλη αναλογία των κεφαλαίων προορίζεται για μεγαλύτερες προτάσεις.

Μετά την υιοθέτηση των κανονισμών του Συμβουλίου που προσφέρουν τη νομική βάση για την ανάληψη εξωτερικής δράσης στον τομέα αυτό, στα τέλη του Αυγούστου 1999 δημοσιεύτηκε πρόσκληση για μεγάλες προτάσεις (ελάχιστη κοινοτική συνεισφορά 50.000 ευρώ) στις οποίες εμπλέκονταν 3 από τις 4 ΓΔ που διαχειρίζονται κονδύλια ΕΠΑΔΔ (ΓΔ1, 1Α, VIII), όχι όμως και η ΓΔ1Β – MEDA και Λατινική Αμερική. Οι προτάσεις για τα προς χρηματοδότηση έργα επρόκειτο να εξεταστούν από την επιτροπή για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, η οποία, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, έπρεπε να εγκρίνει κάθε έργο με κοινοτική συνεισφορά άνω του 1 εκατ. ευρώ. Γενικός στόχος ήταν να δοθούν ενισχύσεις για μέχρι 125 έργα, με περίοδο υλοποίησης μέχρι 36 μήνες. Ποιοτικά έργα τα οποία, αν και πληρούν όλα τα κριτήρια επιλεξιμότητας, δεν μπορούν να χρηματοδοτηθούν από το προϋπολογισμό του 1999, μπορούν να μπουν σε έναν εφεδρικό κατάλογο για χρηματοδότηση το 2000.

δ) Ad-hoc έργα (επικεντρωμένα έργα)

Η πολιτική σπουδαιότητα και το επείγον της λήψης συγκεκριμένων μέτρων, καθώς και η απαίτηση της προβολής της Ένωσης όταν υλοποιούνται ορισμένες πολιτικές αποφάσεις, υπαγορεύουν να αναλαμβάνονται και ορισμένες δραστηριότητες που εμπίπτουν εκτός του πεδίου της πρόσκλησης για υποβολή προτάσεων. Δεδομένης της αβεβαιότητας σχετικά με το χρόνο δημοσίευσης της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων, καθώς και του εξαιρετικά επείγοντος χαρακτήρα και πολιτικής σπουδαιότητας ορισμένων έργων, ορισμένα ζητήματα χρειάζεται να χρηματοδοτούνται απευθείας εκ των προτέρων ή παράλληλα με την πρόσκληση υποβολής προτάσεων. Αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως τα προγράμματα με διεθνείς οργανώσεις. Οι δραστηριότητες αυτές είναι προφανώς πολιτικά ευαίσθητες και έχουν σχέση με στρατηγικές προτεραιότητες, συμπεριλαμβανομένης, π.χ. της ανάπτυξης του ευρωπαϊκού προγράμματος "μάστερ" για τα ανθρώπινα δικαιώματα και προγραμμάτων για το Κοσσυφοπέδιο.

ε) Μικροέργα

Τα μικροέργα είναι μικρής κλίμακας δραστηριότητες για την προαγωγή της δημοκρατίας, ο καθορισμός δε και η διαχείρισή τους γίνεται από τις αντιπροσωπείες της Επιτροπής, ειδικά στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, της πρώην Γιουγκοσλαβίας, της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και στην Κίνα. Ανταποκρίνονται στην επιθυμία των κρατών εταίρων να έχουν άμεση συμμετοχή στο πρόγραμμα και είναι, εν γένει, ιδιαίτερα αποδοτικά, προσφέροντας σημαντική προβολή στην Επιτροπή. Με βάση τις ευνοϊκές εμπειρίες από τη μέθοδο αυτή, οι οροφές για τα επιμέρους έργα, η γεωγραφική κάλυψη και η όλη χρηματοδότηση αυξήθηκαν το 1998. Ωστόσο, για τεχνικούς και λειτουργικούς λόγους, κανένα από τα μικροέργα αυτά δεν λειτούργησε.

στ) Συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς

Μεταξύ 1996 και 1999, η ΕΕ συνεργάστηκε ευρύτατα με άλλους διεθνείς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένου του Συμβουλίου της Ευρώπης, του ΟΣΣΕ και των ΗΕ μέσω του κεφαλαίου Β7-7. Τα κοινοτικά κεφάλαια που προορίζονται για τη συνεργασία αυτή δεν είναι επιχορηγήσεις ή μη επιστρεπτές ενισχύσεις προς τους υπόψη οργανισμούς. Όσον αφορά το Συμβούλιο της Ευρώπης, τα κεφάλαια αυτά είναι συνεισφορές σε κοινά προγράμματα, χρηματοδοτούμενα και συντονιζόμενα από

κοινού από την Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς δεν υλοποιείται μέσω προσκλήσεων για υποβολή προτάσεων. Προσδιορίζονται οι δραστηριότητες που ενδιαφέρουν την Επιτροπή και τους οργανισμούς εταίρους και υλοποιούνται με την οφειλόμενη μέριμνα για την προβολή της Κοινότητας.

ζ) Πολυετή προγράμματα

Έχοντας διδαχθεί από τις εμπειρίες των έργων για τον εκδημοκρατισμό και τα ανθρώπινα δικαιώματα στη Λατινική Αμερική, η Επιτροπή υιοθέτησε τον Ιούλιο του 1998 μια συνεκτική και ολοκληρωμένη προσέγγιση πολυετούς προγραμματισμού για τη μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων και της προβολής της κοινοτικής δράσης στην περιοχή. Η προσέγγιση αυτή, η οποία ξεκίνησε στην Λατινική Αμερική (γραμμή προϋπολογισμού Β7-703), έχει επεκταθεί τώρα στη Νότιο και Νοτιοανατολική Ασία (γραμμή προϋπολογισμού Β7-707) και στην περιοχή της Μεσογείου (γραμμή προϋπολογισμού Β7-705).

Η καθιέρωση του πολυετούς προγραμματισμού είναι απόρροια των κατευθύνσεων που περιέχονται στους νέους κανονισμούς του Συμβουλίου, οι οποίοι προβλέπουν τη στενή συνεργασία με τους εκπροσώπους των κρατών μελών και διάλογο με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στις υπόψη περιοχές. Η προσέγγιση εγγυάται, επίσης, τη συνοχή και συμπληρωματικότητα των ενεργειών για τα ανθρώπινα δικαιώματα με τις στρατηγικές αναπτυξιακής βοήθειας της Κοινότητας. Επανεπιβεβαιώνει, από τη μία, την άρρηκτη ενότητα, την παγκοσμιότητα και την αλληλεξάρτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, από την άλλη, το δεσμό μεταξύ ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δημοκρατίας και ανάπτυξης, βασικές αρχές της συνεργασίας της Κοινότητας με τρίτες χώρες.

Το πρώτο πολυετές πρόγραμμα εκπονήθηκε για την Κεντρική Αμερική το 1998 και προγραμματίστηκε να διαρκέσει τέσσερα χρόνια (1999-2002). Το πρόγραμμα αυτό σχεδιάστηκε σε συνεργασία με τις αντιπροσωπείες και γραφεία της Επιτροπής στην Κεντρική Αμερική, εξειδικευμένες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην περιοχή και τους αντιπροσώπους των κρατών μελών, οι οποίοι έλαβαν μέρος σε μια σειρά από συναντήσεις για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων για τις επιμέρους χώρες και την περιοχή. Περισσότερες λεπτομέρειες για τις προτεραιότητες στην περιοχή αυτή μπορούν να βρεθούν στο Μέρος 2.2.

Η ακολουθούμενη μεθοδολογία περιλαμβάνει:

1. αναλυτική εξέταση της επικύρωσης διεθνών νομικών πράξεων από μία χώρα με σκοπό την εγκαθίδρυση ενός σταθερού προφίλ,
2. εκτίμηση της τρέχουσας κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε μια χώρα, συμπεριλαμβανομένου κάθε τυχόν διμερούς ή περιφερειακού διαλόγου που μπορεί να χρειάζεται γι' αυτό,
3. σχεδιασμό ενός πολυετούς προγράμματος για κάθε χώρα με καθορισμό των μέτρων προτεραιότητας που πρέπει να ληφθούν υπόψη με βάση την προαναφερθείσα αναλυτική εξέταση και εκτίμηση, την πείρα που έχει αποκτηθεί από προηγούμενα έργα και κάθε εν εξελίξει διάλογο.

η) Κονδύλια κινήτρων

Για την υλοποίηση μέτρων υποστήριξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ορισμένες γενικότερες ή πολυτομεακές γραμμές ή μέσα. Τα κονδύλια κινήτρων είναι ένα σημαντικό μέσο που χρησιμοποιείται από τις γραμμές B7-7020, B7-7021, B7-7022. Τα κονδύλια κινήτρων που προβλέπονται από τις γραμμές του προϋπολογισμού έχουν ιδιαίτερη σπουδαιότητα κατά την εφαρμογή των διατάξεων περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων της σύμβασης του Λομέ. Τα ποσά αυτά προορίζονται για τη χρηματοδότηση θεσμικών και διοικητικών μεταρρυθμίσεων με σκοπό τον εκδημοκρατισμό και το κράτος δικαίου. Στην πράξη, τα πιλοτικά έργα που χρηματοδοτούνται από τις γραμμές του προϋπολογισμού στηρίζουν πιο ουσιαστικά έργα που χρηματοδοτούνται από το εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα (ΕΕΠ) και τα κονδύλια κινήτρων.

θ) Τεχνική βοήθεια

Ο προϋπολογισμός προβλέπει τεχνική και διοικητική βοήθεια τόσο για την Επιτροπή, όσο και για τους δικαιούχους. Η τεχνική βοήθεια περιλαμβάνει τόσο την αξιολόγηση των προτάσεων, όσο και τη διαχείριση ή παρακολούθηση των έργων. Οι γραμμές του προϋπολογισμού αντιμετώπισαν με διαφορετικούς τρόπους αυτή την προτεραιότητα. Για το σκοπό αυτό, συνήφθησαν συμβάσεις με διάφορους οργανισμούς και συμβούλους. Τα προγράμματα PHARE και TACIS είχαν δικές τους μονάδες παρακολούθησης, κάθε μία από τις οποίες διεξήγαγε ανασκοπήσεις των έργων που χρηματοδοτούνταν από τις γραμμές B7-700 & 701. Το 1997, η ευθύνη για την B7-700 και B-701 μεταφέρθηκε από τα PHARE και TACIS στη Μονάδα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της ΓΔΙΑ. Μεταξύ Ιουνίου 1998 και Ιουλίου 1998, λόγω της σχετικής απόφασης του Μαΐου του 1998 του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, δεν έγινε παρακολούθηση ή άλλες αξιολογήσεις των έργων. Τον Ιούλιο του 99, υπογράφηκε και πάλι σύμβαση με το EHRF για την παροχή τεχνικής βοήθειας διάρκειας 12 μηνών για υποβοήθηση στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων, στην εκτέλεση των έργων και στην οργάνωση των μικροέργων στις ΧΚΑΕ/ΝΑΚ.

ΜΕΡΟΣ 4

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Το Κοινοβούλιο έχει ζητήσει ρητά η παρούσα έκθεση να περιλαμβάνει μια εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των χρηματοδοτηθέντων έργων.¹²⁸ Ο αντιπρόεδρος Imbeni πρότεινε, επίσης, οι εκθέσεις αυτές να αποτελούν μια ευκαιρία "εκτίμησης των σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα δραστηριοτήτων που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή".¹²⁹ Υπό το φως αυτών των σχολίων, θα πρέπει να αναφερθούν ορισμένες σημαντικές εξελίξεις και αξιολογήσεις που έλαβαν χώρα από την εποχή της τελευταίας έκθεσης.

- **Αξιολογήσεις**

Όταν, τον Οκτώβριο του 1997, ιδρύθηκε η Κοινή Υπηρεσία Εξωτερικών Σχέσεων (SCR), μία από τις ευθύνες που της ανατέθηκαν ήταν η αξιολόγηση της κοινοτικής βοήθειας προς τις τρίτες χώρες. Η αξιολόγηση ορίζεται ως μια "όσο το δυνατό συστηματική και αντικειμενική" εκτίμηση του σχεδιασμού, της εκτέλεσης και των αποτελεσμάτων των έργων. Αντικειμενικοί στόχοι της εν λόγω αξιολόγησης είναι η βελτίωση της εξωτερικής δράσης και η επίτευξη διαφάνειας και υπευθυνότητας.

Με τις αξιολογήσεις εκτιμάται η εκτέλεση των έργων και προτάσεων αναλύοντας τη σχετική τους σπουδαιότητα, την αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα, τις επιπτώσεις και τη βιωσιμότητά τους. Οι εκθέσεις αυτές είναι ανακοινώσιμα έγγραφα και διαθέσιμα στο Internet, στην ακόλουθη διεύθυνση:

<http://www.europa.eu.int/comm/scr/evaluation/index.htm>

Το πρόγραμμα εργασιών της Μονάδας Αξιολογήσεων της SCR διαρθρώνεται γύρω από ένα "κυλιόμενο" πρόγραμμα 1-2 ετών που καλύπτει μερικές δεκάδες αξιολογήσεις για πολλαπλά προγράμματα και χώρες. Ακολουθεί μια σύνοψη ορισμένων αξιολογήσεων προγραμμάτων που υποστηρίζονται μέσω της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία.

Τον Απρίλιο του 1999, αξιολογήθηκε το πρόγραμμα για τη δημοκρατία στη MEDA.¹³⁰ Η αξιολόγηση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το πρόγραμμα, κατά το μεγαλύτερο μέρος του, αντιμετώπισε αποτελεσματικά και με συνέπεια τα θέματα που έχουν άμεση σχέση με τις ανάγκες στο ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας στις χώρες MEDA και ότι η σύνθεση του προγράμματος ήταν κατά μεγάλο βαθμό η ενδεδειγμένη. Βρήκε ότι τα έργα ήταν σωστά σχεδιασμένα και συνεπή με άλλα προγράμματα. Η θεσμική βιωσιμότητα περιεγράφη ως εν γένει καλή, εκτός από την περίπτωση μονομερών διασκέψεων, οι οποίες, πέραν των αμέσως συμμετεχόντων, έχουν μικρή επίδραση. Τα περιφερειακά προγράμματα ήταν λιγότερο αποτελεσματικά για τις βασικές ομάδες στόχους όπως οι γυναίκες, οι πρόσφυγες και οι μειονότητες, ήταν όμως κατάλληλα για κατάρτιση και δόμηση

¹²⁸ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου A4-0381/97, αυτόθι, σφ 13

¹²⁹ 'Έκθεση Imbeni', αυτόθι, στο 9

¹³⁰ Αξιολόγηση του MEDA Democracy Programme 1996-1998, ref. 951460

επαγγελματικών ικανοτήτων. Ο συντονισμός των χορηγών βρέθηκε ότι ήταν απρόσφορος, ενώ οι διαδικασίες για την εφαρμογή, επιλογή και υποβολή αναφορών δεν ήταν απόλυτα κατανοητές.

Το 1997, έπειτα από ψήφισμα του Κοινοβουλίου, πραγματοποιήθηκε ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος PHARE.¹³¹ Εξήχθη το συμπέρασμα ότι οι στόχοι και δραστηριότητές του είχαν άμεση σχέση με την αντιμετώπιση σημαντικών ζητημάτων της μεταβατικής διαδικασίας στις υπόψη χώρες, όπως η ανάπτυξη της δημοκρατίας και της κοινωνίας των πολιτών. Εντούτοις, η αξιολόγηση βρήκε ότι το πρόγραμμα είχε πετύχει λιγότερα από τις πλήρεις δυνατότητές του, αφού η αποτελεσματικότητα και οι επιπτώσεις του έπασχαν από αδυναμία στη διασφάλιση της καλής εκτέλεσης του προγράμματος, από ανεπάρκειες στη διαχείριση του κύκλου των έργων και από έλλειψη προσήλωσης στον οικονομικό και διαδικαστικό έλεγχο.

Το 1998, έγινε ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος TACIS.¹³² Το πρόγραμμα χαρακτηρίστηκε ως θετικό από πλευράς αποτελεσματικότητας στην επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων, "αποφασιστικό παράγοντα για τη θετική τελική αξιολόγηση του προγράμματος". Η σημασία του ήταν όμως περιορισμένη, λόγω μειονεκτημάτων από πλευράς αποτελεσματικότητας διαχείρισης, διαφάνειας και υπερβολικής έμφασης στις οικονομικές και διοικητικές διαδικασίες. Η αξιολόγηση βρήκε επίσης ότι η στηριζόμενη στη ζήτηση αρχή του προγράμματος είχε εξασθενήσει τα αποτελέσματα του TACIS.

Το πρόγραμμα δημοκρατίας PHARE και TACIS (PTDP) αξιολογήθηκε και το 1997.¹³³ Η αξιολόγηση βρήκε ότι το PTDP συμβάλλει στην ανάπτυξη και αναγνώριση του τομέα των ΜΚΟ στις δικαιούχες χώρες, και ότι είχε διευκολύνει τη μεταφορά τεχνογνωσίας και εταιρικών σχέσεων μεταξύ ανατολικών και δυτικών κοινωνιών πολιτών, ενώ προσφέρει ιδιαίτερη προβολή στην ΕΕ. Εξήχθη το συμπέρασμα ότι η εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση στην επιλογή προγραμμάτων είναι πολύ σημαντική για τον επακριβή κάλυψη των αναγκών των χωρών. Η αξιολόγηση κατέληξε, εντούτοις, στο συμπέρασμα ότι οι επιπτώσεις και αποδοτικότητα της υλοποίησης του προγράμματος φαινόταν να είναι μεγαλύτερη στις χώρες PHARE σε σχέση με τις χώρες TACIS. Εντόπισε μεγαλύτερη ανάλωση κονδυλίων στην περιοχή PHARE, ως εξήγηση δε του γεγονότος αυτού θεωρείται η μεγαλύτερη επάρκεια των ντόπιων ΜΚΟ εκεί, και οι περιορισμοί της κοινωνίας των πολιτών στις χώρες TACIS.

Επιπλέον, σχετικές αξιολογήσεις έγιναν και σε επιμέρους έργα. Σε αυτά περιλαμβάνονται έργα σχετικά με τους πρόσφυγες και εκτοπισμένα άτομα στην Αιθιοπία, το Μαλάουι, τη Μοζαμβίκη και την Ανγκόλα¹³⁴, καθώς και εκείνο της συμμετοχής της ΕΕ στις εργασίες των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα στη Ρουάντα.¹³⁵ Στις προσεχείς αξιολογήσεις περιλαμβάνονται εκείνες για

¹³¹ Ενδιάμεση αξιολόγηση PHARE, αριθ. 951466

¹³² Ενδιάμεση αξιολόγηση TACIS, αριθ. 951415

¹³³ Αξιολόγηση του PHARE/TACIS Democracy Programme, αριθ. 951432

¹³⁴ Αξιολόγηση των δράσεων της ΕΕ της § 255, VII EDF – Συνδρομή σε πρόσφυγες, επαναπατριζομένους και εκτοπισμένα άτομα - Αιθιοπία, Μαλάουι, Μοζαμβίκη και Ανγκόλα, αριθ. 951178

¹³⁵ Αξιολόγηση της συμμετοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις εργασίες των ΗΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Ρουάντα, αριθ. 951458

δραστηριότητες υποστήριξης ξεριζωμένων πληθυσμών σε ασιατικά κράτη και κράτη της Λατινικής Αμερικής, καθώς και θετικές δράσεις στον τομέα της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα κράτη ΑΚΕ.

- **Οι απόψεις της κοινωνίας των πολιτών**

Στη διαδικασία της αξιολόγησης του έργου της προαγωγής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας από την ΕΕ, και του καθορισμού προτεραιοτήτων για τη βελτίωσή της, βασικό ρόλο πρέπει να έχει η γνώμη των αντιπροσώπων εκείνων της κοινωνίας των πολιτών που βοηθούν στην υλοποίηση της δράσης της ΕΕ και στην προβολή των επιτόπιων ενεργειών της. Ο επίτροπος επί των εξωτερικών σχέσεων Patten υπογράμμισε ιδιαίτερα το σημείο αυτό στις συζητήσεις του φόρουμ της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα το Νοέμβριο του 1999, όταν αναγνώρισε ότι η Επιτροπή επικρίνεται για έλλειψη συνεκτικής στρατηγικής στις δραστηριότητές της για τα ανθρώπινα δικαιώματα.¹³⁶ Οι γνώσεις και η εμπειρία της κοινότητας των ασχολούμενων με τα ανθρώπινα δικαιώματα ΜΚΟ είναι ουσιώδες στοιχείο στη διαδικασία του επαναπροσδιορισμού των προτεραιοτήτων και της μάθησης από τις εμπειρίες: θα ήταν "πνευματικός βανδαλισμός" να αγνοηθούν οι απόψεις τους. Ο αντιπρόεδρος του Κοινοβουλίου Imbeni δήλωσε ότι σκοπός του φόρουμ ήταν η μετατόπιση προς θέσεις με μεγαλύτερη συνοχή στην πολιτική για τα ανθρώπινα δικαιώματα της ΕΕ και η είσοδος της κοινωνίας των πολιτών σε δραστηριότητες εξωτερικών σχέσεων, έτσι ώστε οι θεσμοί της ΕΕ να μπορούν να επωφεληθούν από τη μεγάλη εμπειρία που μπορούν να προσφέρουν οι εταίροι αυτοί στην εξέταση της αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων της ΕΕ.

Το φόρουμ αποτέλεσε μια πολύτιμη ευκαιρία για την Επιτροπή να ακούσει και να απαντήσει στις εκτιμήσεις των αντιπροσώπων ΜΚΟ. Η ομάδα εργασίας για τη συνεργασία της ΕΚ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιέγραψε ορισμένους βασικούς τομείς ενδιαφέροντος. Η Παγκόσμια Οργάνωση κατά των Βασανιστηρίων ανέφερε ότι "τα άτομα που ασχολούνται με τον αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να σπαταλούν το χρόνο τους με υπερβολικά πολύπλοκες διαδικασίες". Θα πρέπει να υπάρχουν ευκόλως διαθέσιμες σαφείς πληροφορίες για τις κατευθύνσεις των προγραμμάτων και τις διαδικασίες εφαρμογής τους, ενώ η χρηματοδότηση θα πρέπει να παρέχεται με διαφάνεια, σύμφωνα με το *εγχειρίδιο* της Επιτροπής για τη διαχείριση επιχορηγήσεων. Πολλές ΜΚΟ, ιδιαίτερα εκείνες που εδρεύουν εκτός ΕΕ, δεν μπόρεσαν να έχουν παρά μόνο πολύ λίγες πληροφορίες σχετικά με την πρόσκληση υποβολής προσφορών για το 1999. Η Επιτροπή απάντησε ότι η παρούσα περίοδος αποτελεί μεταβατική περίοδο στο θέμα αυτό και ότι σημαντικές αλλαγές στη δομή διαχείρισης κατέστησαν δύσκολη τη συνοχή.

Στη διαχειριστική αντίληψη σχετικά με τα προγράμματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα εντοπίστηκαν δύο σημαντικά προβλήματα. Πρώτον, καθυστερήσεις στις πληρωμές της Επιτροπής και, δεύτερον, η εμμονή της Επιτροπής για άσκηση λογιστικού ελέγχου ακόμη και σε πολύ μικρές δαπάνες. Ωστόσο, η Επιτροπή τόνισε με έμφαση ότι είναι υποχρεωμένη να εφαρμόζει "χρηστή οικονομική διαχείριση". Όσον αφορά το μέγεθος των επιχορηγήσεων, ασκήθηκε κριτική ότι η πολιτική της παροχής προτεραιότητας σε προγράμματα με κοινοτική συνεισφορά τουλάχιστον

¹³⁶

Φόρουμ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αυτόθι.

500.000 ευρώ, οδηγούσε στο να θέτει εκτός παιχνιδιού τις περισσότερες ΜΚΟ, ευνοώντας τους μεγάλους δυτικούς ομίλους. Η Επιτροπή δέχθηκε τα επιχειρήματα αυτά, δηλώνοντας όμως ότι λόγω της "σοβαρής έλλειψης προσωπικού στις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής", η μόνη δυνατή επί του παρόντος λύση εμφανίζεται να είναι η διάθεση λιγότερων αλλά μεγαλύτερων ποσών. Περαιτέρω, 30% των προγραμμάτων που χρηματοδοτήθηκαν από τον προϋπολογισμό του 1999 ήταν ύψους μικρότερου των 500.000 ευρώ, προοριζόμενα για μικροέργα ύψους κάτω των 50.000 ευρώ.

Όσον αφορά τις διαβουλεύσεις, τη συνεργασία και τις συζητήσεις, ορισμένες ΜΚΟ ισχυρίστηκαν ότι, κατά τον καθορισμό πολιτικών και προτεραιοτήτων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα πρέπει οι διαβουλεύσεις με τις ΜΚΟ να έχουν πιο "κάθετη" μορφή και ότι οι διαβουλεύσεις με τις ενδιαφερόμενες ΜΚΟ χρειάζονται βελτίωση. Θα πρέπει επίσης να βελτιωθεί "οριζοντίως" η επικοινωνία μεταξύ της Επιτροπής και άλλων χορηγών στον τομέα. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορεί να αποφεύγεται η διπλή δουλειά, ενώ θα μπορούν να αλληλοσυμπληρώνονται οι στρατηγικές διεθνούς χρηματοδότησης. Η Επιτροπή σημείωσε ότι ήδη λαμβάνονταν μέτρα για τη βελτίωση της συνοχής της στρατηγικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη δημιουργία μιας μοναδικής Γενικής Διεύθυνσης για τις εξωτερικές σχέσεις. Συμφωνήθηκε ότι το φόρουμ συζητήσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα θα έπρεπε να γίνεται τακτικά.

- **Ακαδημαϊκή ανάλυση**

Κατά τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές ακαδημαϊκές μελέτες οι οποίες εξέτασαν σε βάθος τις επιδόσεις της Επιτροπής στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σημαντική συνεισφορά στον τρόπο σκέψης της Επιτροπής είχε η έκθεση της Comité des Sages, η οποία αποτελείται από τους Δικαστή Antonio Cassese, την κ. Catherine Lalumière, τον καθηγητή Peter Leuprecht και την κ. Mary Robinson.¹³⁷ Η έκθεση, 'Leading by example: a human rights agenda for the year 2000', υποβλήθηκε το 1998, τάχθηκε υπέρ μιας ενημερωμένης, συνεπούς, αξιόπιστης και αποτελεσματικής πολιτικής της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η συνημμένη για τα έργα έκθεση οίκτηρε την έλλειψη κατάλληλης πολιτικής, χρηματοδοτικής και διοικητικής υποστήριξης που είναι αναγκαία για τη στήριξη μιας τέτοιας πολιτικής. Όσον αφορά το ρόλο της Επιτροπής στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων, η έκθεση διαπίστωσε ότι σε σχέση με "ένα πολύ μεγάλο αριθμό χωρών, η Επιτροπή έπαιξε ζωτικό, εποικοδομητικό και, συχνά, καινοτόμο ρόλο στην υποστήριξη πρωτοβουλιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, διαθέτοντας κεφάλαια για τη στήριξη και παρακολούθηση εκλογικών διαδικασιών".¹³⁸ Έκρινε θετικά το γεγονός ότι ο προϋπολογισμός για την ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα είχε σχεδόν διπλασιαστεί μεταξύ 1994 και 1998.

Η έκθεση διατύπωνε, ωστόσο, την άποψη ότι ο ρόλος, η επίδραση και η αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων της Επιτροπής θα μπορούσαν να ενισχυθούν σημαντικά, εφόσον λαμβάνονταν μέτρα για την αντιμετώπιση τριών

¹³⁷ Cassese.A, Lalumière.L, Leuprecht.P, Robinson.M 'Leading by example: a human rights agenda for the year 2000' European University Institute, 1998

¹³⁸ αυτόθι, στο60

μεγάλων προβλημάτων. Πρώτον, επισήμαινε την έλλειψη νομικής βάσεως για δράση σε αυτόν τον τομέα, όπως αναφερόταν στην απόφαση 106 του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Τονίζονταν η ακαταλληλότητα της βάσης που παρείχε η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και η υφιστάμενη επείγουσα ανάγκη για πρόταση σχετικής λύσης. Δεύτερον, η έκθεση κριτικάριζε την "εσωτερική διοικητική κατάτμηση" της Επιτροπής, με τον μη δεοντολογικό καταμερισμό των ευθυνών όσον αφορά τα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη γενική έλλειψη διαφάνειας. Τρίτον, τοποθετείτο στην "έλλειψη προσωπικού, ειδικών γνώσεων και γραφειοκρατικής κάλυψης" από την πλευρά του ότι η κατάτμηση των ευθυνών σημαίνει ότι καμμία από τις γραφειοκρατικές οντότητες που είναι υπεύθυνες για την πολιτική για τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι αρκετά μεγάλη για την ανάπτυξη του προσωπικού και τη χάραξη μιας "συνεπούς, διαφανούς, αποδοτικής, αξιόπιστης και προβεβλημένης πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα."¹³⁹

Υπό το φως των σκέψεων αυτών, η έκθεση πρότεινε τα ανθρώπινα δικαιώματα να αποτελέσουν αντικείμενο ενός "κεντρικού και ξεχωριστού χαρτοφυλακίου αρμοδιοτήτων" μέσα στην Επιτροπή, ειδικότερα να οριστεί ξεχωριστός Επίτροπος και Γενική Διεύθυνση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, χωρίς πρόσθετες σημαντικές αρμοδιότητες στο χαρτοφυλάκιο αυτό. Η Γενική Διεύθυνση θα έπρεπε να έχει κάθετες αρμοδιότητες στο θέμα τα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Επιτροπή και να είναι υπεύθυνη για την "προώθηση πολιτικών και πρωτοβουλιών κατάλληλα σχεδιασμένων ώστε να καταστεί αποτελεσματικότερη η προστασία των υφιστάμενων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε μακροπρόθεσμη βάση", μέσω συντονισμού με τα κράτη μέλη, υποστήριξης και διαβουλεύσεων με ΜΚΟ για ανθρώπινα δικαιώματα και συνεργασίας και διαβουλεύσεων με άλλες υπηρεσίες της Επιτροπής.¹⁴⁰

Από το 1998, τα ζητήματα αυτά αντιμετωπίστηκαν με διάφορους τρόπους. Πρώτον, το ζήτημα της νομικής βάσης για τις δραστηριότητες της Επιτροπής που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα διευθετήθηκε όταν το Συμβούλιο εξέδωσε τους κανονισμούς 975 και 976 στις 29 Απριλίου 1999, έπειτα από την επίτευξη διαθεσμικής συμφωνίας. Οι κανονισμοί αυτοί, αναφορά σε ειδικές διατάξεις των οποίων γίνεται σε όλη την έκταση του θεματικού μέρους του παρόντος κειμένου, παρέχουν την αναγκαία σαφήνεια και εξουσιοδότηση για την ανάληψη δράσεων σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία από την Κοινότητα. Δεύτερο, με τη διοικητική αναδιάρθρωση που ακολούθησε το διορισμό της νέας Επιτροπής το 1999, προβλέφθηκε μια νέα Διεύθυνση και επίτροπος για τις εξωτερικές σχέσεις. Για πρώτη φορά στην ιστορία της Επιτροπής, την ευθύνη για την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει ένα μοναδικό πρόσωπο. Τρίτον, η μονάδα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό στα πλαίσια της Διεύθυνσης έχει αναλάβει την ευθύνη για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε παγκόσμια κλίμακα και το συντονισμό στα πλαίσια της Επιτροπής. Περαιτέρω λεπτομέρειες διοικητικών αλλαγών που έχουν σχέση με τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα, συζητούνται στο τρίτο μέρος του παρόντος κειμένου.

Το 1999, ο καθηγητής Phillip Alston του European University Institute, δημοσίευσε "την ευρύτερη μελέτη που είχε αναληφθεί μέχρι τότε για το ρόλο της Ευρωπαϊκής

¹³⁹ αυτόθι, στο 62

¹⁴⁰ αυτόθι, στο 70

Ένωσης όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα".¹⁴¹ Ο Decaux, στο κεφάλαιο για την κοινωνία των πολιτών προτείνει την περαιτέρω διεύρυνση της σχέσης της ΕΕ με μη κυβερνητικές οργανώσεις.¹⁴² Τάσσεται υπέρ της προώθησης ενός περισσότερο δομημένου θεσμικού διαλόγου μεταξύ της Κοινότητας και των οργάνων της κοινωνίας των πολιτών, ενώ επισύρει την προσοχή στο ρόλο των εξειδικευμένων ΜΚΟ στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας. Ο Decaux ισχυρίζεται ότι, εκτός από τη στενότερη συνεργασία και τις διαβουλεύσεις με τις ΜΚΟ, "θα μπορούσαν να αντληθούν ιδέες και από τις εμπειρίες εθνικών οργανισμών για την προαγωγή και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων" ως πλουραλιστικών κεντρικών σημείων για τις ενεργές δυνάμεις της κοινωνίας των πολιτών.

Ασκείται κριτική στην Κοινότητα για ισχύουσες ρυθμίσεις "γραφειοκρατικής διαχείρισης των πόρων", οι οποίες μπορεί να δημιουργήσουν ένα κλίμα αβεβαιότητας στις ΜΚΟ. Η συνεργασία με τις ΜΚΟ, διατείνεται ο Decaux, "θα παρείχε ασφαλώς τη δυνατότητα καλύτερου προσδιορισμού των προς επίτευξη στόχων και ανάληψης κοινής προσπάθειας για την ανεύρεση του άριστου τρόπου επίτευξής τους". Η κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να συμμετέχει όχι μόνον μέσω των μεγάλων ΜΚΟ, αλλά και μέσω μιας επικεντρωμένης προσέγγισης που θα σχετίζεται με συγκεκριμένες ανάγκες και δυνατότητες και στην οποία θα παίζουν ρόλο τα μέσα ενημέρωσης, το νομικό επάγγελμα και δραστηριότητες κατάρτισης και ενημέρωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η εκτίμηση καταλήγει ότι με τον τρόπο αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση, στο σύνολό της, θα κέρδιζε σε αξιοπιστία και αποτελεσματικότητα.

Η δράση που αναλήφθηκε μέσω της γραμμής του προϋπολογισμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, κατέστη δυνατή μόνο με την ουσιαστική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και των ΜΚΟ ως εταίρων της Επιτροπής. Σε όλους, πρακτικά, τους τομείς υποστήριξης της Επιτροπής, τα προγράμματα τα υλοποιούν τοπικές, περιφερειακές ή διεθνείς οργανώσεις. Όπως αναφέρεται σε άλλα σημεία της παρούσας έκθεσης, οι οργανώσεις αυτές παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη δραστηριότητας. Πρώτον, μέσω μηχανισμών όπως η πρόσκληση υποβολής προσφορών, ΜΚΟ παρέχουν ιδέες για συγκεκριμένα προγράμματα υλοποίησης γενικών στόχων πολιτικής. Ο διάλογος μεταξύ Επιτροπής και ΜΚΟ λαμβάνει, συνεπώς, χώρα όχι απλώς σε τυπικό επίπεδο, όπως το φόρουμ που αναφέρθηκε παραπάνω, αλλά και σε μια καθημερινή βάση διαμόρφωσης προγραμμάτων και σχεδιασμού των δραστηριοτήτων που θέτουν σε ενέργεια την πολιτική της ΕΕ. Όπως φαίνεται από ορισμένα τυπικά παραδείγματα προγραμμάτων, ρόλο στην υποστήριξη εταίρων εκτέλεσης της κοινωνίας των πολιτών παίζουν και οι αντιπροσωπείες.

Ο Decaux στέκεται ιδιαίτερα στο θέμα του μη περιορισμού της συμμετοχής στη διαδικασία αυτή μεγάλων, αναγνωρισμένων ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ το Κοινοβούλιο έχει τονίσει και αυτό την ανάγκη συμμετοχής βασικών και νέων οργάνων της κοινωνίας των πολιτών. Για το λόγο αυτό, κατά το διάστημα μεταξύ 1996 και 1999, η Κοινότητα επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ενδυνάμωση ΜΚΟ σε όλο τον κόσμο. Έτσι, το ένα τρίτο σχεδόν του συνολικού προϋπολογισμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία,

¹⁴¹ Alston, P. 1999, αυτόθι.

¹⁴² Decaux, E. 'Ανθρώπινα Δικαιώματα και Κοινωνία των Πολιτών' Alston, αυτόθι, στο 899-917

διατέθηκε σε προγράμματα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της ανάδειξης μιας πλουραλιστικής και αποτελεσματικής κοινωνίας των πολιτών.

Η προσφορά των ΜΚΟ σε επίπεδο πολιτικής και συντονισμού είναι, ομοίως, εξαιρετικά σημαντική. ΜΚΟ και θεσμοί ασχολούμενοι με τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν μια μη παράλληλη πηγή ειδικών γνώσεων και οι απόψεις τους πρέπει να ακούγονται προσεκτικά. Λαμβάνοντας υπόψη ορισμένες από τις εκτιμήσεις που γίνονται σε αυτή την έκθεση, είναι σαφές ότι ο συγκεκριμένος τομέας είναι τομέας που πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω. Όπως αναρωτήθηκε και ο επίτροπος για τις εξωτερικές σχέσεις στο πρόσφατο φόρουμ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, "πώς μπορούμε να συνεργαστούμε καλύτερα με τις ΜΚΟ για να επιτύχουμε όλα αυτά;"

Ευρετήριο

Αλβανία	14
Αγκόλα	37
Αρμενία	16
Μπανγκλαντές	37
Βοσνία και Ερζεγοβίνη	50
Βουλγαρία	42
Παιδιά	24,42-44,54
Κίνα	29,75
Κολομβία	38,39
Πρόληψη συγκρούσεων	30-32
Διαφθορά	18-20
Κροατία	37
Κύπρος	32
Τσεχική Δημοκρατία	41,42
Ποινή του θανάτου	13,14,52
Δικαιώματα ατόμων με ειδικές ανάγκες	26-28
Διακρίσεις	25-28
Εκπαίδευση και κατάρτιση	10,13,14,16,19,22,23-25,27,28,35,36,40,41, 43,45,53,55,56,58,59,61
Αίγυπτος	52,53
Εκλογές	9-11,40
Εσθονία	46
Αιθιοπία	12,13,18
Ανθρώπινα δικαιώματα ΕΕ	
Φόρουμ συζητήσεως	28,85
Πρώην Γιουγκοσλαβία	29,33,35,54
Γενοκτονία	33
Γεωργία	36
Ουγγαρία	42
Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο	33
ΔΠΔΡ	33,34
ΔΠΔΓ	33,34
Ιθαγενείς πληθυσμοί	47-49
Internet / νέα τεχνολογία	11,12,23,29,56
Δημοσιογράφοι	10,21,22,23,29,35,56,57
Δικαστική εξουσία	13-15,34,57,58
Κοσσυφοπέδιο	31
Λετονία	46
Δικηγόροι	13,14,30,34,40,53,54,57,58,59,60
Νομική συνδρομή	15-17,33,34,40,51,52
Μαδαγασκάρη	27,28
Μέσα ενημέρωσης	10,21,23,34,36,49,56,57,59
Ιατρική αγωγή	43,50,51,55
Στρατιωτικοί	24,35,36,59,60
Μειονότητες	14,44-46
Παρακολούθηση	35-38,44,49,50,52,53,60
ΜΚΟ	28-30,41 44,47,85,86
Συνήγοροι του πολίτη	17,18

(Ombudsmen)	
Παλαιστίνη	32,35,37,58,59
Βουλευτές	11,12,18-20,24,35,36,49,60
Αστυνομία	24,53,59,60
Πολωνία	41,42
Κρατούμενοι	15,51-54,57
Ρατσισμός	26,45
Πρόσφυγες	31,43,49,50
Ρώμα	26,45
Κράτος δικαίου	58
Ρωσική Ομοσπονδία	14,15,29,30,37,48,49
Ρουάντα	33,34,37
Σεξουαλική βία	40-42,49,50,54,55
Τρομοκρατία	54
Βασανιστήρια	53-55
(Δουλ)εμπόριο	40-42
Τουρκία	55
Ουκρανία	14,60
Δυτική Όχθη και Γάζα	58,59
Γυναίκες	24,26,29,39-42,50,54
Ζιμπάμπουε	20